

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Předškolní vzdělávání, výchova a péče ve Finsku

Early Childhood Education and Care in Finland

Kateřina Čadková

Vedoucí práce: PhDr. Loudová Stralczyńska Barbora, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Předškolní vzdělávání, výchova a péče ve Finsku potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. 4. 2019

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Barboře Loudové Stralczynské, Ph.D. za odbornou pomoc, konzultace a podnětnou zpětnou vazbu při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat profesorce Erja Rautamies, působící na univerzitě v Jyväskylä, která mi poskytla odborné informace při zpracování teoretické části.

ABSTRAKT

Práce se zaměřuje na předškolní vzdělávání, výchovu a péči ve Finsku. Jejím cílem je nastínit specifika fungování předškolních institucí a následně porovnat dvě konkrétní předškolní zařízení z pohledu nastavení jejich struktury i procesní stránky. Práce je strukturována do teoretické a praktické části. Teoretická část v úvodu shrnuje základní informace o Finsku (politická situace, demografie). Uvádí klíčová data k fungování rodiny a její podpory v rámci sociálního systému ve Finsku. Hlavní část teoretické části bakalářské práce je věnována charakteristice jednotlivých druhů institucí, které zajišťují vzdělávání, výchovu a péči o dítě v předškolním věku, a to z hlediska jejich legislativního ukotvení, kurikulárních dokumentů i odborné přípravy pedagogů působících v předškolním vzdělávání. Empirická část bakalářské práce obsahuje dvě případové studie předškolních institucí ve Finsku. Práce sleduje specifika strukturního nastavení, ale také výchovně-vzdělávací procesy obou institucí. V případových studiích je užito metod pozorování, polostrukturovaných rozhovorů a analýzy dokumentů. V závěru autorka poukazuje na možné inspirace finského předškolního vzdělávání, které by byly řešením pro aktuální otázky předškolního vzdělávání v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Finsko, předškolní výchova, vzdělávání a péče; finský vzdělávací systém; kurikulární dokumenty; případová studie

ABSTRACT

The bachelor thesis is focuses on pre-primary education and care in Finland. The aim of the thesis is find out specifics of pre-primary institutions and to compare two specific pre-primary institutions from the perspective of structural and procedural setting. Bachelor thesis is consist of theoretical and practical parts. The goal of theoretical part is to inform about political situation, demography and the social system's support in Finland briefly. The main topic of theoretical part is describing different types of institutions, which provide pre-primary education and care. Moreover, it is also focuses on the legislative conditions and curricular documents of these institutions. The end of the theoretical part deals with qualification of pre-primary education teacher. Practical part of bachelor thesis contains two case studies of two pre-primary institutions in Finland. This part follows the specifics of structural settings, but also educational forms and methods of both preschool institutions. The case studies use observation method, structured interviews and document analysis. At the end of the practical part, there are some inspirations of Finnish pre-primary education, which would be a solution for current issues of pre-primary education in the Czech Republic.

KEY WORDS

Finland, pre-primary education, early childhood education and care; Finnish education system; curricular documents; case study

Obsah

Úvod.....	8
1. Finsko.....	10
1.2. Demografie	11
1.2.1. Struktura populace	11
1.2.2. Migrace	12
1.3. Sociální politika.....	12
1.3.1. Finanční podpora rodiny ze strany státu	12
1.3.2. Mateřská a rodičovská dovolená.....	14
1.4. Vzdělávací politika	15
1.4.1. Principy vzdělávací politiky	15
2. Vzdělávací systém.....	17
2.1. Struktura vzdělávacího systému	18
2.2. Struktura předškolního vzdělávání	20
2.3. Instituce pro děti předškolního věku	22
2.3.1. Rodinná denní péče (Perhepäivähoito, angl. Family day care)	24
2.3.2. Dětská centra (Päiväkodit, angl. Day care centres)	25
2.3.3. Předškolní třídy (Esiopetus, angl. Preschool class)	25
2.4. Závazné dokumenty pro instituce předškolního vzdělávání.....	26
2.4.1. Národní vzdělávací program pro vzdělávání dětí raného věku.....	26
2.4.1.1. Obsah národního vzdělávacího programu pro vzdělávání dětí v raném věku	27
2.4.1.2. Národní vzdělávací program pro vzdělávání dětí předškolního věku.....	32
2.4.1.2.1. Obsah národně vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	32
2.4.3. Vzdělávací plán města	37
2.4.3.1. Vzdělávací plán města Jyväskylän.....	37
2.4.4. Individuální studijní plán	39
2.5. Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	40
2.5.1. Systém inkluzivního vzdělávání	40
2.5.2. Místo poskytování speciálního vzdělávání	41
3. Kvalifikace pedagogického personálu.....	42
3.1. Postavení učitelů ve Finsku	44
3.1.1. Bakalářský studijní program pro předškolní vzdělávání.....	44

4. Praktická část.....	47
4.1. Výzkumné otázky	48
4.2. Kontext realizace výzkumného šetření.....	48
4.3. Metodologie výzkumu	49
4.3.1. Metoda pozorování	49
4.3.2. Polostrukturované rozhovory.....	50
4.3.2.1. Charakteristika respondentů.....	51
5. Výsledky výzkumného šetření	52
5.1. Poloha jednotlivých institucí	52
5.2. Specifika dětských skupin	53
5.3. Prostorové uspořádání	55
5.4. Vnitřní a venkovní vybavení	57
5.5. Harmonogram dne	60
5.6. Výchovně vzdělávací procesy	64
5.7. Integrace dětí se SVP.....	65
6. Vyhodnocení výzkumných otázek	66
7. Diskuze.....	69
Závěr.....	70
Seznam použitých zdrojů	72
Seznam příloh.....	77

Úvod

Napsání bakalářské práce bylo motivováno studijní mobilitou v rámci programu Erasmus, díky kterému jsem měla možnost strávit jeden semestr na finské univerzitě Jyväskylä. Již před odjezdem jsem se zajímala o **finský vzdělávací systém**, který je charakteristický především **kvalitou a rovností** ve vzdělávání. Jakožto budoucí učitelku v mateřské škole mne zajímá forma, organizace a cíle předškolního vzdělávání v odlišné zemi jako inspirace pro mou pedagogickou praxi i řešení aktuálních otázek předškolního vzdělávání v České republice.

Bakalářská práce stručně nastíní finský vzdělávací systém a následně se bude dopodrobna zabývat **předškolním vzděláváním ve Finsku**. Tématika péče o děti v předškolním věku je zde v posledních letech velice diskutovanou oblastí. Nejen odborníci, ale i široká veřejnost si uvědomují, že toto období je klíčovou životní fází pro získávání dovedností, znalostí, a především sociálního a emocionálního rozvoje dítěte.

Cílem bakalářské práce je nejen zmapovat nabídku služeb poskytující výchovu, vzdělávání a péči pro děti předškolního věku, ale také shrnout klíčové informace a specifika fungování jednotlivých typů předškolních institucí ve Finsku. Cílem praktické části je prostřednictvím dvou případových studií nabídnout vhled do praxe předškolního vzdělávání ve Finsku, resp. v městě Jyväskylä.

V úvodu práce je nutné vymezit některé pojmy, které s danou tematikou souvisí. Pojem **předškolní věk** (období) je některými odborníky chápán široce jako časový úsek od narození dítěte do věku šesti let, tedy po vstup do primárního vzdělávání. Toto období je možné dále rozdělit na mladší předškolní věk (doba od narození dítěte do věku tří let) a starší předškolní věk (od tří let věku dítěte do šesti let), jak uvádí Průcha a Kořátková (2013). Pojem předškolní věk (období) bude ovšem v práci označovat období od narození do sedmi let věku dítěte, neboť ve Finsku se předškolního vzdělávání účastní děti do sedmi let věku, což je způsobeno tím, že povinné devítileté základní vzdělávání začíná o rok později než v České republice. Pro účely mezinárodní srovnatelnosti budu proto pro předškolní vzdělávání dětí používat označení **ISCED 0 podle Meziúrodní klasifikace vzdělání ISCED 2011** (MŠMT, 2018b).

Bakalářskou práci tvoří teoretická a praktická část. Teoretická část nejdříve poskytne vhled do fungování sociálního systému ve Finsku a poskytne klíčová data o podpoře fungování rodiny. Hlavní část teoretické části se zabývá charakteristikou jednotlivých institucí poskytujících

služby v oblasti předškolního vzdělávání ve Finsku. Teoretická část se zaměřuje na hlediska legislativního ukotvení, kurikulárních dokumentů, ale i na personální obsazení a odbornou přípravu pedagogů v předškolních institucích. Metodologicky vychází z obsahové analýzy legislativních, koncepčních i kurikulárních dokumentů. Praktická část se zabývá specifiky fungování dvou předškolních institucí ve Finsku. Data pro zpracování případových studií byla získána v rámci půlročního studijního pobytu a využito bylo přímého pozorování, rozhovorů s pedagogy i analýzy školních dokumentů obou zařízení.

Z počátku jsem sama neměla příliš velké poznatky o institucích poskytující předškolní vzdělávání, výchovu a péči ve Finsku. Proto mapování nabídky služeb a následné provádění výzkumu ve vybraných institucích bylo pro mne zajímavou výzvou.

1. Finsko

Finsko se nachází v severovýchodní Evropě, konkrétně ve východní části Skandinávie. Oficiální název státu je **Finská republika** (finsky Suomen Tasavakta). Finské území má protáhlý tvar od severu k jihu. Sousedí se třemi státy, s Ruskem na východě, se kterým má hranici nejdelší – 1400 km, poté se Švédskem na severozápadě a s Norskem na severu. Na jihu je Finsko odděleno Baltským mořem od Estonska. K Finsku patří také souostroví Alandy, které se nachází jihozápadně od pobřeží, tzn. mezi Finskem a Švédskem v Botnickém zálivu. Finsko omývá na jihozápadě Baltské moře, na jihovýchodě Finský záliv a na západě Botnický záliv.

Svou **rozlohou** 338 000km² se Finsko řadí mezi osmou největší zemi Evropy. Celkový **počet obyvatel** je asi 5,5 milionů lidí. Při porovnání s Českou republikou, která má rozlohu 78 864km² a zhruba 10,5 milionu obyvatel, vyplývá, že Česká republika představuje zhruba ¼ Finska, ovšem s dvojnásobným počtem obyvatel.

Finská populace by se ale měla podle předpovědí Statistics of Finland neustále zvyšovat. Očekává se, že v roce 2040 by Finská republika měla mít okolo šesti milionu obyvatel (Statistics Finland, 2018a).

Úředním jazykem je **finština**, kterou mluví přibližně 92 % obyvatel, a **švédština**, kterou mluví asi 6 % obyvatel. Přestože anglický jazyk nepatří mezi úřední jazyky, asi 65 % Finů anglický jazyk ovládá. Dalším z používaných jazyků je regionální jazyk sámština. Sámština je mateřským jazykem přibližně 2 000 lidí, což představuje 0,04 % obyvatelstva. Tito obyvatelé mají svůj vlastní ugrofinský jazyk, který patří do skupiny sámských jazyků. Průcha (2015b) uvádí, že mezi další menšinové jazyky patří ruština a estonština, kterou mluví přibližně 1,2 % obyvatel. Úřední jazyky jsou jazykem výuky ve vzdělávacích institucích na všech úrovních vzdělávání. Jazykem výuky ve vzdělávacích institucích je finština nebo švédština. Existují ale i vyšší odborné školy a univerzity, které jsou dvojjazyčné. Sámština je jazykem výuky v některých předškolních institucích, základních školách, vyšších sekundárních všeobecných a odborných institucích v severních oblastech Finska za polárním kruhem, kde Sámové žijí.

Hustota osídlení ve Finsku je velmi nízká, činí asi 18 obyvatel na km². Finsko má tak po Norsku a Islandu **třetí nejnižší** hustotu osídlení v Evropě. Nerovnoměrné osídlení je způsobeno jednak geografickou odlehlostí Finska, jednak drsnějším klimatem. Povrch finského území pokrývají především jezera (25 %) a lesy (60 %). Kvůli tomu také drtivá většina populace žije

v jižní části země, zejména v hlavním městě Helsinky. V aglomeraci hlavního města žije přibližně 1,2 milionů lidí, což představuje asi pětinu celé populace. V severní části země je hustota osídlení ještě nižší, čím severnější je území situováno, tím menší je zde počet obyvatel. Hustota osídlení v severní části země je pouze 2 obyv./ (Statistics Finland, 2018a).

Finské školství poskytuje stejné možnosti na vzdělávání všem, bez ohledu na místo bydliště, pohlaví anebo jazykové či kulturní rozdíly. Ani ekonomická situace rodin, by neměla být bariérou pro vzdělávání dětí.

1.2. Demografie

Následující kapitola stručně popisuje složení finské populace, kterou tvoří z 49,3% muži a 50,7% ženy. Většina obyvatel osidluje města (70 %) zatím co menší část populace (30 %) žije trvale na venkově (Statistics Finland, 2018a).

1.2.1. Struktura populace

Finsko je zemí **etnicky homogenní**. Zhruba **94 %** obyvatel tvoří **Finové**. Menšinou obyvatel ve Finsku jsou **finští Švédové**, představují asi 6 % populace. Finští Švédové žijí převážně v pobřežních lokalitách jihozápadního a západního Finska. Díky tomu přetrvávají mezi etnickými Finy a finskými Švédy kulturní rozdíly. Finové jsou spíše zaměřeni na jezera a lesy a finští Švédové, kteří obývají pobřeží rozprostírající se mezi městy Turku a Oulu, se zajímají především o kulturu pobřežní. Dalším etnikem jsou **Samové**. Samové, tradičně známí i jako Laponci, obývají části nejsevernějšího Finska, Norska, Švédska a také ruského poloostrova Kola. Ve Finsku Laponci sídlí v severních oblastech za polárním kruhem, a to především v nejsevernějších částech země, kolem měst Ivalo a Inari. Samové jsou původními obyvateli země a také jediní domorodí obyvatelé Skandinávie, kteří jsou uznáváni a chráněni v rámci mezinárodních úmluv o domorodých národech a jsou tedy nejsevernějším původním obyvatelstvem Evropy. Laponci se zabývají převážně rybolovem, chovem ovcí, pastevectvím sobů ale také prací v turismu. „*Obě menšinová etnika, tj. Švédové a Laponci, mají stejná práva jako většinová populace, projevující se i ve školním vzdělávání.*“ (Průcha, 2015b, s. 5).

1.2.2. Migrace

Finsko nečelí takovému náporu migrantů jako sousední Švédsko či Německo. Je to způsobeno především geografickou odlehlostí Finska a také chladným klimatem.

Od roku 2017 žije ve Finsku 373 325 cizinců, což odpovídá 6,8 % obyvatelstva. Největší skupiny migrantů tvoří Rusové, Estonci a Somálci.

Podle Statistics Finland (2018a) se v roce 2016 přesunulo do Finska 34 905 osob, což bylo o 21 % více než před rokem. Největší imigrace byla z Iráku, 3.069 přistěhovalců, druhá největší z Ruska, 2 087 přistěhovalců a třetí největší z Afghánistánu, 1 097 imigrantů. Emigrace také vzrostla z předchozího roku, ale zřetelně méně než imigrace. Celkem 18 082 osob se stěhovalo do zahraničí z Finska, což je o 11 % více než v předchozím roce.

1.3. Sociální politika

Ministerstvo sociálních věcí a zdravotnictví odpovídá za formulování rodinné politiky Finska, a především za udržování a rozvíjení blahobytu dětí. Ministerstvo je také odpovědné za rozvoj služeb sociální péče, zdravotní péče a zajištění odpovídající úrovně příjmů pro rodiny. Ministry of Social Affairs and Health (2018) uvádí, že cílem sociální politiky ve Finsku je vytvořit bezpečné prostředí pro dospívání dětí. **Sociální systém** rodinám poskytuje materiální ale i nemateriální prostředky, které slouží k výchově dětí. V posledních letech byl kladen důraz především na sladění pracovního a rodinného života, na posílení otcovské dovolené a na zajištění dostatečné úrovně příjmů pro rodiny. Ve Finsku se **podpora** rodin skládá ze tří prvků, těmi jsou: **finanční podpora, služby a rodinná dovolená**.

1.3.1. Finanční podpora rodiny ze strany státu

Orgánem odpovědným za zpracování žádostí o příspěvky v mateřství je **Instituce sociálního pojištění**. Ministry of Social Affairs and Health (2018) uvádí, že **mateřský příspěvek** (*maternity grant*) může být přiznán pouze osobám, které mají trvalý pobyt ve Finsku. Každá nastávající matka může požádat o příspěvek v mateřství po 154 dnech těhotenství, což je přibližně 5 měsíců. Nastávající matka musí navštívit lékaře nebo kliniku pro péči o dítě v mateřství před 5. měsícem těhotenství. Tam získá certifikát o těhotenství, který musí být předložen s žádostí o podporu v mateřství. Mateřské příspěvky (*maternity grant*) jsou také

dostupné adoptivním rodičům. Osvojení musí být schváleno finskou radou pro osvojení, protože mateřské příspěvky nejsou k dispozici rodičům, kteří samostatně adoptují dítě ze zahraničí.

„Nastávající matky se mohou rozhodnout, že obdrží svůj mateřský příspěvek buď jako paušální částku v hotovosti, nebo ve formě balíčku pro mateřství. Obsah balení pro matku obsahuje oblečení a nejnnutnější potřeby pro novorozené dítě. Hodnota obsahu mateřského balíčku je mnohem vyšší než peněžní částka nabízená jako alternativa. Jelikož výše peněžité alternativy je pouze okolo 170 EUR, tak se většina rodin rozhodne pro mateřský balíček před peněžitou dávkou.“ (Ministry of Social Affairs and Health, 2018)

Další finanční podporou je **příspěvek pro děti**. Tento příspěvek je vyplácen z vládních prostředků na podporu všech dětí **mladších 17 let**, které mají trvalé bydliště ve Finsku. Dětský příspěvek je osvobozen od daní a není ovlivněn finanční situací rodiny. Příspěvek se vyplácí od začátku měsíce po narození dítěte až do konce kalendářního měsíce, ve kterém dítě dosáhne věku 17 let. Dětský příspěvek se obvykle vyplácí matce, otci nebo jiné dospělé osobě, která je zodpovědná za péči o dítě. V některých případech může být peněžitý příspěvek vyplácen i samotnému dítěti, ale jen pokud je starší 15 let.

Ministry of Social Affairs and Health (2018) uvádí, že příspěvek na dítě se vyplácí měsíčně a jeho hodnota závisí na **počtu dětí**. Pro **jedno dítě** činí výše měsíčního přídatku **94.88 EUR**, pokud jsou v rodině **děti dvě**, hodnota přídatku je **104.84 EUR**, pro **tři děti** je to **133.79 EUR**, pro **čtyři děti 153.24 EUR** a pro **pět a více dětí** je to **172,69 EUR**. Samostatní rodiče mají nárok na příplatek, dostanou dalších 53,30 EUR navíc za každé dítě, které s nimi žije. O tento přídatek může žádat ten, kdo není v manželství a je žijící pouze společně, nebo ty osoby, které jsou rozvedené. Příspěvek se poskytuje od začátku následujícího měsíce po změně rodinných poměrů.

Finským rodinám je poskytnuta také **podpora na bydlení**. Formy podpory bydlení, které jsou k dispozici rodinám, zahrnují obecný příspěvek na bydlení, garantované úvěry na bydlení či daňové dotace na úvěry. Obecný příspěvek na bydlení je určen rodinám s nízkými příjmy, které nejsou schopné uhradit všechny výdaje, týkající se bydlení. Částka závisí na velikosti rodiny, příjmech a výdajích, které souvisejí s bydlením.

Další formou zabezpečení příjmů je **sociální pomoc**. Sociální pomoc je zaměřená na podporu rodin bez příjmu nebo s nedostatečným příjmem na pokrytí základních každodenních výdajů. Výše sociální pomoci je založena na rozdílu mezi výdaji a příjmy rodiny. Výdaje zahrnují například výživu a oblečení, základní náklady na bydlení nebo zdravotní péči.

Některé rodiny mohou využít také **příspěvku na výživu**, který je určen pro **děti do 18 let** s bydlištěm ve Finsku. Týká se dětí a rodin v situacích, kdy jeden z rodičů po rozvodu neposkytuje dostatečné množství finanční podpory pro dítě. Příspěvek na výživu je tedy určen tomu dítěti, kterému rodič neplatí dohodnutou výši výživného. Nárok na tento příspěvek má i dítě, jehož rodič nemá na výživné dostatečné prostředky, nebo pokud dítě bylo adoptováno jen jedním rodičem (Ministry of Social Affairs and Health (2018)).

1.3.2. Mateřská a rodičovská dovolená

Mateřská a rodičovská dovolená (*Maternity and parental leave*) poskytují oběma rodičům stejnou příležitost podílet se na péči o děti.

Heinämäki (2008) uvádí, že mateřskou dovolenou mohou nastávající matky začít čerpat nejdříve 50 dní a nejpozději 30 pracovních dnů před jejich porodem.

Délka mateřské dovolené (*Maternity leave*) činí **105 pracovních dnů**. Nastávající matky, které pracují v nebezpečném povolání, mají nárok na delší dovolenou. Zároveň mají nárok na zvláštní příspěvek v mateřství, pokud jim jejich zaměstnavatel není schopen nabídnout alternativní práci, která pro těhotenství není nebezpečná. Nebezpečné zaměstnání zahrnují práci s chemickými látkami, zářením nebo infekčními nemocemi, které by mohly ohrozit zdraví matky nebo dítěte.

Rodičovská dovolená (*Parental leave*) začíná bezprostředně po mateřské dovolené (*Maternity leave*). **Délka** rodičovské dovolené (*Parental leave*) je **158 pracovních dnů** s prodloužením 60 pracovních dnů pro každé dítě v případě vícečetného porodu. Rodiče si mohou rodičovskou dovolenou rozdělit, ovšem příležitost čerpat rodičovskou dovolenou otcové využívají jen zřídka (Heinämäki, 2008).

Ministry of Social Affairs and Health (2018) uvádí, že od počátku roku 2013 mohou také otcové využít **otcovskou dovolenou** (*paternity leave*). Mohou čerpat až **18 pracovních dnů** otcovské dovolené (*paternity leave*), ihned po porodu dítěte. Celková doba trvání otcovské dovolené (*paternity leave*) je 54 pracovních dnů. Zbývajících 36 dní, musí být vyčerpáno pouze tehdy, když matka není na mateřské (*maternity leave*) nebo rodičovské dovolené (*parental leave*). V obou případech musí být celá dovolená vyčerpána před druhými narozeninami dítěte.

Rodiče dětí mají právo čerpat **neplacenou dovolenou** z práce, aby se o dítě starali až do jeho třetích narozenin. Zaměstnavatelé mají povinnost nabídnout rodičům po skončení neplacené dovolené, stejnou nebo podobnou práci, jako tomu bylo před začátkem neplacené dovolené.

Rodiče mohou získat také **částečnou dovolenou** tím, že požádají o snížení jejich pracovní doby, aby mohli trávit více času se svými dětmi. Částečnou dovolenou na péči o dítě lze vzít až do konce druhého roku dítěte nebo v případě dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, až do konce třetího ročníku dítěte. Praktická opatření pro částečnou dovolenou na péči o dítě jsou dohodnuta se zaměstnavatelem (Ministry of Social Affairs and Health, 2018).

Mateřské, otcovské a rodičovské příspěvky jsou **ovlivněny příjmy**. Příspěvky jsou obvykle vypočítávány na základě příjmů získaných za předchozí rok. Pokud osoba nemá žádné příjmy, dostane příspěvek s minimální sazbou. **Minimální sazba činí 24,64 EUR** za pracovní den, jak uvádí Kela (2019b).

1.4. Vzdělávací politika

Nejenom čeští odborníci zabývající se školstvím a vzděláváním poukazují na to, že finské vzdělávání je jedním z nejkvalitnějších a nejúspěšnějších na světě. Úspěšnost je často spojována s výsledky finských žáků v mezinárodním šetření PISA (*Programme for International Student Assessment*). Toto šetření je zaměřeno na oblast vzdělávání a zjišťuje čtenářskou, matematickou a přírodovědnou úroveň gramotnosti žáků, kteří se nacházejí na konci povinné školní docházky (viz. tabulka č. 1).

Výsledky mezinárodního šetření PISA-Finsko	Celkem ze zemí OECD	Celkem ze všech účastněných
Matematická gramotnost	7.	13.
Čtenářská gramotnost	2.	4.
Vědecká gramotnost	3.	5.
Řešení problémů	5.	7.

Tabulka č. 1. Výsledky mezinárodního šetření PISA 2015
ZDROJ: Ministry of Education and Culture, 2019a

1.4.1. Principy vzdělávací politiky

Finové prováděli od 70. let minulého století reformní kroky, které jsou výsledkem současné charakteristiky finského školství. Poskytování **rovných příležitostí** všem občanům k vysoce **kvalitnímu vzdělávání** a **odborné přípravě** je dlouhodobým cílem finské vzdělávací politiky. Ve Finsku mají všichni stejný přístup ke kvalitnímu vzdělávání. Žáci se zapisují do téměř totožných škol bez ohledu na jejich socioekonomický původ, majetkové poměry, náboženství či osobní schopnosti a vlastnosti. Finský školní systém je vysoce homogenní, a tak mezi školami

nejsou velké rozdíly. Rodiče tak nemusí mít starost s výběrem elitní školy, jako je tomu v jiných zemích. Tím se ve Finsku podporuje rovnost v přístupu ke vzdělání a rozvoji dětí bez ekonomických omezení, které by mohlo být bariérou pro vzdělávání dětí. Ve Finsku je vzdělání pro žáky a studenty **zdarma** na všech úrovních. Školné je bezplatné **od předškolního až po vyšší vzdělávání**. V předškolním a základním vzdělávání jsou zdarma pro žáky učebnice, zdravotní a sociální služby a školní obědy.

Na vyšších sekundárních úrovních si studenti musí zakoupit své učební materiály. Ovšem stravování, zdravotní a sociální služby a náklady na dopravu jsou dotovány státem. Ve vysokoškolském vzdělávání si studenti taktéž musí nakupovat své učební materiály nebo využívat služeb veřejných knihoven. Stravování v průběhu docházky, zdravotní a sociální péče jsou dotovány státem.

Ve Finsku je vzdělávání veřejně financováno na všech úrovních. Na oficiálním vzdělávacím systému představuje soukromé financování pouze 2,6 % všech výdajů obecně. V případě předškolního, základního a všeobecného středoškolského vzdělávání je podíl soukromého financování pouze 1 %. V oblasti vyšších sekundárních odborných vzdělání a vysokoškolského vzdělávání je podíl soukromého financování 4 %. Jak uvádí Statistics Finland (2018b) byly běžné výdaje na vzdělávání v roce 2016 na úrovni předchozího roku. **Výdaje** na vzdělávání dosáhly v roce 2016 až **12,2 miliardy EUR**.

Vzdělávání dospělých je jedinou formou vzdělávání, které může mít v některých případech poplatky, nezahrnujeme-li soukromé instituce. Školné může být požadováno jen ve vzdělávání dospělých, na které je společně s celoživotním vzděláváním kladen velký důraz. Úkolem politiky vzdělávání dospělých je zajišťovat **kvalifikované pracovní síly**, poskytovat možnost vzdělávání dospělých a posilovat **sociální soudržnost**. Zároveň usilují o **prodloužení** pracovního života, **zvýšení** míry zaměstnanosti či **zlepšení** produktivity (Finnish National Agency for Education, 2019b).

Úspěchem finského vzdělávání jsou také **kvalitní pedagogové**, které si školy vybírají z absolventů finských pedagogických fakult. Ve Finsku patří profese učitele mezi **prestížní** a vysoce **respektované** povolání. Studium učitelství se stává vysoce **výběrovým**. V roce 2017 bylo na finské pedagogické fakulty přijato pouze cca **13 %** uchazečů, což znamená, že výběr uchazečů do studia učitelství je velmi striktní (Erydice, 2019a).

Finská veřejnost **důvěřuje** svým školám a učitelům. Na všech úrovních školství panuje vysoká autonomie škol. Školské orgány a političtí představitelé ustoupili od striktní regulace a místo toho začali věřit, že učitelé společně s řediteli, rodiči a danou komunitou vědí, jak poskytovat nejlepší možné vzdělání dětem a dospívajícím. Mají značnou **autonomii** a **svobodu** ve svém konání. Učitelé a ředitelé škol, tak nesou odpovědnost za kvalitu a efektivitu ve vzdělávání. Samy rozhodují o tom, jaké metodické postupy či výukové materiály pro výuku žáků využijí. Důvěra se projevuje také tím, že ve Finsku **neexistuje školní inspekce**, která kontroluje školy a učitele obvykle ve většině zemí.

Finské školství dbá na to, aby všichni žáci dosahovali co nejlepších úspěchů v učení. Míra **inkluzie** je proto ve Finsku mimořádně **vysoká**. Každá škola má k dispozici širokou škálu odborníků, kteří poskytují poradenské služby všem žákům a studentům. Každému se tak dostane pomoci v případě problémů ve vzdělávání. Úkolem poradenství je podporovat žáky, vést je a pomáhat jim tak, aby dosáhli nejlepšího možného výkonu a uměli se správně rozhodnout pro svou další vzdělávací a profesní dráhu. Finové chápou speciální vzdělávání jinak než ve většině zemí. Je pro ně výzvou začleňovat slabší nebo jakkoliv znevýhodněné žáky (Kuorelahti, 2018).

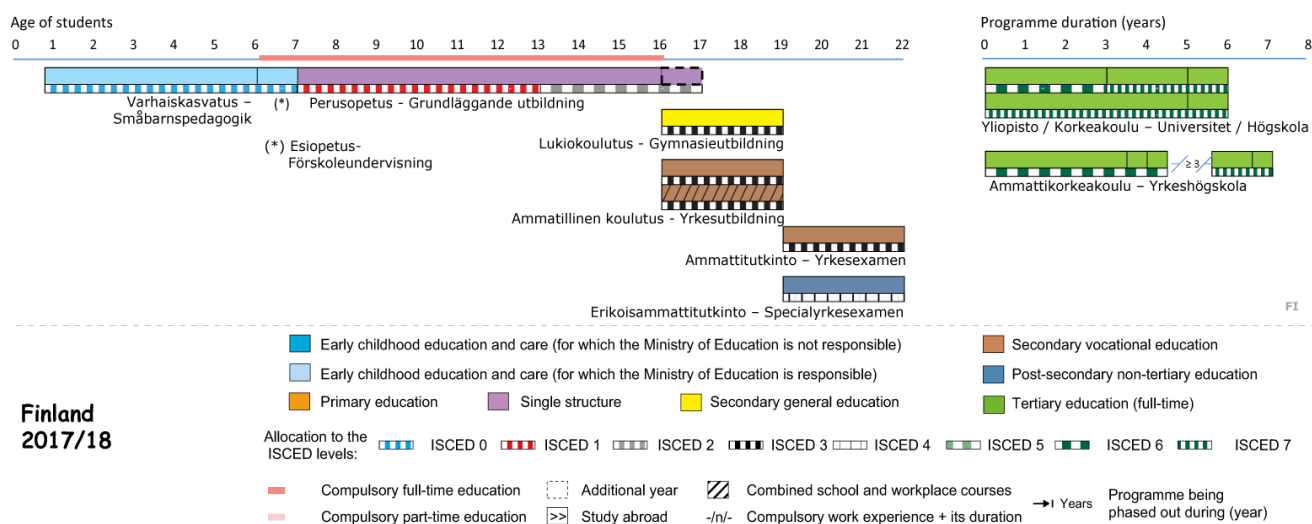
Základním principem vzdělávací politiky ve Finsku je také **právo na vlastní jazyk a kulturu**. Proto podpora jazykových menšin a migrantů je ve Finsku zcela běžná. Laponci, stejně jako Romové a jiné menšinové skupiny, mají právo na udržování a rozjivení vlastní kultury a jazyka. Místní úřady proto organizují v Laponsku vzdělávání také v sámsštině, ale zajišťují i vzdělávací příležitosti pro Romy či jiné menšiny. Poskytovatelé vzdělávání mohou požádat o dodatečné financování pro vyučování Romů, Sámů a dětí migrantů v úředních jazycích, ale také pro vyučování v jejich mateřském jazyce. Pro imigranty se pořádá i přípravné vzdělávání, které jim usnadní vstup do základní nebo střední školy (Průcha, 2015b).

2. Vzdělávací systém

V následující kapitole se budu zabývat **strukturou vzdělávacího systému** ve Finsku. Stručně popíšu jednotlivé **stupně vzdělávání** a poukážu na rozdíly mezi Finskou a Českou republikou. Následně se budu věnovat **předškolnímu vzdělávání**, které je ve Finsku považováno za počáteční etapu celoživotního vzdělávání.

2.1. Struktura vzdělávacího systému

Předškolní vzdělávání je ve Finsku zajištěno pro děti od jednoho roku věku do zahájení školní docházky. V České republice používáme označení předškolní vzdělávání pro děti od 3–6 let a označujeme ho termínem ISCED 02. Ovšem pro účely mezinárodní srovnatelnosti budu pro výchovu a péči dětí do sedmi let věku používat označení **ISCED0**. Před zahájením povinného předškolního vzdělávání je dětem poskytována výchova a péče v předškolních zařízeních. Cílem je především podpora **rozvoje** dětí, jejich **zdraví** a **blahobytu**, ale také osvojení **sociálních dovedností**. Od roku **2015** se děti ve Finsku musí **povinně** účastnit **předškolního vzdělávání**. To je dětem poskytováno rok před začátkem povinného základního vzdělávání, tzn. v 6 letech. Je poskytováno **zdarma**, a to na **čtyři hodiny denně**.

Obrázek 1. Struktura vzdělávacího systému ve Finsku.

ZDROJ: Eurydice, 2019b

Za předškolní vzdělávání v České republice, je odpovědné ministerstvo školství a kultury od tří let věku dětí. Na rozdíl tomu je ve Finsku za předškolní vzdělávání (*Varhaiskasvatus*) odpovědné ministerstvo školství a kultury již od jednoho roku dítěte.

Pro všechny děti ve věku od **7 let**, které mají trvalý pobyt ve Finsku, je **povinné devítileté základní vzdělání** (*Perusopetus*). Základní školy vychází z národních základních učebních osnov, které stanovují cíle a popisují základní obsah předmětů. Učitelé mají poté možnost svou výuku volně plánovat na základě národních a místních učebních osnov. **Cílem** základního vzdělávání je **individuální rozvoj a podpora žáků**. Kromě poskytnutí potřebných znalostí a

dovedností kladou učitelé důraz na to, aby se žáci naučili odpovědnosti (Finnish National Agency for Education, 2019c). Po ukončení povinného devítiletého základního vzdělávání, mohou studenti pokračovat studiem na všeobecných či odborných středních školách.

„Kromě toho po ukončení 9. ročníku základní školy existuje možnost pokračovat ještě jeden rok v 10. ročníku základního vzdělávání pro žáky, kteří nebyli přijati ke studiu na střední škole nebo z nějakých důvodů (např. dlouhodobé onemocnění) potřebují prodloužit základní vzdělávání“. (Průcha, 2015b, s.62)

Absolventi základní školy se mohou rozhodnout pro **všeobecné** (*Lukiokoulutus*) nebo **odborné vyšší sekundární vzdělávání** (*Ammattillinen koulutus*). Obě formy obvykle trvají tři roky, studium je ukončeno **maturitní zkouškou**. Ti, kteří maturitní zkoušku úspěšně splní, si mohou podat přihlášku na další studium na univerzitách či vysokých školách. Vyšší střední školy (*Lukiokoulutus*) poskytují všeobecné vzdělání, oproti tomu **odborné vzdělávání** (*Ammattillinen koulutus*) a odborná příprava (*Ammattitutkinto*) je více zaměřena na **praxi**. V současné době je odborné vzdělávání ve Finsku velmi vyhledáváno, více než 40 % studentů po základním vzdělávání pokračuje na odborné vyšší sekundární vzdělávání. Mezi nejpreferovanější oblasti patří technologie, komunikace, dopravní a sociální služby, zdraví a sport. Odborná kvalifikace může být dokončena na úrovni vyššího sekundárního odborného vzdělávání nebo učňovského vzdělávání (Heimovaara, 2018).

Učňovské přípravy se ročně účastní zhruba **10 %** studentů, kteří úspěšně dokončili základní vzdělání. Zaměřuje se na výkon určitých profesí, na kterou se studenti připravují pomocí teorie i praxe. Praxe představuje 70–80% celkové doby studia. Délka učňovské přípravy se liší dle náročnosti profese, trvá po dobu 6 měsíců až 4 let. Studium je **zakončeno praktickou zkouškou**, v níž student musí prokázat, že je schopen pro výkon dané profese, jak uvádí Průcha (2015b).

Po dokončení studia na vyšší sekundární úrovni mohou studenti pokračovat studiem na vysoké škole. Vysokoškolské vzdělávání ve Finsku má **dvojitou strukturu**. Vysokoškolské vzdělání zajišťují **vysoké školy** (*Yliopisto*) a **univerzity aplikovaných věd** (*Ammattikorkeakoulu*). Vysoké školy (*Yliopisto*) se především soustředí na vědecký výzkum a výuku, zatímco univerzity aplikovaných věd (*Ammattikorkeakoulu*) poskytují hlavně výuku, která studenty připravuje pro různé oblasti praxe. Objem žadatelů převyšuje počet dostupných míst, a proto kritéria výběru studentů se nejčastěji určují podle úspěchu v maturitní zkoušce a přijímacích

zkouškách. Rovný přístup k vysokoškolskému vzdělávání zajišťuje široká institucionální síť, bezplatné vzdělávání a finanční podpora studentů (Eurydice, 2019c).

2.2. Struktura předškolního vzdělávání

Finsko má **jednotný systém** předškolní výchovy a péče, který je organizován ve **dvou fázích**. V lednu 2013, národní odpovědnost za výchovu dětí od 1 roku do 5 let byla převedena z Ministerstva sociálních věcí a zdravotnictví na **ministerstvo školství a kultury**. Předškolní vzdělávání dětí od 6 do 7 let je ale již od svého zavedení v 90. letech, pod záštitou Ministerstva školství. Ministerstvo školství a kultury společně s finskou národní agenturou pro vzdělávání stanovuje **cíle, obsah a přístupy** pro děti předškolního věku. V národních osnovách jsou definovány cíle, obsah učebních oblastí a rámec pro pedagogické činnosti. Pedagogickému personálu tyto osnovy pomáhají při plánování a realizaci pedagogických činností. Pedagogové si samy mohou zvolit vyučovací **metody a učební materiály**, pokud podporují učení, blahobyt dětí a jsou v souladu se zásadami definovaných v národních učebních osnovách. Zaměstnanci v předškolních institucích by měli dětem poskytnout takové vzdělávací prostředí, které bude **podporovat** dětskou **zvědavost, zájem, motivaci k učení** a bude poskytovat dostatečné množství prostoru pro **volnou hru**.

„Termín "péče" v obsahu rané výchovy a vzdělávání se týká těch aspektů, které se soustřeďují na každodenní rutiny, jako je podávání jídla, hygiena a základní bezpečnost. Pojem péče se týká postojů, které se zaměřují na zájem o dítě a také na vzájemné vztahy mezi dospělými a dětmi a mezi dětmi samými“ (Einarsdottir, 2006, s 135).

Nejmladší děti, které vstupují do výchovy a vzdělávání jsou tedy děti od **9 nebo 10 měsíců**. V praxi většina dětí začíná ale později, protože rodiče mají nárok na **příspěvek na dítě**, tento příspěvek není ovlivněn příjmy rodiny. Měsíční příspěvek na péči o dítě do 3let činí 338,34 EUR (Kela, 2019b). Oproti tomu je výše rodičovského příspěvku v České republice 220 000 Kč, který rodiče mohou čerpat nejdéle do čtyř let věku dítěte. Pokud se matka rozhodne čerpat příspěvek po dobu tří let, jeho finanční částka bude činit zhruba 6 000, -Kč/měsíčně, což je v přepočtu asi 240 EUR.

Při porovnání životních nákladů obou zemí, je na tom Česká republika s vyšší rodičovského příspěvku poměrně lépe. Zhruba čtvrtinu příjmů utratí Češi za potraviny, nealkoholické, alkoholické nápoje a tabák. Další významnou položku tvoří výdaje na bydlení, které zastupují přibližně 18 % výdajů. Kolem 16 % příjmů utratí Češi za kulturu a volný čas. Nezanedbatelné

jsou také výdaje na dopravu a telekomunikace, které činí 14 %. Oproti tomu ve Finsku tvoří výdaje za potraviny 13 %. Nejvyšší položku zastupují náklady na bydlení, které činí 28 %. Výdaje za kulturu a volný zhruba tvoří 11 %. Náklady na dopravu ve Finsku činí přibližně 12 % z příjmů (EURES, 2019).

Príspevek na péči o děti může být také vyplácen starším sourozencům, což je důvod, proč některé děti zůstávají doma až do začátku předškolního vzdělávání. Povinností rodičů je zajistit, aby se dítě účastnilo předškolního vzdělávání. Protože všechny děti předškolního věku mají **právo na veřejné vzdělání a péči**, mají obce zákonnou povinnost zaručit, aby toto ustanovení bylo splněno. Při podávání žádosti o předškolní vzdělávání musí obec zajistit, aby bylo **místo** pro dítě **přiděleno do 4 měsíců** od podání žádosti (Eurydice, 2019d).

Očekává se, že poskytovatelé vzdělávání přidělí dítěti místo předškolního vzdělávání blízko domova dítěte. Rodiče ale mohou požádat i o místo, které je jiné, než jim přiřadil místní úřad. Místní orgán však může rozhodnout, že žadatelé žijící v oblasti mají přednost před těmi, kteří v dané oblasti nežijí. Vzhledem k omezeným kapacitám tomu ale může být i naopak tzn., že je přiděleno místo v jiném zařízení, než bylo původně požadováno od rodičů.

V rámci obecné péče o děti mohou rodiče také požádat o místo v **soukromé instituci**. V takovém případě může ale poskytovatel služeb rozhodnout o **výběru dětí** a o **přijímacích postupech**.

Obce musí předem oznámit **místa**, která poskytují předškolní vzdělávání, ale také informace o postupech podávání žádostí a o počátečních a konečných termínech výuky. Obce mají povinnost zajistit, aby jejich poskytování služeb v rámci všeobecného vzdělávání a výchovy bylo dostatečné pro **splnění místní poptávky**.

Roční kalendář a denní **otevírací doba** je organizována podle **potřeb rodičů**. Některé instituce poskytují také večerní, noční a víkendovou péči pro děti, jejichž rodiče pracují na směny. Denní délka nabídky služeb a péče pro jednotlivé dítě by ale obvykle neměla přesáhnout 10 hodin. Většina institucí je v červenci a o státních svátcích uzavřena. Obce však musí zajistit dostatečnou **alternativu** během **prázdnin**. Děti mohou dočasně navštěvovat jinou instituci, pokud jejich vlastní je přes prázdniny či svátky uzavřena (Eurydice, 2019d).

Poslední rok předškolního vzdělávání se stal **povinným** v srpnu roku **2015** a je poskytován na nejméně 700 hodin ročně. Většina dětí je ale kromě posledního roku předškolního vzdělávání zapsána i do dalšího vzdělávání a péče, aby byl zabezpečen celodenní dohled. Obvykle rodiče

pracují nebo studují na plný úvazek, což je důvod, proč převážná část dětí v předškolním věku zůstává v dětských centrech i v odpoledních hodinách (Eurydice, 2019d).

Povinný poslední rok předškolního vzdělávání je poskytován na čtyři hodiny denně, přičemž maximální délka je pět hodin. V závislosti na mateřském jazyce dítěte je předškolní vzdělávání poskytováno ve finštině, švédštině a v severních oblastech Finska i v sámštině. Výukovým jazykem také může být romština nebo znaková řeč.

Jak uvádí zákon o předškolním vzdělávání: „Obec musí zajistit, aby dítě mohlo získat předškolní vzdělávání v mateřském jazyce finském, švédském nebo laponském“. (FINLEX, 2019)

2.3. Instituce pro děti předškolního věku

Posláním institucí poskytující péči a vzdělávání dětem předškolního věku je podporovat všestranný rozvoj a učení dítěte. Jak uvádí zákon o předškolním vzdělávání (FINEX, 2019) všechny instituce poskytující péči a vzdělávání předškolních dětí se musí řídit **národním vzdělávacím programem** pro rané a předškolní vzdělávání, v němž jsou vymezeny oblasti učení dětí, ale také výchovné cíle a obecné cíle, které podrobně popisují v kapitole 2.4. Povinností všech institucí je také vypracování **individuálního studijního plánu** (viz. příloha 7.), který podrobně popisují v kapitole 2.2.4.

Hlavní formou služeb péče a vzdělávání dětí předškolního věku **jsou dětská centra** (*Päiväkodit, angl. Day care centres*). Tato centra mohou být **veřejná** anebo **soukromá**. Další možností jsou **rodinné školky** (*Perhepäivähoito, angl. Family day care*) či různé **klubové aktivity** v oblasti vzdělávání a péče o děti, které organizují obce, místní farnosti a nevládní organizace pro děti a jejich rodiny. Poslední volbou je, že jeden z rodičů zůstává doma, pobírá příspěvek na péči a stará o dítě do věku tří let.

„Veřejně financovaná denní péče byla zahájena ve Finsku během sedmdesátých let, kdy se zvýšila podpora denní péče pro děti, aby jejich rodiče mohli pracovat. Pozdější pozornost byla věnována vzdělávání jako společné aktivitě mezi rodinami a veřejnou denní péčí“. (Einarsdottir, 2006, s 133).

Zařízení se **liší** podle toho, zdali jsou zřizována **státem** nebo **nestátními subjekty**. Dalším rozlišujícím kritériem je, jestli jsou zařízení pro děti bezplatná nebo provozovaná na komerčním

principu. Jednotlivé instituce se odlišují také tím, pro který **věk dětí** jsou určena a jak velká část **dětské populace** je navštěvuje.

Rodiče dětí mohou zažádat o místo v institucích **denní péče** (*Päiväkodit, angl. Day care centres*), **skupinové rodinné péče** (*Ryhmäperhepäiväkodit, angl. Group family day care*) či **rodinné péče** (*Perhepäivähoito, angl. Family day care*). Pokud nastane situace, kdy je jeden z rodičů doma, právo dítěte na umístění do předškolních institucí na plný úvazek závisí na obci. V některých obcích může mít dítě právo na plný úvazek, i když je jeden z rodičů doma. Může ale nastat situace, kdy je dítěti poskytnuto pouze 20 hodin institucionální péče týdně, na který má dítě nárok i přesto, že je jeden z rodičů doma. Rodiny však mohou požádat o právo předškolního vzdělávání na plný úvazek, pokud dítě potřebuje zvláštní podporu při učení se finského jazyka nebo z důvodu obtížné rodinné situace.

Institucionální výchova a péče může být veřejná i soukromá. Mezi formy soukromého vzdělávání v raném dětství patří centra **soukromé denní péče** (*Privat day care centres*), **soukromá rodinná denní péče** (*Private group family day care centres*) anebo denní péče poskytovaná opatrovníkem, kterého si najímá rodina – **chůva** (*Nanny*). Přesto že se jedná o soukromé instituce, jsou pod **kontrolou obcí**, které na ně dohlíží. Obce zajišťují, aby poskytované služby v oblasti péče o dítě odpovídaly úrovni, požadované pro příslušnou obecní činnost. Poskytované služby péče o dítě musí být organizovány v souladu s ustanoveními **zákonu o vzdělávání v raném dětství** a také **místního plánu** pro vzdělávání dětí v raném věku (FINLEX, 2019).

Ve všech větších městech si rodiče mohou zvolit, zdali se rozhodnou pro soukromého nebo obecního poskytovatele rodinné péče. **Náklady** na soukromé vzdělávání v raném dětství se **liší**. Ovšem pokud má dítě trvalý pobyt ve Finsku, je možnost zažádat o příspěvek na soukromou péči o dítě. V takovém případě soukromí poskytovatelé vzdělávání a péče nemusí nutně stát mnohem více než ve veřejných institucích. Výše příspěvku na soukromou péči je ovlivněna velikostí rodiny a jejím příjmem, ale také rozsahem předškolního vzdělávání. Každé dítě má nárok na 20 hodin předškolního vzdělávání týdně. Jeli rozsah vzdělávání vyšší než 20 hodin týdně, vyplácí se příspěvek na soukromou péči až do výše 172,25 EUR. Pokud je rozsah vzdělávání do 20 hodin týdně, příspěvek na soukromou péči činí 63,38 EUR měsíčně. Částka je vyplácena přímo chůvě, nebo soukromému poskytovateli služeb vzdělávání a péče předškolních dětí (KELA, 2019c).

Formy vzdělávání v raném dětství se navzájem liší ve svém učebním prostředí a kvalifikačních požadavcích zaměstnanců, struktuře zaměstnanců, poměru dětí k zaměstnancům a velikosti skupin dětí.

2.3.1. Rodinná denní péče (Perhepäivähoito, angl. Family day care)

Rodinná denní péče (Perhepäivähoito, angl. *Family day care*) nabízí individuální výchovu a péči zejména pro děti do věku pěti let. Funguje v **malých skupinách**, kde je výhodou domácí prostředí a malý kolektiv, které společně tvoří příznivé edukační klima. Zaměřuje se na základní péči a hru, ve skupině se dítěti dostává **individuální péče**. Poskytovatelé se mohou postarat až o **čtyři děti**, včetně jejich vlastních, které dosud nejsou v primárním vzdělávání. Mnoho lidí proto začíná pracovat jako opatrovník v momentě, kdy je sám doma se svým dítětem.

Poskytovatelé rodinné denní péče jsou **obecní zaměstnanci**, kteří jsou pod dohledem obcí a místních úředníků. Jak uvádím v úvodu kapitoly, i tyto soukromé instituce se musí řídit **národními učebními osnovami** a zpracovávat **individuální vzdělávací plány** pro děti. Pracují samostatně ve svých domácnostech, kdy jsou **podmínkou** zřízení tohoto typu poskytování služeb **venkovní prostory** pro hru dětí. Často spolupracují s ostatními dětmi a místními veřejnými centry péče o děti. To pak dává dítěti příležitost pro osvojení sociálních dovedností ve větší skupině dětí. Rodina denní péče se **poskytuje** obvykle na 8 až 9 hodin denně a přibližně **40 hodin týdně** (Ministry of Social Affairs and Health, 2018).

Další formou je poskytování péče v **domě dítěte** a poslední možností je **rodinná denní péče ve skupině**, kde se 2–3 dospělé osoby starají o 8–12 dětí. Z toho vyplývá, že na jednoho opatrovníka připadají maximálně 4 děti raného věku. Kromě toho rodinná opatrovatelka může poskytovat péči na částečný úvazek pro **jedno dítě**, které zahájilo **povinné předškolní vzdělávání**. Dítě předškolního věku může však rodinnou denní péči navštěvovat pouze v odpoledních hodinách, protože od srpna **2015** musí **povinně** absolvovat **předškolní vzdělávání** po dobu 4 hodin denně, které je poskytováno pouze v **denních centrech** nebo při **základních školách**. Prostory pro skupinovou rodinnou péči musí být schváleny obcí.

I na soukromou rodinnou denní péči (*Yksityinen perhepäivähoito, angl. Privat family day care*) dohlíží **místní úřady**. Soukromý poskytovatel rodinné péče pracuje jako soukromý podnikatel. Místní supervizor má ale za úkol navštívit domov soukromého pracovníka a vyhodnotit, zdali

má **vhodné prostory** i osobní **kompetence** k tomu, aby se stal poskytovatelem rodinné denní péče.

2.3.2. Dětská centra (*Päiväkodit*, angl. *Day care centres*)

Dětská centra (*Päiväkodit*, angl. *Day care centres*) jsou instituce podobné českým mateřským školám (Průcha, 2015). Jsou to převážně **veřejná zařízení** zřizována obcemi, která poskytují předškolní vzdělávání a péči až **90 % dětí**.

Denní centra poskytují péči na částečný nebo plný úvazek podle potřeb rodiny. **Otevírací doba** se v centrech denní péče liší, obvykle je to ale od **06:30 do 17:00hod**. Velmi však záleží na potřebách a **požadavcích rodičů**, kterým se dětská centra (*Päiväkodit*, angl. *Day care centres*) snaží maximálně vyjít vstříc.

Skupiny se nejčastěji dělí **podle věku** dětí, a to pro děti **do 3 let**, **od 3 do 5 let** a skupiny dětí plnicích povinný rok předškolního vzdělávání od **6 do 7 let**.

Poměr dospělých a dětí v denních centrech je **upraven zákonem**. „Poskytovatelé městských, obecních a soukromých služeb musí zajistit, aby v institucích předškolního byl dostatečný počet pracovníků, kteří splňují požadavky na způsobilost“. (FINLEX, 2019)

V centrech péče o děti je poměr dětí do tří let na dospělého 4: 1, pro děti ve věku od tří let je poměr 8: 1. Vzhledem k tomu, že zákon přímo neupravuje maximální velikost skupiny v denní péči, může dojít k flexibilitě v tom, kolik dětí a dospělých je reálně umístěno do jedné skupiny, proto obce mohou samostatně určit strukturu skupiny, kde se ale musí dodržet poměr dospělých k dětem.

Místní orgány si účtují **poplatky** za denní péči. Jeho výše závisí na počtu hodin poskytované denní péče, velikosti rodiny a příjmu rodiny. Čím vyšší příjem rodina má, tím vyšší školné platí. Cena se pohybuje v rozmezí **20–290 euro za měsíc**, sociálně slabé rodiny jsou od poplatku osvobozeny. Poplatky pokrývají přibližně 14 % celkových nákladů na denní péči. Poplatek zahrnuje i stravování dětí (Parviainen, 2018).

2.3.3. Předškolní třídy (*Esiopetus*, angl. *Preschool class*)

Poslední rok předškolního vzdělávání je **povinný**, a proto dítě musí navštěvovat celoroční předškolní vzdělávání nebo jiné činnosti (např. dětské kluby), které naplňují výchovně-vzdělávací cíle předškolního vzdělávání dětí.

Předškolní vzdělávání je **organizováno obci**, které mohou zajistit služby pro předškolní vzdělávání i přes soukromá denní centra. Proto je ve Finsku i několik **soukromých institucí**, ve kterých se nachází předškolní třídy pro děti ve věku od 6 do 7 let, v nichž je poskytováno bezplatné předškolní vzdělávání.

Ty děti, které se účastní posledního povinné roku předškolního vzdělávání, mají nárok na **bezplatnou stravu a dopravu**. Doprava zdarma se vztahuje na děti, které žijí více jak 5 km od předškolního zařízení. Příspěvek na dopravu do místa, kde je poskytováno předškolní vzdělávání dostávají také ty děti, pro které je trasa příliš obtížná nebo nebezpečné natolik, aby děti cestovaly samy (Eurydice, 2019d).

V souladu s doporučením Ministerstva školství a kultury by měla skupina předškolního vzdělávání zahrnovat nejvýše 13 dětí, pokud ji vede pouze jeden učitel nebo nejvýše 20 dětí, pokud je skupina vedena včetně učitele dalším vhodně vyškoleným dospělým.

2.4. Závazné dokumenty pro instituce předškolního vzdělávání

Tato kapitola popisuje **cíle a obsah** závazných dokumentů pro poskytovatele předškolního vzdělávání ve Finsku. Jejich povinností je nejen vycházet z těchto dokumentů při plánování výchovně-vzdělávacích činností, ale zároveň i zohlednit **individualitu** každého dítěte.

2.4.1. Národní vzdělávací program pro vzdělávání dětí raného věku

Národní vzdělávací program pro děti raného věku (0 – 5let) je **národní dokument** vydaný roce 2016 finskou národní agenturou, který nahradil předchozí národní vzdělávací program, který byl v platnosti od roku 2005. Finská národní agentura pro vzdělávání působí pod záštitou **Ministerstva školství a kultury**. Je **zodpovědná** za rozvoj vzdělávání, celoživotního učení a také podporuje internacionalizaci.

Ve finské Národní agentuře pro vzdělávání pracuje zhruba 370 lidí, kdy mezi zaměstnanci jsou také profesori, působící na univerzitách po celém světě. Velká část zaměstnanců pracuje na odborných pozicích, a to nejčastěji ve vzdělávání, humanitních nebo společenských vědách. Osnova vzdělávacího programu byla tak vytvořena na základě využití poznatků, nejnovějších výzkumů a vývoje (Finnish National Agency for Education, 2019a).

Mezi cíle národního kurikula pro ranou péči a vzdělávání patří **podpora a rozvoj** dětí v raném věku, ale také vysoká **kvalita a rovnost** ve vzdělávání dětí.

2.4.1.1. Obsah národního vzdělávacího programu pro vzdělávání dětí v raném věku

Obsah národního vzdělávacího programu se skládá ze **sedmi** hlavních částí, které se vzájemně propojují a doplňují. Celkový rozsah vzdělávacího programu v digitální publikaci je 67 stran.

První část se skládá ze tří úrovní. Stručně popisuje **základní principy** kurikula pro vzdělávání v raném dětství, ale také pokyny pro tvorbu **místního vzdělávacího programu a individuálního vzdělávacího plánu**. Tato část obsahuje také odkazy na právní předpisy, jejichž účelem je objasnit souvislost mezi kurikulem a jeho legislativním základem.

Druhá část se zabývá **obecnými cíli** raného vzdělávání a péče, ale také organizací a formou poskytování raného vzdělávání a péče. Tato část popisuje, že vzdělávání a péče v raném dětství je společenská služba s řadou úkolů, jejímž posláním je podporovat holistický růst, rozvoj a učení dětí ve spolupráci s jejich rodiči. Tato kapitola také popisuje **skryté hodnoty dětství**, které se v první řadě vyznačují zájmem o dítě. Patří tam především jeho tělesná i duševní pohoda, péče a ochrana dítěte a také respektování dětského názoru, který by měl být stejně cenný jako každý jiný názor. S každým dítětem musí být poctivě a rovně zacházeno, což slouží jako ochrana proti diskriminaci. Je důležité si uvědomit, že každé dítě je **jedinečné a cenné**, bez ohledu na pohlaví, věk nebo kulturní odlišnost.

Personál je zodpovědný za vytvoření atmosféry, která respektuje rozmanitost dětí. Otevřený a uctivý přístup k různým rodinám a jejich jazykům, kulturám, náboženstvím, tradicím a názorům vytváří předpoklady pro dobrou spolupráci v oblasti vzdělávání. Rodinná identita dětí a rodinné vztahy jsou podporovány tak, aby každé dítě mohlo vnímat svou rodinu jako hodnotnou. Děti mají možnost rozvíjet své emocionální schopnosti a estetické myšlení.

Velká část kapitoly se věnuje cílům **průřezových kompetencí** (*Transversal competence*), které jsou zohledňovány při rozvoji dětí. Pět vzájemně propojených oblastí průřezových kompetencí jsou popsány jako jádro pro vzdělávání dětí v raném věku.

Následující oddíly specifikují, co znamenají různé oblasti průřezové kompetence.

1. Myšlení a učení (Thinking and learning)

Děti rozvíjejí své myšlení a učení prostřednictvím všestranných a smysluplných aktivit. Prostředí, ve kterém jsou děti vzdělávány, musí dětem poskytovat **dostatečné množství podnětů**, které poskytnou příležitost využít svou představitost a kreativitu, a tak vyzkoušet své nápady a prozkoumat svět. Děti musí být často **povzbuzovány** k tomu, aby se ptaly a

odpovídaly si na otázky. Důležitým aspektem této oblasti je také dennodenní zapojení dětí do fyzických aktivit, které taktéž podporují myšlení a učení dětí.

2. Kulturní kompetence, interakce a sebevyjádření (Cultural competence, interaction and self expression)

V této oblasti je kladen důraz na význam sociálních a interakčních dovedností a kulturních kompetencí. Ty zahrnují schopnost naslouchat, identifikovat a porozumět různým perspektivám, ale také umět reflektovat vlastní hodnoty a postoje.

Interakční dovednosti představují schopnost umět vyjadřovat se a porozumět ostatním jedincům nejen v dětské komunitě. Interakce probíhá s lidmi, které mají různorodé kulturní zázemí, a tak vyžadují obeznámenost a **respekt** k vlastnímu kultovnímu pozadí, tak jako k těm ostatním. Děti jsou proto povzbuzovány k tomu, aby hravou formou poznaly nejen svou kulturu, ale i lidi, jazyky tradice či zvyky kultury odlišné.

3. Péče o sebe a řízení každodenního života (Taking care of oneself and managing daily life)

Úkolem vzdělávání a péče v raném dětství je posílit dovednosti, které souvisejí s péčí o sebe samého, ale i o své zdraví a bezpečnost. Děti jsou vedeny k tomu, aby se samostatně vhodně oblékly a zvládly osobní hygienu. Cílem této oblasti je také naučit děti **odpovědného** a **bezpečného** chování nejen vůči sobě, ale i vůči svému okolí. V této oblasti hraje také důležitou roli odpočinek, zdravá výživa a tělesné zdraví dětí.

4. Jazyková rozmanitost v informačních a komunikačních technologiích (Multiliteracy and competence in information and communication technology)

Jazyková rozmanitost je základní kompetencí z hlediska interakce a porozumění kulturně různorodým zprávám a okolnímu světu. Týká se dovedností při tlumočení či produkci různých typů zpráv, a tak je založena na širokém pojetí textu, který může být psaný, mluvený, audiovizuální nebo digitální. Tato oblast zahrnuje různé typy gramotnosti jako je numerická gramotnost, mediální gramotnost či základní gramotnost.

Úloha informačních a komunikačních technologií zahrnuje seznámení s různými ICT zařízeními, službami a hrami.

5. Účast a zapojení (Participation and involvement)

Účast a zapojení zahrnuje plánování, realizování a vyhodnocování činností, které provádí děti společně s personálem. Tímto způsobem se děti učí interakčním dovednostem a významu společných pravidel, dohod a důvěry. Prostřednictvím účasti a zapojení se formují **sociální dovednosti** potřebné ve skupině /komunitě dětí.

Třetí část národního vzdělávacího programu se zabývá **kulturními aspekty** předškolního vzdělávání a péče, kam patří například **rovnost dětí** ve skupině. Tato kapitole se zabývá také **spoluprací** mezi dětmi, ale také mezi dětmi a učiteli a mezi učiteli a rodiči.

Čtvrtá část se zabývá především **plánováním** pedagogických aktivit na základě pěti učebních oblastí. Klíčovým předpokladem k plánování činností jsou zájmy dětí. Realizovaná témata se mohou objevit z hry dětí, exkurzí nebo spontánních interaktivních situací mezi dětmi a personálem nebo v interakci mezi dětmi. Úkolem personálu je zajistit, aby pedagogické činnosti podporovaly rozvoj a učení dětí různých věkových kategorií.

Tato oblast popisuje, že hra je klíčovou rolí při vzdělávání dětí raného věku. Ta totiž produkuje radost a potěšení, díky které děti zkoumají okolní svět, prohlubují sociální vztahy, experimentují či se jejím prostřednictvím učí pravidlům dané komunity. Při hře ve skupině se děti učí regulovat své emoce a touhy a také brát v úvahu názory ostatních členů. Aktivity by měly být cílené, vhodné a zajímavé, aby inspirovaly děti k tomu, se naučit více. Měly by děti motivovat, přinášet radost a zároveň umožnit dětem naučit se nové dovednosti a získat znalosti.

Učební vzdělávací oblasti popisují klíčové cíle a obsah pedagogických aktivit. Národní vzdělávací program pro děti raného věku má pět vzdělávacích oblastí, stejně tak je tomu v Národním vzdělávacím programu pro pre-primární vzdělávání.

Mezi vzdělávací oblasti patří:

1. Bohatý svět jazyků (Rich world of languages)

Jejím cílem je posilovat rozvoj **jazykových dovedností**, schopností a jazykové identity dětí. U dětí se podněcuje zvědavost, zájem o jazyky, text a kulturu. Finské kurikulum pro ranou péči a vzdělávání zohledňuje skutečnost, že děti vyrůstají v různých jazykových kulturách. Způsob používání jazyka a interakce se tudíž mezi rodinami liší. Z toho vyplývá, že se v institucích rané péče a vzdělávání může vyskytovat několik různých jazyků. Jazyková a kulturní

rozmanitost není ovšem brána jako negativum, naopak působí pozitivně, protože podporuje rozvoj **jazykové identity** dětí.

V této oblasti by měly být aktivity vedeny tak, aby dětem rozšířily **slovní zásobu**. K tomu jsou využívány různé knihy, obrázky či rozmanité texty. Lingvistická paměť a rozšiřování slovní zásoby je podporováno pomocí říkanek, písní či jazykových her. Diskuse, četba, vyprávění příběhů či tvoření vlastních příběhů poskytují příležitosti k vysvětlení významu slov, textů a učení se novým pojmům v jejich kontextech. Pracovníci mají za úkol povzbuzovat zájem dětí o mluvený a psaný jazyk a postupně i ve čtení a psaní.

2. Rozmanité formy vyjadřování (Diverse forms of expressions)

Úkolem rané péče a vzdělávání je podporovat rozvoj hudebního, výtvarného, verbálního a pohybové projevu s cílem seznámení se s různými uměleckými formami a kulturami.

Děti rozvíjejí schopnosti pro **porozumění hudbě**, prostřednictvím hudebních aktivity, kde se zaměřují například na barvu či sílu zvuku. Rozvoj probíhá pomocí zpíváním písní, užití rýmů, experimentováním s různými hudebními nástroji či poslechem různých žánrů hudby. Děti jsou povzbuzovány k tomu, aby znázornily svou představivost, myšlenky či emoce, které jsou v hudbě a to slovním, vizuálním nebo tanečním výkladem.

Tato oblast se zabývá také vizuálním vyjadřováním, přičemž se prohlubuje vztah dětí k **výtvarnému umění**. Děti experimentují s různými metodami, nástroji a materiály pro tvorbu obrazu, přičemž je pozornost věnována aspektům jako jsou barvy, tvary, materiály, kontext výtvarného díla či emoce, které z obrazu působí.

Děti jsou také povzbuzovány k tomu, aby se zapojily do verbálního a tělesného projevu, například prostřednictvím dramatu, tance či pohybových her.

3. Já a naše komunita (Me and our community)

Posláním této oblasti je rozvíjet schopnosti dětí porozumět různorodosti dané komunity dětí. Cílem je podpořit **vzájemnou úctu** a porozumění kulturním identitám. V aktivitách této oblasti mohou být různě využívány například pohádky, hudba, výtvarné umění, hra či dramatizace. Obsahem by měla být návštěva různých událostí pořádanými místní obcí, ale také návštěva divadel, či různorodých exkurzí.

4. Zkoumání a interakce s životním prostředím (Exploring and interacting with my environment)

Tato oblast zahrnuje rozvoj matematické myšlení, environmentální vzdělávání a technologii. Cílem je poskytnout dětem radost z různých experimentů či vynálezů.

Děti se seznamují s matematikou a jejími oblastmi prostřednictvím ilustrativních a hravých činností. Dětem jsou nabízeny aktivity, kde mají možnost různé objekty třídit, porovnávat či zkoumat tvar. Jsou zde zahrnuty aktivity i na rozvoj **prostorového vnímání** či **geometrického myšlení**, které je rozvíjeno například budování různých staveb nebo modelováním.

Cílem environmentálního vzdělávání je posílit vztah dětí s přírodou a naučit tak děti přistupovat k přírodě odpovědně. Důležitou součástí této oblasti jsou výlety do přírody a poznávání okolí kolem nás. Děti jsou vedeny k tomu, aby **respektovaly přírodu**, kam patří i rostliny a zvířata, které se v ní nachází. V této oblasti jsou děti seznámeny i s **ekologií**, která zahrnuje třídění odpadu, úsporu energie, snížení množství odpadu, recyklaci či nadměrné plýtvání jídlem.

5. Rostu, pohybuji se a vyvíjím se (I grow, move and develop)

Tato vzdělávací oblast rozvíjí cíle, které se týkají **zdravého životního stylu**. Patří tam především tělesná výchova a zdraví, zdravé stravování a bezpečnost.

Děti jsou vedeny k tomu, aby trávily dostatečné množství času venku a zapojovaly se do tělesných aktivit i her ve všech ročních obdobích. Kromě řízeného cvičení musí být zajištěno, že děti budou mít dostatek příležitostí pro **volnou tělesnou aktivitu** jak uvnitř, tak i venku. Cílem je rozvíjet znalosti dětí o jejich vlastním těle, ale i o základních pohybových dovednostech, jako jsou různé rovnovážné či manipulační dovednosti.

Tato oblast zahrnuje **zdravé stravovací návyky**, správné stolování ale i seznámení s jídlem jakož to s jeho vznikem, výskytem ale i s jeho chutí. Děti se tak učí pomocí diskuzí, příběhů, či písní, díky tomu děti prohlubují i slovní zásobu, týkající se jídla a stravování.

Pátá část národního vzdělávacího programu pro děti rané péče se zabývá **poskytováním podpory** pro děti, která slouží k jejich celkovému rozvoji. Část popisuje důležitost **kooperace** s dětmi, jejich rodiči a odborníky z důvodu zvolení vhodné podpory, metody a formou uskutečnění podpory, ale také individuálním vzdělávacím plánem.

Šestá kapitola se zabývá institucemi rané péče a vzdělávání založených na **alternativní pedagogice** (Waldorf, Montessori) či konkrétní filosofii (*angl. Particular worldview*).

Poslední kapitola se zabývá **evaluací a rozvojem** pedagogických činností a aktivit.

2.4.2. Národní vzdělávací program pro vzdělávání dětí předškolního věku

Národní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je vydán stejně jako národní vzdělávací program pro děti raného věku finskou národní agenturou pro vzdělávání.

Národní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání byl **obnoven v prosinci 2014**. Osnovy byly připraveny v rozsáhlé spolupráci mezi všemi relevantními zúčastněnými stranami, které zahrnují ministerstva školství a kultury, odborový svaz školství či místní orgány poskytující předškolní vzdělávání. Na jeho tvorbě se tak podíleli výzkumní pracovníci, učitelé či zástupci městské správy.

Obecné zásady v kurikulu pro děti předškolního věku (6–7 let) zdůrazňují **individualitu dítěte**, význam **aktivního učení** a důležitost jednání dítěte jako člena skupiny. Posláním celostátního kurikula pro předškolní vzdělávání je podporovat **rovné, kvalitní a jednotné** předškolní vzdělávání v celé zemi. Základní kurikulum pro předškolní vzdělávání obsahuje nejen předpisy o cílech předškolního vzdělávání, ale také metody, které předepsané cíle podporují. Národní vzdělávací kurikulum obsahuje také odkazy na legislativu. Účelem těchto odkazů je objasnit souvislost mezi základním kurikulem a jeho legislativním základem.

2.4.2.1. Obsah národně vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Národní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání má sedm hlavních částí a navazuje na pedagogické základy z národního vzdělávacího programu pro děti raného věku. Je určen pro vzdělávání dětí v posledním roce předškolního vzdělávání, tzn. pro děti ve věku 6–7 let. Kontinuita kurikula je tak vysoce sladěna, ať už v konceptu učení, učebních osnov či pracovních metodách a přístupu. Kurikula mají velmi podobnou strukturu ve formulaci společných cílů a průřezových kompetencí. Rozsah tištěné verze národně vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání je 76 stran.

První část stručně popisuje **základní principy** kurikula, ale také význam a pokyny pro tvorbu **místního vzdělávacího programu**.

Druhá část podává informace o **hlavních cílech** a pojetí učení v předškolním vzdělávání, taktéž zdůrazňují důležitost **skrytých hodnot** a transversálních kompetencí u dětí v předškolním věku. Předškolní vzdělávání by mělo nabízet dětem příležitosti k všestrannému rozvoji učení,

a především k posilování sociálních dovedností. Cílem je, aby se děti naučily rovnosti názorů a pohlaví, ale také vlastní jedinečnosti.

Velká část druhé kapitoly se věnuje **transversálním kompetencím** (*Transversal competence*) v předškolním věku, které jsou entitou tvořenou znalostmi, dovednostmi, hodnotami, postoji a vůlí. Rozvoj transversálních kompetencí začíná v raném dětství a mění se v průběhu života. Transversální kompetence jsou stejné jako v kurikulu pro děti raného věku, avšak jejich obsah se nepatrně liší (National core curriculum for pre-primary education, 2014.).

1. Myšlení a učení (Thinking and learning)

Úkolem předškolního vzdělávání je podněcovat a pomáhat dětem rozvíjet své myšlení a učení. Cílem je také posilovat **důvěru** dětí ve vlastní kompetence.

Rozvoj myšlení a představivosti je podporován nácvikem dětských říkanek či hudebními a dramatickými aktivitami. Aktivity jsou po jejich dokončení reflektovány učitelem společně s dětmi. To pomáhá dětem sledovat jejich vlastní pokroky v učení.

2. Kulturní kompetence, interakce a sebevyjádření (Cultural competence, interaction and self expression)

Posláním předškolního vzdělávání je nabídnout dětem možnost praktikovat interaktivní a vyjadřovací dovednosti s vrstevnickou skupinou dětí či se skupinou dospělých. Děti jsou tak povzbuzovány k tomu, aby poznávaly lidi z **odlišných kultur**. Hry i aktivity jsou založené na spolupráci, ale také na tom, že k lidem z odlišných kultur přistupujeme s **úctou**.

3. Péče o sebe a řízení každodenního života (Taking care of oneself and managing daily life)

Tato oblast se týká úplné tělesné, duševní a společenské pohody jednotlivce. V předškolním vzdělávání jsou děti vedeny k bezpečnému chování k sobě i druhým, k péči o sebe, ale i o své vlastní věci, za něž jsou tak jako samy za sebe **odpovědné**. Tato oblast zdůrazňuje také důležitost dostatečného množství odpočinku, ale i fyzické aktivity, která by mu měla předcházet.

4. Jazyková rozmanitost v oblasti informačních a komunikačních technologií (Multiliteracy competence in information and communication technology)

Jazyková rozmanitost se týká dovedností při tlumočení a produkci různých typů zpráv. Informace mohou být vytvářeny a prezentovány pomocí verbálních, vizuálních, numerických nebo jiných symbolických systémů. Zahrnuje různé typy gramotnosti, jako je základní gramotnost, numerická gramotnost, vizuální gramotnost a mediální gramotnost. Děti jsou povzbuzovány k tomu, aby zkoumaly, používaly a produkovaly různé typy zpráv. Pro rozvoj je důležitá variace textových podkladů či kulturní zážitky, které jsou pro děti vhodné (film, divadlo, hudba).

Tato oblast zahrnuje seznámení s různými ICT zařízeními, službami a hrami. Informační a komunikační technologie slouží především k podpoře interaktivních dovedností dětí, dovedností k učení a postupně se rozvíjejícího psaní a čtení. Děti se učí přijímat bezpečně a ergonomické používání ICT.

5. Účast a zapojení (Participation and involvement)

Předškolní vzdělávání je plánováno, realizováno a hodnoceno **společně** s dětmi, předškolním personálem a rodiči. Pomocí zapojení se děti učí vnímat význam společných pravidel, dohod a důvěry. Děti by měly být povzbuzovány, aby pomáhaly druhým a v případě potřeby požádaly o pomoc.

Čtvrtá kapitola popisuje **pracovními metody**, hodnocení dětí ale především **učební oblasti**, které jsou stejné jako v národním vzdělávacím programu pro děti raného věku. Jejich obsah se nepatrně liší (National core curriculum for pre-primary education, 2014, s.32–51).

Národní kurikulum definuje oblasti učení, které popisují klíčové cíle a obsah pedagogických činností. Témata různých studijních oblastí jsou spojena a aplikována **podle zájmů dětí**.

Personál si může volit metody výuky a vyučovací a učební materiály, pokud jsou v souladu s principy definovanými v národním základním kurikulu.

Základní učební plán podporuje všestranné a funkční pracovní metody, které podporují kreativitu, interakci a účast dětí. Děti jsou povzbuzovány k tomu, aby se vyjadřovaly, kladly otázky, společně řešily problémy a zkoumaly svět se všemi smysly a celým tělem.

1. Bohatý svět jazyka (Rich world of the language)

Posláním předškolního vzdělávání je podpora rozvoje **jazykových dovedností** dětí. Zásadní význam má posilování zájmu a zvědavosti dětí nejen k mluveným jazykům, ale i ke čtení a psaní.

Rozvoj jazykových dovedností je podporován hraním s rýmy a všestranným seznámením s mluveným a psaným jazykem. Pomocí hravých aktivit a cvičení jsou rozvíjeny čtenářské a psací dovednosti dětí. To probíhá například poslechem a diskuzí v různých situacích. Děti jsou vyzívány k tomu, aby vysvětlovaly a diskutovaly ve skupinách, ptaly se na otázky, převypravovaly příběhy, tvořily své vlastní příběhy či diskutovaly nad různými texty. Různé hry a cvičení slouží také k podpoře rozvoje **jemných motorických dovedností** dětí a jejich schopnosti vnímat prostor a směry.

2. Rozmanité formy vyjadřování (Diverse form of expression)

Náplní této oblasti je využívání různých forem projevu v každodenním životě, které podporuje **kulturní rozmanitost** dětí.

Do této oblasti učení spadají **hudební činnosti** zahrnující zpěv písní, hudebně pohybové aktivity, hraní na různé nástroje či tvorbu vlastní hudby. Děti jsou seznámeny s různými hudebními styly a nástroji, díky tomu experimentují a improvizují s hudbou. Při vyrábění (*angl. craft*), děti využívají různých nástrojů, materiálů a technik. Děti jsou povzbuzovány k tomu, aby spolu s ostatními plánovaly a realizovaly tvorbu výrobku, při kterém musí uplatnit své dosavadní dovednosti ale také **představitost**.

3. Já a naše komunita (Me and our community)

Posláním je porozumět **rozmanitosti společnosti**, ve které se děti setkávají s odlišnými názory. Toto téma zahrnuje historické, etické, společenské a kulturní perspektivy.

Podvědomí dětí o historii se uplatňuje pomocí hudby, povídek či vyprávěním o tradicích, ale také návštěvou různých historických událostí nebo muzeí. Různá náboženství jsou dětem přibližována pomocí svátků, tradic, nebo různým přístupům ke stravování či oblékání.

Tato učební oblast zahrnuje také **etickou výchovu**, která je spojena s každodenním životem dětí. Děti jsou vedeny k tomu, aby rozpoznaly své emoce, jednaly svobodně a odpovědně. Děti se zabývají tématy přátelství, dobrého vychování či úcty k druhým.

4. Zkoumání a interakce s prostředím (Exploring and interacting with my environment)

Cílem této učební oblasti je podpora rozvoje **matematického myšlení** dětí a jejich zájem o matematiku, posilování znalostí dětí o vztahu s přírodou a seznámení s každodenními technologiemi.

Učitelé poskytují příležitost rozvíjet chápání dětí v pojetí čísel, času, prostoru a měřicích dovedností. Děti se tak naučí porovnávat, třídit a organizovat získané pozorování nebo měření. Pro posílení geometrického myšlení jsou pro děti uspořádány prostory pro stavební, umělecké a řemeslné modelování.

Činnost zahrnují také **pozorování přírody** pomocí smyslů a pozorovacích nástrojů. Děti jsou vedeny k tomu, aby se staraly o své prostředí a udržovaly ho atraktivní.

5. Rostu a rozvíjím se (I grow and develop)

Tato oblast zahrnuje fyzickou aktivitu, zdravý životní styl a bezpečnost. Cílem je podporovat **tělesný rozvoj dětí**, zdravé a pravidelné stravování, ale také vhodné **hygienické návyky**.

Tělesné aktivity zahrnují lokomoční cvičení (skákání, běhání, lezení), manipulativní cvičení (tlačení, tahání, přenášení) a balanční cvičení. Aktivity také zlepšují kontrolu nad dětským tělem, ale také podporují sociální dovednosti (skupinové pohybové hry). Zdraví a tělesná i duševní pohoda je podporována dostatečným množstvím odpočinku a relaxace. V této oblasti jsou děti informovány o zdravém stravování, vhodném stolování ale i hygieně.

Pátá část se zabývá obecnou i speciální **podporou** pro děti v předškolním vzdělávání, které se vyvíjí v souladu se zásadami inkluze. Předškolní vzdělávání má zásadní význam pro včasné rozpoznání potřeb podpory spojené s růstem a učením dítěte. V této oblasti je také popsán **individuální studijní plán** a všechny informace, které musí IVP obsahovat.

Šestá část se zabývá **péčí o žáky** (*angl. pupil welfare*), což zahrnuje sociální a zdravotnické služby. Patří mezi ně služby psychologů či školních sociálních pracovníků. Poslední část se zabývá předškolním vzděláváním založené **alternativní pedagogice**.

Obě kurikula mají podobnou strukturu ve formulaci společných cílů, konceptu učení či průřezových kompetencí. Obsah učebních oblastí se příliš neliší, v kurikulu určeného pro děti v posledním roce předškolního vzdělávání se více dbá na reflexi od dětí, ale i učitelů, která může být podporována následnou diskuzí. Poslední rok předškolního vzdělávání se také více

zaměřuje na rozvoj matematických, čtenářských a psacích dovedností, vždy je tak ale činěno zábavnou formou.

2.4.3. Vzdělávací plán města

Vzdělávací plán města se vztahuje na všechny formy služeb v oblasti vzdělávání a péče dětí předškolního věku. Každá obec má **povinnost** připravit místní kurikulum pro vzdělávání na základě národního vzdělávacího programu pro vzdělávání a péči v předškolním věku.

Místní vzdělávací plán musí být formulován tak, aby určoval, řídil a podporoval organizaci vzdělávání ve všech jednotkách předškolního vzdělávání. Podkladem pro tvorbu místního kurikula je **národní vzdělávací program**, který mimo jiné obsahuje odkazy na právní předpisy či pokyny pro přípravu a rozvoj místního vzdělávacího plánu.

Při přípravě kurikula musí brát obec v úvahu místní specifika a potřeby dětí. Místní vzdělávací programy pro vzdělávání a péči jsou závazné dokumenty, které musí být hodnoceny a rozvíjeny. Rozhodují o organizaci a realizaci výuky a vzdělávání, způsobu péče o děti, o spolupráci mezi institucemi a rodiči, ale i o dalších vzdělávacích aktivitách.

Na přípravě a rozvoji místního vzdělávacího plánu se podílí skupina, jejímiž členy jsou představitelé základních škol, mateřských škol, speciálních škol, ale i jiní poskytovatelé služeb pro rané a předškolní děti.

2.4.3.1. Vzdělávací plán města Jyväskylä

Nyní uvedu příklad místního vzdělávacího plánu města **Jyväskylä**, ve kterém jsem realizovala svůj výzkum.

Učební plán vzdělávání v předškolním věku města Jyväskylä je obecní dokument, který ukládá všem zaměstnancům poskytující pečovatelské služby povinnost pracovat podle plánu. Místní vzdělávací plán se skládá ze **sedmi hlavních částí**, stejně tak jako kurikulum pro rané i předškolní vzdělávání. Jednotlivé části jsou velmi podobné jednotlivým kapitolám, které jsou obsahem národního kurikula raného a předškolního vzdělávání.

Kapitola číslo jedna popisuje obecné informace o předškolním vzdělávání a místním vzdělávacím plánu, druhá část se zabývá úlohou a obecnými cíli předškolního vzdělávání. Třetí bod se zaměřuje na kulturní rozmanitost a čtvrtá část na plánování a realizaci pedagogických činností. Pátá část se zabývá rozvojem a podporou učení dítěte. Část šestá se zaměřuje na předškolní vzdělávání založené na alternativní pedagogice. Poslední, sedmá část se zabývá hodnocení aktivit v předškolním vzdělávání. Místní vzdělávací plán obsahuje také postupy pro tvorbu místního vzdělávacího plánu a přílohy.

V Jyväskylä je hlavním úkolem pečovatelských a vzdělávacích služeb zajištění dobrých životních podmínek pro dítě. Město Jyväskylä chce být inovačním průkopníkem v rozvoji jak obsahu vzdělávání, tak poskytování služeb, které odpovídají potřebám dětí a rodin. Při poskytování vzdělávacích služeb jsou zohledněny tři aspekty: perspektiva dětí a rodin, zaměstnanci a ekonomika.

Učební plán města Jyväskylä klade důraz na pochopení **významu dětství**, stejně jako znalost růstu, vývoje a učení dětí je základem pedagogické činnosti.

Výchova v raném dětství začíná poznáváním a dostatečnou dobou **adaptačního procesu**. Začátek vzdělávání v raném dětství zahrnuje zahajovací rozhovor, pravidelné návštěvy a přítomnost rodiče/opatrovníka v dětské skupině, protože vytváření důvěry mezi rodinným a raným dětským personálem má zásadní význam. Mezi hodnoty městské strategie učebního plánu Jyväskylä jsou důvěra, odvaha, tvořivost a péče (Peda.net., 2019).

Pedagogové by měli dětem poskytovat dostatečné množství skupinových činností a aktivit. Díky spolupráci se zvyšuje důvěra, a proto skupinové práce a spolupráce je přirozeně spojena s procesem rozhodování a realizací věcí. Peda.net. (2019) uvádí, že děti by se měly se aktivně podílet na návrhu a budování společného učebního prostředí. Je proto důležité, aby se dítě cítilo respektováno a odvážilo se vyjádřit svůj názor a myšlenky.

Jyväskylä

varhaiskasvatussuunnitelma

1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat
  2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
  3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri
  4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
  5. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki
  6. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus
  7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa
- Hyvät käytännöt

Obrázek 2. Obsah vzdělávacího plánu města Jyväskylä. ZDROJ: PEDA.NET, 2019

Jyväskylä se podílí na celonárodním programu **Ilo Growing**, který je určen k tomu, aby byl pohyb součástí každodenního života dětí. Cílem programu je **tedy sportovní kultura**, jejímž cílem je, aby každé dítě mělo každodenní příležitost k cvičení a radost z pohybu.

Učební plán města Jyväskylä klade také důraz na citlivost a pochopení pro jiné kultury. Všechny rodiny mají vlastní individuální **rodinnou kulturu**, která je ve spolupráci zohledněna. Vzdělání v raném a předškolním dětství by mělo diskutovat o různých kulturách a seznamovat tak děti s odlišnými zvyky a tradicemi. Například oslavy, výlety či jiné různé akce nabízejí dětem možnost zamyslet se nad uměním a slavnostmi ostatních kultur.

Učební plán také doporučuje využívání informačních a komunikačních technologií. Podporuje didaktické programy do tabletů či notebooků pro děti, které jsou bezpečné a pedagogicky dobře navržené. Rozvoj dětí je tak podporován i mediálním vzděláváním.

Učitelé by měli dbát na to, aby děti byly schopné naslouchat, rozpoznat a pochopit různé perspektivy, ale také aby uvažovaly o vlastních hodnotách a postojích. Cílem je i podpora pozitivní postoj dětí k životnímu prostředí.

2.4.4. Individuální studijní plán

Ve Finsku se pro děti předškolního věku tvoří **individuální vzdělávací plán**. Ten je tvořen pro **každé dítě** zvlášť a je součástí pedagogické dokumentace.

Učitelé připravují jednotlivé individuální plány ve spolupráci s rodiči, ale rovněž musí být slyšen a zohledněn i názor dítěte. Společně tak mohou uvažovat o tom, jaký je nejlepší způsob, pro podporu **individuálního rozvoje** dítěte, jeho učení a pohody.

Plán obsahuje vědomosti a dovednosti dítěte, jeho zájmy, zkušenosti, slabé a silné stránky a individuální potřeby dítěte (viz. příloha č. 7). Zahrnuje také cíle, které vedou k podpoře rozvoje, jakož i opatření k dosažení cílů a následné zhodnocení dosaženého výsledku. Dále obsahuje informace o tom, kdo se na vypracování plánu podílel, kdy přesně byl plán vypracován a kdy bude revidován. (National Core Curriculum for Early Childhood Education and care, 2016). Patří tam také individuální potřeby podpory a poradenství. Plán musí být pravidelně v polovině školního roku vyhodnocen a následně je vytvořen nový plán, s dalšími cíli.

„Cíle, které vyplývají z individuálních plánů, jsou vzaty v úvahu při plánování činností a rozvoji učebního prostředí pro skupinu dětí. Podle průzkumů až 69 % učitelů v předškolních zařízeních, využívá individuální plány při plánování každodenních aktivit“ (Määttä, 2013, s.29)

Individuální studijní plán pedagogové považují za jeden z nejdůležitějších nástrojů ve finském modelu výchovy, péče a vzdělávání dětí v předškolním věku. Hraje významnou roli při podpoře růstu, vývoje a vzdělávání každého dítěte.

2.5. Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Finsko patří mezi země, kde je inkluzivní vzdělávání rozvinuto nejvíce, a přesto žáci zaujímají přední místa vzdělávacích mezinárodních srovnávacích testů (viz. tabulka č.1). Z toho vyplývá, že inkluzivní vzdělávání nesnižuje úroveň vzdělání žáků, je jen třeba změnit tradiční formy výuky pro potřeby inkluzivního vzdělávání.

„Finské pojetí znamená komplexní vzdělávací podporu pro děti a mládež od předškolních zařízení až po ukončení vyššího sekundárního vzdělávání tak, aby tato podpora probíhala v maximálně možné míře v rámci vzdělávání většinové populace dětí a mládeže. Pojem „speciální vzdělávací potřeby“ se chápe široce tak, že zahrnuje nejen děti a mládež se zdravotním postižením, ale také jedince z běžné populace, kteří mají obtíže ve školním vzdělávání, a děti z rodin imigrantů a etnických menšin“. (Průcha,2015, s.77)

2.5.1. Systém inkluzivního vzdělávání

Už od nástupu dětí dopředškolních institucí, si pedagogové všimají těch dětí, u kterých by se v budoucnu mohly vyskytovat známky odlišného vývoje dětí. Z toho důvodu je jedním z cílů pre-primárního vzdělávání včasné odhalení a řešení problémů, které ovlivňují vývoj a učení dětí. Prevence pro odhalení problémů probíhá v rané péči a předškolním vzdělávání zejména pomocí individuálního studijního plánu (IVP).

Eurypedia (2019) uvádí, že v rámci finského speciálního vzdělávání je rozlišeno několik úrovní podpory poskytované žákům. Rozdíl mezi nimi je v intenzitě a množství podpory. Na první úrovni jde o podporu obecnou, která je přirozenou součástí každodenní výuky a na kterou mají nárok všichni žáci, tedy nejen ti se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Na vyšší úrovni je podpora intenzivnější, která je udělována žákům, kteří potřebují pravidelnou podporu či několik forem podpory současně. Posledním typem je podpora zvláštní, která je určena pro žáky, kteří mají zdravotní postižení, nemoc, opožděný vývoj nebo jiný důvod, kvůli kterému nemohou sami dosáhnout dané úrovně vzdělání.

Inkluze ve Finském vzdělávání podporuje přístup, účast a kvalitní vzdělávání pro všechny děti. Tyto tři oblasti se navzájem propojují a všechny oblasti musí být poskytovány. První oblastí je přístup, který zajišťuje, že každé dítě má možnost navštěvovat školu, je podporováno a má právo na bezplatnou dopravu do školy, školní pomůcky a na harmonické prostředí. Druhou oblastí je účast, která dbá na to, aby každé dítě mělo zkušenost s tím, že je členem nějaké společnosti (třída / škola). Díky této skupině poznává nové přátele, vzájemnou důvěru a pocit bezpečí. Důležité je, aby ve společnosti panovala rovnost, a to bez ohledu na postižení některých jedinců. Poslední oblastí je kvalitní vzdělávání, kde vzdělávací systém dbá na to, aby školy byly na stejné úrovni a poskytovaly stejně kvalitní vzdělávání pro všechny bez ohledu na postižení. (Kuorelahti, 2018).

2.5.2. Místo poskytování speciálního vzdělávání

Finský vzdělávací systém je založen na filosofii začleňování dětí se SVP do běžných tříd již dlouhou dobu. Děti jsou podporovány individuálně, aby mohly úspěšně dokončit základní vzdělání.

Ve Finsku kladou důraz na to, že studenti se SVP potřebují flexibilitu, individuální péči a pochopení. Jsou zastánci toho, že ani děti s těžkým postižením by neměly být posílány do segregovaných prostředí. Proto prvotní myšlenkou je inkluze žáka se SVP do běžné třídy. Takto se vzdělává až 65 % dětí se SVP. Pokud je to nezbytné, může být vzdělávání zajišťováno také v menších skupinkách nebo speciálních třídách v řadových či speciálních školách (Kuorelahti, 2018).

Vzdělávání dětí a žáků se SVP je možné jak ve třídách běžných, tak ve třídách speciálních, které jsou součástí běžných škol. Děti se mohou vzdělávat i ve školách speciálních. Ve Finsku je oproti České republice rozdíl v pojetí speciálních tříd, protože ve větší míře je zde alespoň část výuky realizována v běžné třídě spolu s žáky bez speciálních potřeb. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou tak stále součástí a členy běžné třídy, protože jen některé části výuky jsou realizovány ve třídách speciálních.

Speciální třídy či malé skupiny navštěvují děti s poruchou učení nebo poruchy chování, které jsou mírné nebo závažnější. Jelikož jsou děti se speciálními potřebami zařazeny do běžných tříd, tak je nutná spolupráce mezi běžnými učiteli a speciálními pedagogy.

Další volbou, kde se děti se SVP mohou vzdělávat, jsou speciální školy. Tyto školy jsou určeny převážně žákům s těžkým zdravotním postižením, jako jsou například děti silně mentálně retardované nebo sluchově či zrakově postižené děti. V poslední době se ale speciální školy kritizují a nejsou už tolik populární. Je v nich vzdělávána jen malá část (2 %) dětí a mládeže. Vnímá se negativně to, že děti jsou tak stranou od normálních dětí a tráví čas pouze s těmi dětmi, které také mají nějaké speciální vzdělávací potřeby (Kuorelahti, 2018).

Je důležité si uvědomit, že speciální vzdělání je chápáno jako služba, nikoliv jako místo, kde musí být děti se speciálními potřebami umístěny. Finští učitelé považují za důležité, být pro děti inspirací a podporovat v nich pozitivní nastavení ke vzdělávání, aby školy chodili rády a učily se od ostatních.

3. Kvalifikace pedagogického personálu

Cílem přípravy studentů na učitelskou profesi je, aby se stali samostatnými a odpovědnými učiteli, kteří se budou sami dále rozvíjet. Účelem je také vychovávat takové učitele, kteří se ve své práci budou zaměřovat na výzkum, budou schopni samostatně řešit problémy a využívat nejnovější poznatky v pedagogice. Velmi důležitá je také schopnost spolupráce s ostatními členy učitelského sboru.

Od roku 1995 se příprava učitelů pro předškolní výchovu a vzdělávání uskutečňuje na pedagogických fakultách. Studium trvá tři roky a je ukončeno vysokoškolskou kvalifikací na úrovni bakalářského studia. V institucích předškolní výchovy působí také dětské sestry a jiný personál, který se vzdělává na středních odborných školách. V případě, že chce učitel vyučovat předškolní vzdělávání na primárním stupni základní školy, musí si doplnit studium pedagogiky a dosáhnout magisterského titulu. Bez magisterského titulu jinak nemůže vyučovat na základní škole.

Požadavky na minimální kvalifikaci pracovníků přímo pracujících s dětmi mladšího a předškolního věku v oblasti péče a vzdělávání, jsou podrobně vypsány v tabulce č. 2.

Pozice	Pracovní prostředí	Úloha	Věk dětí	Kvalifikace
Učitel MŠ	Centra denní péče, předškolní třídy	Odpovědnost za skupinu, vedoucí skupiny/centra	0-7 let	Bakalářské studium (3roky) se specializací na ranou péči a předškolní vzdělávání
Pracovník sociální péče	Centra denní péče, v oblasti sociální služeb (domovy důchodců, protidrogová centra)	Vedoucí skupiny/centra, odpovědnost za skupinu (s výjimkou předškolních tříd)	Není věkově omezeno	Bakalářské studium na polytechnické univerzitě se specializací na sociální služby
Zdravotní sestra	Centra denní péče, vybraná sociální zařízení	Kvalifikovaný spolupracovník v dětských skupinách/centrech, ve zdravotních službách, domovech pro seniory, v dětských domovech nebo v centrech pro mládež	Není věkově omezeno	Střední odborné vzdělání v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče
Dětský instruktor	Centra denní péče	Kvalifikovaný spolupracovník v církevních dětských skupinách, v dětských skupinách/centrech, vedení kroužků mimoškolních aktivit či služby v oblasti rodinné péče	0-7 let	Vysoká škola církevní nebo střední odborné vzdělání v oblasti péče o děti, vzdělávání a rodinná péče
Speciální pedagog pro děti raného a předškolního věku	Centra denní péče, různé skupiny dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	Vedoucí centra/skupiny, odborník v oblasti vzdělávání a péče o děti se SVP	0-7 let	1 rok postgraduálního studia se zaměřením na speciální pedagogiku. Navazuje na kvalifikaci učitele MŠ, podmínkou jsou minimálně 2 roky praxe v mateřské škole
Asistent pro děti se SVP	Centra/skupiny s dětmi se SVP	Osobní nebo skupinový asistent pro děti se SVP	Není věkově omezeno	Nekvalifikovaný spolupracovník (kvalifikace je pouze doporučována – odborný výcvik)

Tabulka č. 2. Požadavky minimální kvalifikace pro pracovníky v předškolních institucích

ZDROJ: Eurydice, 2019b

V centrech rané péče a předškolních třídách, které jsou součástí předškolní instituce, mohou pracovat absolventi bakalářského studia se specializací na ranou a předškolní péči. Vedoucím skupiny centra rané péče může být i absolvent vysoké školy polytechnické, se specializací na sociální služby. V centrech rané péče může dále pracovat kvalifikovaná zdravotní sestra, která dokončila střední odborné vzdělání v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Další možností je dokončení středního odborného vzdělání v oblasti péče o děti, vzdělání a rodinné péče. Absolvent toho studia se stává dětským instruktorem, který může taktéž působit v centrech rané péče nebo v dětských církevních skupinách. Absolventi ročního postgraduálního studia se zaměřením na speciální pedagogiku mohou také působit v centrech rané péče a ve skupinách dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Poslední skupinou jsou asistenti pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž úkolem je osobní nebo skupinové asistence pro děti se SVP. Odborná kvalifikace u těchto pracovníků není

vyžadována, je ale ovšem doporučován odborný výcvik v délce 1–2 let. V rodinných školách se očekává od opatrovníků či matek, které se starají včetně vlastních dětí i o děti ostatní, že budou mít taktéž vhodné vzdělání. Pro tyto pečovatele je doporučován kvalifikační kurz péče o děti (*Family Child Minders*).

Ve Finsku není jednotný systém pro **další vzdělávání učitelů**. Dobrovolně se mohou zúčastnit různých profesně zaměřených kurzů, seminářů či školení. Na podporu začínajících učitelů byl vyvinut model skupinového mentorování. To probíhá tak, že začínající učitelé diskutují se zkušenějšími kolegy o daných problémech, navzájem se inspirojí a učí se od sebe. Počet členů závisí na velikosti školy, skupina se obvykle schází jednou za 2–3 týdny.

3.1. Postavení učitelů ve Finsku

Učitelská profese má ve Finsku velmi vysokou společenskou prestiž. Nejen rodiče dětí nahlíží na pedagogy v institucích předškolního vzdělávání jako na kvalitní odborníky. Učitelé ale i rodiče dětí si uvědomují důležitost předškolních institucí, ale také zapojení rodičů do tohoto procesu vzdělávání. Spolupráce je založena na vzájemné důvěře, úctě a rovnosti.

Jak píše Erja Rautamies (2019):

„Pedagogové působící v institucích předškolní péče jsou ve finské společnosti respektováni nejen rodiči, ale i ostatními lidmi a odborníky. Lidé si uvědomují důležitost a funkci pedagogů v předškolních zařízeních (zajištění celkové duševní i tělesné pohody, rozvoj dítěte, zvláštní podpora). Jediným problémem je, že platy pedagogů v předškolních institucích jsou mnohem nižší než platy učitelů základních škol, což by se mělo v naší společnosti změnit. Nízké platy pedagogů v předškolních institucích způsobují, že studenti nejsou příliš motivováni pro studium a vzdělávání se v této oblasti“.

Kvalita předškolního vzdělávání je zajištěna profesionalitou učitelů, kterým důvěřují nejen rodiče, ale i vyšší orgány. V současné době ve Finsku neexistuje školní inspekce, protože stát ale i vedení předškolních institucí věří, že pedagogové vynakládají maximální úsilí pro naplnění cílů národního vzdělávacího programu.

3.1.1. Bakalářský studijní program pro předškolní vzdělávání

Studijní programy pro budoucí učitele mateřské školy zajišťuje sedm univerzit ve Finsku. Tyto univerzity se nachází ve městech Helsinky, Tampere, Jyväskylä, Rovaniemi, Turku, Oulu a Joensu.

Nyní stručně popíšu bakalářský studijní program pro předškolní vzdělávání na univerzitě v Helsinkách. Obsah studijního plánu je podrobně popsán v tabulce (viz tabulka č. 3). Na konci toho studijního programu se očekává, že studenti porozumí terminologii týkající se předškolní pedagogiky, budou mít znalosti o učení, interakci a hře v předškolním prostředí. Absolventi toho programu by měli porozumět kulturním rozmanitostem v dětství, pochopit význam vzdělávacího prostředí a být schopni používat nové technologie. Cílem je seznámit studenty s cíli, obsahem a metodami předškolního vzdělávání. Studenti by si v průběhu studia měli nejen osvojit, ale také porozumět vhodným metodám a technikám podněcující motivaci k učení, kterou následně budou schopni použít v praxi (Onnisma, 2017).

Vzdělávací oblasti	Obsah vzdělávacích oblastí
1. Jazyk a komunikace (19 kreditů)	Profese učitele v předškolní instituci (4 kr.), Akademické psaní (2kr.), Komunikační a interpersonální kompetence (2kr.), Druhý úřední jazyk (3kr.), Cizí jazyk (3kr.), ICT – digitální technologie (5kr.)
2. Základy vzdělávání (25kreditů)	Sociální, historické a filosofické základy vzdělávání (5kr.), Proměny vdětství (5kr.), Vývojová psychologie (5kr.), Didaktika (5kr.), Akademické myšlení v kontextu vzdělávání – výzkumné metody (5kr.).
3. Studium ve vzdělávání (51 kreditů)	Rozmanitosti ve vzdělávání (5kr.), Pedagogická a vývojová psychologie (5kr.), Pedagogické vedení a spolupráce (5kr.), Pozorování, plánování a hodnocení v předškolním zařízení (7kr.), Pedagogické činnosti v předškolním vzdělávání (5kr.), Vzdělávání dětí předškolního věku (3kr.), Vzdělávání dětí nejmladšího věku 1–3 (3kr.), Speciální pedagogiky a multikulturní výchova v předškolních institucích (5kr.), Metody výzkumu (5kr.), Zpracování bakalářské práce (8kr.)
4. Specializace v oblasti předškolního vzdělávání (60 kreditů)	Jazyk a komunikace (5kr.), Matematika (4kr.), Environmentální výchova (4kr.), Náboženská a mravní výchova (4kr.), Výtvarná výchova (5kr.), Hudební výchova (5kr.), Práce s materiály (crafts) (5kr.), Didaktika tělesné výchovy (5kr.), Dětská literatura (5kr.), Rozvoj dovedností v oblasti umění, duševní pohody a kulturního rozvoje (3kr.), Praxe (15kr.).
5. Specializace v oboru (25 kreditů)	Specializace na předškolní vzdělávání, vzdělávání pro děti raného věku nebo zaměření na speciální pedagogiku.

Tabulka č.3. Obsah studijního plánu pro stuenty předškolního vzdělávání na univerzitě v Helsinkách.

ZDROJ: Onnismaa, 2018.

Učitelství je jedním z nejoblíbenějších povolání mezi finskými studenty. O studium na pedagogických fakultách je velký zájem, z celkového počtu přihlášených uchazečů, jich je přijímáno asi jen 10–15 %.

Na rozdíl od České republiky, je povinností, aby vedoucí učitelka dětské skupiny měla bakalářské vzdělání. V případě vzdělávání předškolních dětí, organizovaného při základní škole, musí mít finští pedagogové magisterské vzdělání. Na druhou stranu je důležité podotknout, že poslední povinný ročník předškolního vzdělávání se uskutečňuje pro děti ve věku 6–7 let. Což odpovídá věku dětem, které jsou v České republice již v prvním ročníku povinného základního vzdělávání, přičemž učitelé, kteří vzdělávají děti tohoto věku, musí mít také magisterské vzdělání.

Struktura finského vzdělávacího systému, kterou jsem stručně popsala v teoretické části bakalářské práce, se tak liší zejména v pozdějším nástupu dětí do základního povinného vzdělávání. Hlavní část teoretické části nastínila možnosti vzdělávání a péče předškolních dětí ve Finsku. Mezi nejoblíbenější instituce patří denní centra, která mohou být veřejná či soukromá. V praktické části se zaměřím na specifika fungování veřejného a soukromého denního centra, přičemž se budu snažit poukázat na společné a odlišné znaky těchto institucí, společně s komparací s českými mateřskými školami.

4. Praktická část

Hlavním tématem celé práce jsou možnosti výchovy, péče a vzdělávání dětí předškolního věku ve Finsku. V teoretické části byly popsány druhy institucí a jejich obecné podmínky fungování na národní úrovni. Cílem praktické části bakalářské práce je výzkum fungování dvou vybraných institucí poskytujících služby v oblasti péče a vzdělávání dětí ve Finsku. Práce se zaměřuje na specifika dvou vybraných institucí z hlediska jejich **strukturního nastavení i výchovně-vzdělávacích procesů**. Záměrem je poukázat na společné a odlišné znaky vybraných zařízení. Centra denní péče reprezentují hlavní typ instituce poskytující předškolní výchovu, vzdělávání a péči ve Finsku (viz kapitola 2.3.2). Výzkum byl realizován v rámci kvalitativního výzkumného paradigmatu. Nabízí nahlédnutí do fungování dvou konkrétních předškolních institucí ve formě dvou případových studií. Autorka si uvědomuje, že získaná data nelze zobecňovat na obecné fungování předškolních zařízení ve Finsku, představují však zajímavý vhled do praxe předškolních institucí v zahraničí.

První instituce, ve které byl realizován výzkum, je **veřejné** denní centrum Kortesuon Päiväkoti. V tomto centru najdeme pět různých věkových skupin dětí, včetně jedné předškolní třídy, určené pro děti ve věku 6–7 let. Tato instituce zajišťuje předškolní vzdělávání a péči pro děti ve věku od 1–7 let (ISCED01 a 02). Náplň výuky ve veřejném denním centru vychází z místního vzdělávacího plánu města Jyväskylä, který je odvozen z národního vzdělávacího programu pro vzdělávání a péči dětí v raném a předškolním věku (viz kapitola 2.4.3).

Druhou institucí, kde byl výzkum prováděn, je **soukromé** centrum denní péče Touhula Aarresaari, které taktéž poskytuje péči a vzdělávání dětem předškolního věku (ISCED01 a 02). Zřizovatelem je instituce Touhula, která patří ve Finsku mezi přední soukromé poskytovatele služeb pro děti. Po celém Finsku se nachází 172 soukromých center denní péče Touhula. I přesto, že se jedná o soukromého poskytovatele péče a vzdělávání pro děti předškolního věku, musí se řídit cíli vzdělávacího plánu města Jyväskylä a národním vzdělávacím programem pro rané a předškolní vzdělávání (viz kapitola 2.4). Jednotlivá centra poskytovatele Touhula jsou navíc vždy specificky orientována na jednu konkrétní oblast. Rodiče si poté mohou vybrat centrum dle oblasti zaměření, která podle nich může mít pozitivní vliv na budoucnost dítěte. Centra mohou být specializována na pohyb, rozvoj jazykových dovedností, výtvarnou výchovu, hudební výchovu, vědu, environmentální výchovu nebo na dobrodružství (*Aarresaaren, angl. adventures*). V mém případě jsem prováděla výzkum v soukromém denním centru zaměřeném

na dobrodružství, kde byla hlavní myšlenkou pirátská výprava za pokladem. Toto centrum má tři dětské skupiny, do kterých jsou děti rozřazeny podle věku. V rámci výzkumu jsem dostala souhlas s pořizováním fotografií prostorů a vybavení jednotlivých institucí. Ovšem z důvodu ochrany osobních údajů, které se ve Finsku řídí velmi striktními pravidly, nejsou na fotografiích zachycovány děti, či jejich portfolia a výrobky.

4.1. Výzkumné otázky

Formulace výzkumných otázek napomáhá uspořádání a systematizaci myšlenek. Nejprve jsem si tedy formulovala hlavní výzkumnou otázku a následně ji specifikovala dalšími otázkami. Specifické otázky vymezují výzkum a jeho hranice. **Hlavní výzkumná otázka zní:** Jaká jsou specifika fungování vybraných předškolních institucí ve Finsku?

Specifickými výzkumnými otázky jsou:

SVO 1: Jak je nastavena strukturní stránka práce těchto vybraných institucí?

SVO 2: Jak je nastavena procesuální stránka práce těchto vybraných institucí?

SVO3: Jak se zařízení vyrovnávají s výzvami v současném předškolním vzdělávání ve Finsku?

SVO4: Jaké inspirace ve finském předškolním vzdělávání lze najít pro řešení aktuálních otázek v kontextu českého předškolního vzdělávání?

4.2. Kontext realizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření jsem prováděla ve městě **Jyväskylä**, které je s počtem 130tis. obyvatel sedmým největším městem Finska. Díky čtyř měsíčnímu studijnímu pobytu Erasmus ve městě Jyväskylä, probíhal výzkum v delším časovém rámci, což mi umožnilo hlouběji poznat pedagogickou praxi obou sledovaných zařízení. **Odborné přednášky a kurzy** zaměřené na vzdělávací systém a předškolní vzdělávání ve Finsku mi umožnily reflektovat sledovanou praxi s vyučujícími, a tak kontextualizovat získaná data z praxe v rámci širší praxe předškolních zařízení ve Finsku s vyučujícími.

Kvantitativní výzkum ve veřejném centru denní péče, jsem absolvovala mj. také v rámci dvou týdenní povinné praxe. Prof. Erja Rautemies prováděla supervizi mé praxe a zároveň mi poskytla odborné rady a konzultaci ke zpracování teoretické i praktické části bakalářské práce.

Druhé zařízení jsem si vybrala, protože mne zajímalo, jak se liší veřejné a soukromé instituce poskytující vzdělávání a péči pro děti předškolního věku. Jelikož jsem měla ubytování ihned vedle tohoto soukromého denního centra, tak jsem často mohla vidět, jak probíhá pobyt venku či venkovní aktivity určené pro rodiče s dětmi. Proto jsem se rozhodla do instituce zajít a zeptat se na možnost provedení výzkumu. Ředitelka i pedagogický personál byl ke mně velmi vstřícný, a tak jsem v tomto zařízení strávila celkem dva týdny, stejně tak jako v první instituci.

4.3. Metodologie výzkumu

Abych získala dostatečně detailní a komplexní data pro zodpovězení výzkumné otázky, rozhodla jsem se pro **kvalitativní výzkum**. Pro sběr dat v praxi jsem využila tři metod: polostrukturovaných rozhovorů s vedoucími pracovníky a pedagogy navštívených zařízení, dále polostrukturované pozorování pedagogické praxe a komparaci s výsledky analýzy dokumentu vzdělávacího plánu města Jyväskylä a národně vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Použití tří metod sběru dat mi umožnilo triangulaci metod sběru dat a podpořilo kvalitu získaných informací.

4.3.1. Metoda pozorování

Částí realizovaného výzkumného šetření je pozorování, které bylo prováděno po celou dobu mého pobytu ve vybraných zařízeních. Jak uvádí Mareš (2015), neobyčejně důležitým aspektem při sběru dat je čas, protože ten vede k lepšímu porozumění subjektu či procesu v jeho přirozeném kontextu. Nejčastější metodou pedagogického výzkumu je zúčastněné pozorování, při kterém dlouhodobě, systematicky a reflexivně sledujeme probíhající aktivity přímo ve zkoumaném terénu s cílem zprostředkování sociálního procesu a života (Švaříček, Švédová a kol., 2014). Realizovala jsem **zúčastněné pozorování** a zachycovala jsem detaily do předem vytvořeného **záznamového pozorovacího archu**. Záznamový pozorovací arch se skládal ze čtyř hlavních částí, na které jsem se během svého pozorování soustředila. U jednotlivých institucí jsem se zaměřila především na vnitřní prostory, na prostorové uspořádání, venkovní prostory a na výchovné a vzdělávací procesy. Pozorovací archy mi pomohly k zachycení **společných a odlišných** znaků vybraných institucí. Při tvorbě myšlenkových map (viz. příloha č. 5.), jsem pozorovacích archů využívala a poukázala tak na silné a slabé stránky jednotlivých institucí. V rámci sběru dat metodou pozorování, probíhalo zapisování do archů v anglickém jazyce, z důvodů případných dotazů na pedagogy jednotlivých institucí. Pozorovací archy jsem

proto poté zapsala do tabulek a přeložila do českého jazyka (viz. příloha č.3.). Pozorování probíhalo v přirozeném prostředí školy, kdy jsem se snažila zachytit a shromáždit přesné a nezkrácené informace.

4.3.2. Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsem vedla se **čtyřmi** respondenty. Podkladem pro formulaci otázek pro rozhovory byla výše zmíněná hlavní výzkumná otázka a specifické výzkumné otázky, které jsem rozpracovala do jednotlivých respondentických otázek tak, abych z rozhovorů získala co možná největší množství dat, které by mi pomohly vytvořit si ucelený obrázek o konkrétní instituci. Rozhovor se tak skládá z **osmnácti položek**. Otázky byly navrženy jako hlavní otázky (v rámci sledování hlavních výzkumných kategorií), které doplňují podotázky rozvíjející danou položku, upravené specificky pro respondenty podle typu instituce. Respondentské otázky jsou uvedeny v příloze č.1.

Rozhovory probíhaly v polovině výzkumného šetření. V obou předškolních institucích jsem strávila dva týdny. První týden jsem se věnovala metodě pozorování. Koncem druhého týdne jsem prováděla rozhovory s respondenty ve třídách nebo ve sborovně pro učitele. S pedagogickými pracovníky jsem vedla rozhovor v době cca od 12:30 – 13:30, protože v tento čas měly děti prostor na odpočinek, a tudíž jsme nebyli ničím rušeni. Pro zachování autentičnosti byly rozhovory nahrávány, o čemž byly respondentky předem informovány. Aby nedocházelo ke zkreslení nasbíraných dat, rozhovory jsem doslovně přeložila a přepsala z anglického jazyka do jazyka českého (viz příloha č.2). Jelikož učitelé v dětských centech komunikují především finsky, úroveň anglického jazyka některých z učitelek nebyla příliš na vysoké úrovni, a proto se některé odpovědi mohou zdát být poněkud stručné.

Pro analýzu dat polostrukturovaných rozhovorů jsem využila **otevřené kódování** a následnou **kategorizaci dat**. Přepsané rozhovory jsem vytiskla a rozčlenila na jednotlivé kódy. Tyto kódy jsem pak rozstříhala a roztrídila do kategorií. Tak vznikla první struktura kategorií (viz. příloha č. 4). Na základě struktury kategorií jsem vytvořila čtyři **myšlenkové mapy**, které zobrazují silné a slabé stránky vybraných institucí (viz. příloha 5.). Tyto mapy mi pomohly k hledání společných a odlišných znaků konkrétních institucí, ale také mi ukázaly na určitá specifika, rozdílů či možnou inspiraci pro předškolní vzdělávání a péči v České republice.

4.3.2.1. Charakteristika respondentů

V rámci výzkumu jsem svým respondentkám zaručila anonymitu. Proto pro zachování anonymity respondentů cíleně uvádím výpovědi pod kódem, které se nevztahují k jménům jednotlivých respondentek.

Pro získání ucelenější představy o respondentovi jsem připravila ještě krátký dotazník:

1. Pracovní pozice v dětském centru
2. Skupina dětí, v níž dotyčný vykonává pedagogickou činnost
3. Věk dětí ve skupině

Učitelka 1.a.

První respondentka pracuje jako vedoucí učitelka ve veřejném denním centru Kortesuon, konkrétně ve třídě předškolních dětí. Pro svůj rozhovor jsem si ji vybrala z toho důvodu, že má odbornou kvalifikaci (magisterský titul) a předešlé pracovní zkušenosti s dětmi různého věku. Učitelka 1.a., pracovala dříve v centru mládeže, které pomáhá dospívající skupině obyvatel v obtížných životních situacích. Poté byla vedoucí učitelkou dětí ve věku 3–5 let ve veřejném centru denní péče.

Učitelka 1.b.

Učitelka 1.b., je již druhým rokem učitelkou ve třídě pro děti mladšího věku (0–3 roky), ve veřejném denním centru Kortesuon. Díky souvislé praxi, kterou jsem absolvovala v rámci Erasmus+ programu ve Finsku, jsem měla možnosti vidět její metody pedagogické práce a přípravu činností a aktivit pro děti raného věku. Má vystudovanou střední odbornou školu se zaměřením v oblasti péče o děti, vzdělání a rodinné péče. Má předchozí zkušenosti s prací v domově pro seniory, ovšem jako učitelka v instituci denní péče žádnou jinou předchozí zkušenost nemá.

Učitelka 2.a.

Jako další respondentku jsem si pro svůj výzkum vybrala vedoucí učitelku ve třídě předškolních dětí, v soukromém denním centru Touhula Aarresaari. Má vystudované bakalářské studium, se specializací na ranou a předškolní péči. Před pěti lety, ihned po ukončení studia začala pracovat v soukromé instituci denní péče, ve které je až doposud.

Učiteka 2.b.

Poslední respondentka pracuje již druhým rokem v soukromém centru denní péče Touhula Aarresaari jako asistentka pedagoga. Je kvalifikovanou zdravotní sestrou, která před čtyřmi lety dokončila střední odborné vzdělání v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Dříve pracovala jako ošetřovatelka v domově pro seniory.

5. Výsledky výzkumného šetření

V následující kapitole popíšu výsledky výzkumného šetření. V jednotlivých částech poukážu na odlišné a společné znaky vybraných předškolních institucí.

5.1. Poloha jednotlivých institucí

Veřejné centrum denní péče Kortesuon, se nachází v centru městské části Kortephoja. Poloha zařízení je vynikající, protože okolí je obklopeno pestrou přírodou. V blízkosti centra denní péče je mnoho lesů a jezer, takže pedagogové mají mnoho možností, kam jít s dětmi na procházku. Tato instituce disponuje velkou zahradou s mnoha druhy venkovního vybavení a pestrou škálou načiní určeného k venkovním aktivitám. Za velkou výhodu toho centra považují spolupráci s ostatními dětskými centry v okolí. Děti tak mohou navštívit prostory zahrady, bazénu či sauny jiného centra, což je pro děti příjemné zpestření dne. Toto dětské centrum spolupracuje také se základní školou, která se nachází v dostupné vzdálenosti od centra. Děti využívají prostory základní školy především k pohybovým činnostem v tělocvičně, za nepříznivého počasí. Vybavenost tělocvičny základní školy je na velmi vysoké úrovni, a tak mají děti příležitost vyzkoušet pomůcky, které v denním centru dostupné nejsou.

Městská část Kortephoja je specifická **kulturní odlišností lidí**, která žije v jejím okolí. To je také důvod, proč toto centrum denní péče je charakteristické výukou anglického jazyka. Učitelé mluví převážnou část dne na děti finsky, ovšem během dne se snaží používat i základní anglická slovíčka, které zahrnují například barvy, jídlo nebo pozdravy. Zajímavostí tohoto zařízení je, že v předškolní třídě je učitelka Zoë, která s dětmi hovoří pouze anglicky. Komunikace probíhá tak, že vyslechne děti ve finském jazyce, ovšem dětem vždy odpoví a mluví s nimi v angličtině.

Soukromé centrum denní péče Touhula Aarresaari, se nachází v klidné části Toritie, která disponuje příjemným okolím. Nedaleko denní centra se nachází velké jezero a mnoho veřejných venkovních hřišť, které děti často navštěvují, aby se jim pobyt na zahradě nestal stereotypním.

I když se škola nachází v blízkosti lesů, jezer a parků, její poloha je u poměrně frekventované silnice, což považuji za mírně nebezpečné. Centrum má k dispozici vlastní zahradu, kde mají děti několik prolézaček a kůlnu s náčiním, pro venkovní aktivity.

Ve veřejném centru denní péče Kortesuon, se nachází díky jeho poloze poměrně dost dětí s **odlišným mateřským jazykem**, a tak všichni učitelé mají velmi vysokou úroveň anglického jazyka. Na rozdíl tomu v soukromém centru Touhula nebylo zapsáno žádné dítě s odlišným mateřským jazykem, čímž oblast učení vyzdvihující kulturní rozmanitost byla oproti veřejnému centru značně omezena. Učitelé mluvili mezi sebou i s dětmi pouze finsky, což bylo pravděpodobně i důvodem, že úroveň anglického jazyka pedagogů byla na mnohem nižší úrovni než ve veřejném centru. Okolí obou institucí je v dostupné vzdálenosti od lesů a jezer, které jsou pro Finsko typické (viz kapitola 1.). Pedagogové z obou institucí této možnosti využívají a poměrně často chodí na vycházky mimo prostory předškolních institucí.

Na rozdíl od toho jsem se v České republice setkala s mnoha předškolními zařízeními, jejichž okolí nedisponuje tak příjemným okolím, jaké jsem mohla vidět ve Finsku. Pedagogové často nemají tak pestrou nabídku prostorů, nacházející se mimo školu. Děti často chodí na stereotypní řízené procházky, které jim dle mého názoru nepřinesou dostatek příležitostí pro pohybové aktivity, tak jako je tomu ve Finsku.

Ráda bych také poukázala na integraci dětí s odlišným mateřským jazykem. Při svých praxích v českých předškolních institucích jsem se pouze jednou setkala s integrací dítěte s odlišným mateřským jazykem. Ovšem moje zkušenost nebyla příliš pozitivní. Dle mého názoru hraje podpora a specifický přístup pedagogů nejen k dítěti, ale i k jeho rodině s odlišným mateřským jazykem důležitou roli. Avšak na rozdíl od veřejného centra denní péče Kortesuon, často nejsou české mateřské školy, a především pedagogové na tuto problematiku systematicky připravovány. Na rozdíl od českých pedagogů vidí finští učitelé v kulturní odlišnosti rodin a jejich dětí velkou výzvu.

5.2. Specifika dětských skupin

Veřejné denní centrum Kortesuon disponuje **pěti** různými skupinami dětí. Centrum nabízí dvě skupiny zvané *Kesäkumpu* a *Huvikumpu*, které jsou určeny pro děti ve věku 1–3 let. Dále zde najdeme skupiny *Vaahterämäki* a *Kissankulma*, které jsou určeny pro děti ve věku 3–5 let. K dispozici je také jedna předškolní třída *Melukylä*, která je určena pro děti ve věku 6–7 let.

Celkový počet dětí v tomto centru je **95 dětí**. Počet dětí ve třídách je upraven zákonem, kdy u dětí do 3 let je poměr dětí na jednoho dospělého 4:1, v jedné skupině je 12 dětí, u dětí nad 3 roky je poměr dětí na dospělého 8:1.

Mezi slabé stránky veřejného centra Kortesuon patří především velké množství dětí v předškolní třídě (26 dětí), což i sami učitelé považují za velmi frustrující. Nejen že prostory předškolní třídy jsou pro tak **velké množství dětí** poměrně malé, ale navíc si učitelé jsou vědomi toho, že děti v předškolním věku potřebují dostatečnou individuální péči, kterou jim ale v tak velkém počtu dětí nedokážou poskytnout.

Celkový počet dětí v **soukromém denním centru** Touhula Aarresaari je **43**. Děti jsou podle věku rozděleny do **třech** skupin. První skupina je pro děti nejmladší od 0–3 let, ve které se nyní nachází 12 dětí, druhá skupina je určena pro děti ve věku 3–5 let, ve které je zapsáno 20 dětí, poslední skupinou je předškolní třída, určená pro děti od 6–7 let, v současné době je v předškolní třídě zapsaných 12 dětí.

Za silnou stránku soukromého dětského centra Touhula Aarresaari považují především menší počty dětí ve třídách, a tak **kvalitnější individuální péči**, která jim je poskytována. Jednotlivé třídy jsou velmi dobře prostorově uspořádané, a tak nabízí dětem dostatečné množství volného pohybu. Díky nižšímu počtu dětí je nabízena velmi pestrá škála zájmových aktivit, jako je plavání, bruslení či lyžování. V denním centru je kvůli jeho menší velikosti příjemná rodinná atmosféra, kterou jsem vnímala nejen já, ale i pedagogové, děti a jejich rodiče. Centrum často nabízí aktivity, které jsou pro celé rodiny s dětmi, ať už celodenní či jen půldenní.

Mezi společné znaky obou institucí patří **pozitivní klima** nejen ve třídě, ale v celém zařízení denní péče. Pedagogové udržují přátelské vztahy s rodiči, protože si uvědomují, že spolupráce mezi rodičem a učitelem je pro předškolní vzdělávání velmi důležitá. Obě denní centra často pořádají společné akce pro rodiče s dětmi jako například rodinné snídane v denním centru, venkovní soutěžení rodičů s dětmi či společné tvoření tematických výrobků (vanoční, velikonoční dekorace). Rodiče i učitelé si uvědomují podstatu vzájemné spolupráce, už jen z toho důvodu, že se rodiče společně s učiteli podílí na tvorbě IVP. Vzájemná komunikace a důvěra je tak velmi důležitým faktorem pro obě strany. Z rozhovorů se lze dozvědět, že i vztahy mezi učiteli a dětmi jsou na velmi dobré úrovni. Mezi společné znaky patří také proces **adapace**, který pedagogové denních center považují za velmi důležitý. Umožňují proto

rodičům strávit v denním centru s dítětem tak dlouhou dobu, jak chtějí, přičemž se rodiče mohou zúčastnit řízených činností či pobytu venku.

Když se zaměřím na specifika dětských skupin ve veřejných mateřských školách v České republice, tak se třídy naplňují do počtu 24 dětí. Ovšem v odůvodněných případech lze udělit výjimku a navýšit počet až o 4 děti. Navýšením počtu nesmí být snížena kvalita vzdělávacích činností školy a musí být splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Navíc personální zajištění je stanoveno podle možností a podmínek školy, kdy se překrývání přímé pedagogické činnosti dvou učitelů ve třídě, provádí jen v rozsahu dvou a půl hodiny. Poměr pedagogů na dětskou skupinu ve Finsku a v České republice je velmi odlišný, takže pedagogové ve Finsku mají lepší podmínky pro individuální práci s dítětem na jeho podporu.

Velkým rozdílem ve finských a českých předškolních institucích je spolupráce s rodiči. Z dosavadních zkušeností, které jsem v průběhu studia na Univerzitě Karlově získala, jsem si všimla, že spolupráce mateřských škol s rodiči není na příliš dobré úrovni. Snahou mateřských škol je přimět rodiče dětí ke spolupráci a k vytváření vzájemného porozumění a důvěry při společné výchově jejich dětí. V průběhu školního roku je ve většině mateřských škol připravován program a společné akce podle jednotlivých ročních období, do kterých se rodiče s dětmi mohou zapojovat. Zapojení rodičů do společných akcí přispívá k oboustranně lepšímu poznání a porozumění, k vzájemnému sblížení a zintenzivnění komunikace mezi rodiči a učitelem. Ovšem často jsem se na praxích setkávala se situací, kdy rodiče o tento typ akcí neměli příliš zájem.

5.3. Prostorové uspořádání

Největším rozdílem vybraných institucí je velikost vnitřních prostor, které jsou velmi odlišné (viz. příloha č. 7).

Vnitřní prostory dětského centra Kortesuon disponují velkou sborovnou pro učitele, ředitelnu, zasedací místností, prádelnou, šatnou či malou kuchyňkou pro personál. Centrum má k dispozici mnoho vnitřních prostor, které slouží jako kabinet pomůcek, nachází se ve třídách i chodbách zařízení, což umožňuje pedagogům realizovat různé aktivity či činnosti s využitím netradičních pomůcek či materiálů.

Šatny a toalety jsou v tomto centru odděleny podle dětských skupin, kdy každá dětská skupina má svou. V centru se nachází velká kuchyň, kde se připravuje veškerá strava pro děti. Ovšem

společná jídelna pro děti chybí, strava se podává u stolů ve třídách. Jelikož je ale ve třídách méně židlí než dětí, musí se postupně střídat a nikdy nejedí všechny společně.

Třídy veřejného denního centra Kortesuon jsou rozděleny do více částí. Jedna část třídy je vždy určená pro stravování, ale také k individuálním pracovním a výtvarným činnostem. Další prostor třídy je určen k pohybovým aktivitám, ale také k relaxaci. Centrum denní péče Kortesuon disponuje chytrým řešením úložného prostoru postelí, které se v každé třídě nacházejí ve velkých skříních. Postele se vyndávají pouze na odpočinek, a tak v průběhu dne je v místnosti dostatečný prostor pro pohybové aktivity. Třídy určené pro skupinu dětí 3–5 let také disponují samostatným menším prostorem určeným pro volnou hru, kde se nachází mnoho hraček.

V soukromém dětském centru Touhula Aarresaari se nachází pouze jediná místnost, která slouží jako sborovna, ředitelna, šatna i sklad na pomůcky zároveň. Musím podotknout, že v této místnosti je velký chaos, což může například na rodiče, kteří přijdou na uvítací pohovor, působit negativně.

Šatny pro všechny skupiny dětí se nacházejí ve vstupní chodbě. Tam jsou i společné toalety, určené pro skupinu dětí 3–5 a 6–7 let. Samostatné toalety má skupiny dětí ve věku 0–3, které se nacházejí v blízkosti jejich třídy. V centru Touhula Aarresaari najdeme samostatnou jídelnu, kde se děti postupně střídají na svačiny a oběd, centrum také disponuje svou vlastní kuchyní, ve které je strava pro děti připravována. Některé třídy soukromého denního centra nejsou prostorově rozděleny, jako je tomu ve veřejném denním centru Kortesuon. Třída určená pro skupinu nejmladších dětí 0–3 roky, je velmi dobře prostorově uspořádaná. Nabízí prostory jak k individuálním výtvarným či pracovním činnostem, tak k volné hře. Ovšem prostory třídy určené pro děti ve věku 3–5 let, jsou z velké části zaplněny stoly a židlemi, kde probíhá individuální výtvarná či tvořivá činnost. Při pozorování jsem si všimla, že děti často nemají dostatek prostoru k volné hře. Často si hrály jen v rohu třídy, čímž mohla být potlačena jejich kreativita a fantazie.

Třída předškolních dětí, která je spojená s tělocvičnou, naopak disponuje velkým prostorem pro volnou hru. Tělocvična zároveň slouží jako společný prostor ke spaní pro všechny děti. Součástí tělocvičny je sklad, kde se ve velkých skříních nachází pokrývky na spaní, které jsou označeny jménem dítěte. Dle mého názoru spaní ve společných prostorech není úplně ideální řešení, často se stávalo, že starší děti vzbudily ty nejmenší. Ty byly po sléze často mrzuté a unavené.

Všechny děti odpočívají na plastových lehátkách, které jsou umístěné ve velkých skříních, v blízkosti tělocvičny.

Prostorové uspořádání obou zařízení vyhovuje nejrozličnějším skupinovým i individuálním činnostem dětí. Za nevýhodu považují, že veřejné centrum Kortesuon nedisponuje větším společným prostorem pro možnosti pohybových her, na druhou stranu si ale instituce s tímto problémem umí poradit, protože navštěvuje prostory tělocvičny nedaleké základní školy, kde mají děti k dispozici velké množství pomůcek určených k pohybovým aktivitám. Soukromé centrum Touhula Aarresaari má k dispozici velkou tělocvičnu a sklad tělovýchovných pomůcek, což dětem umožňuje dostatečné herní i pohybové vyžití. Tělocvična rovněž slouží jako prostor pro odpočinek dětí.

Prostorové uspořádání nelze příliš objektivně komparovat s českou mateřskou školou. Každá mateřská škola disponuje jiným prostorovým uspořádáním. Povinností je pouze požadavek na dostatečně velké prostory, které jsou stanoveny předpisem. Prostorové uspořádání musí tak jako ve Finsku vyhovovat nejrozličnějším skupinovým i individuálním činnostem dětí.

5.4. Vnitřní a venkovní vybavení

Veřejné denní centrum Kortesuon disponuje pestrou nabídkou didaktických pomůcek a velkým množstvím dětské literatury, jejíž využití je součástí každodenního programu dětí. Centrum využívá **audiovizuální techniku**, kterou škola disponuje a často ji využívá při vzdělávání dětí.

Ve třídách najdeme velkou nabídku didaktických pomůcek jako jsou puzzle, pexesa, stolní společenské hry, dřevěná počítadla, magnetická písmena či velké množství dřevěných skládaček zaměřující se na různé oblasti vzdělávání (mapy, moje tělo, zvířata, čísla). Téměř každá třída disponuje hudebními pomůckami (piano, kytara, dřívka, chrastítka, tamburíny) a velkou tabulí, na kterou se dá psát křídou. Centrum využívá knih s pracovními listy, které nabízí zejména v předškolní třídě.

Třídy jsou plné hraček a stavebnic jako je lego, plastové stavebnice, dřevěné koleje s vláčky, plyšové hračky, plastové houpačky, chrastítka, dřevěné hračky, plastová zvířata, plastová auta, panenky či kočárky. Centrum nabízí i velké množství tělovýchovných pomůcek, jako jsou žíněny, žebřiny, lavičky nebo malá lezecká stěna. Ve třídách se nachází základní sportovní

náčiní jako jsou brány, míče, florbalové hokejky, kuželi, molitany, provazy a lana, švihadla, žíněny nebo přenosný basketbalový koš.

V každé třídě se nachází zájmové koutky s dřevěnou kuchyňkou, kde děti mohou využít plastového nádobí a napodobenin jídla. Součástí koutku je vždy i kasa na prodávání a nákupní košík. Děti mají také k dispozici velké dřevěné domky pro panenky, jejichž součástí je spousta barbín, oblečků, různých látek a dřevěného nábytku. V každé třídě je také dramatický koutek nabízející loutky, maňásky a různé variace kostýmů.

Ve třídách se nachází velké dřevěné komody, ve kterých má každé dítě svůj šuplík. Ten je označen značkou (obrázkem) dítěte anebo jeho křestním jménem. V šuplíku má každé z dětí své fixy, pastelky, nůžky, lepidlo, lepenku, bílé a barevné papíry, malou pixlu s bonbóny (dostávají je po obědě) a také své portfolio s výrobky a pracovními listy. Stoly i židle ve všech třídách jsou z dřevěného materiálu. Židle se dají navíc polohovat, a tak přizpůsobit individuálním potřebám každého dítěte.

Velmi mne zaujala samostatná místnost určená pro předškolní třídu (6–7), kde probíhají výtvarné aktivity a vyrábění. V této místnosti se nachází různé materiály a pomůcky na výtvarné činnosti a vyrábění jako jsou štětce, vodovky, tempery, pastelky, fixy, korálky, bavlna, látky, barevné papíry, víčka, čtvrtky, nůžky, lepidla, izolepy či gummy. V místnosti jsou skříně, které jsou z bezpečnostních důvodů uzamčené, v těch se nachází kleště, kladívka, hřebíky, pilky, dráty, tavicí pistole, ředidla, barevné spreje, vrtačky, sešíváčky, děrovačky, šrouby a matice, svíčky, podložky a ochranné oblečení. Děti si tak mohou vyzkoušet širokou nabídku výtvarných metod či tvůrčích činností, s využitím netradičních pomůcek a nabídkou různých druhů materiálů.

Veřejné cenní centrum disponuje promítacím přístrojem, který pedagogové minimálně jedenkrát v měsíci využívají na filmové dopoledne. Často jsou dětem promítány krátké příběhy zaměřené na konkrétní vzdělávací obsah.

Veřejné centrum denní péče Kortesuon disponuje velkou zahradou, která je rozdělena na dvě části. Zahrada pro starší děti (4–7 let), nabízí venkovní dřevěné prvky jako je altán, malý domek, hrad se skluzavkou, stoly, lavičky nebo houpačky či pískoviště. Na zahradě se nachází také fotbalové hřiště s bránami, pneumatiky a různé velikosti pařezů. Zajímavým prvkem je uměle vytvořený kopec, který děti využívají především v zimním období na sánkování. Zahrada určená pro děti mladší (1–3 roky) nabízí dřevěný altán, mašinu, pískoviště a také lavičku a stůl

určené k posezení a odpočinku dětí. Na zahradě najdeme také dvě houpačky a malou skluzavku. V obou dřevěných altáncích se nachází náčiní pro venkovní aktivity, jako jsou plastové bábovky, kbelíky, lopatky, míče, chůdy, boby, sáňky, plastová auta, dřevěné vozíky, tříkolky a odrážedla.

Naproti tomu **soukromé** denní centrum Touhula Aarresaari neposkytuje tak velké množství didaktických pomůcek, jako první instituce. Při vzdělávání dětí využívá především **pracovní listy**. Vybavení z hlediska dětské literatury či didaktických hraček a her je poměrně malé.

Na druhou stranu v soukromém denním centru je zapsáno o více než polovinu dětí méně, což dle mého názoru odpovídá skromnějšímu vybavení hraček a didaktických pomůcek.

Ve třídách centra Touhula Aarresaari najdeme didaktické pomůcky v podobě stolních her, puzzlí a různých skládaček (písmenkové, číslové). Třídy nabízí variace obkreslovacích šablon zaměřené na různé vzdělávací oblasti (písmena, čísla, tvary, zvířata). Ve třídě nejmladších dětí se nachází velké dřevěné kostky s barevnými písmeny, což mi ve třídě pro děti 0–3 roky přijde nefunkční. Dle mého názoru by tento typ kostek měl lepší využití ve třídě starší dětí (3–5let) či ve třídě předškoláků (6–7let). Ve všech třídách se nachází velké tabule na psaní, a to buď křídou nebo fixou. Soukromé denní centrum nabízí velké množství hudebních nástrojů jako je piano, xylofon, tamburíny, flétny, chrastítka, triangly či různé druhy bubínků.

Třídy jsou vybaveny hračky jako jsou auta, panenky, kočárky, plastová zvířata, houpací koně či různé druhy stavebnic jako je lego, dřevěné koleje nebo plastové kostky.

Jak už bylo řečeno, soukromé denní centrum disponuje velkou tělocvičnou, čemuž odpovídá i její vybavení. V tělocvičně najdeme žebřiny, matrace, velké gymnastické míče, lavičky, padák, kuželi, florbalové hokejky, brány, basketbalový koš, míče, trampolínu či různé velikosti obručí.

Centrum nabízí dětem zájmové koutky, jako je dřevěný dům pro panenky nebo kuchyňka s plastovým nádobím a jídlem. Každá třída má svůj dramatický koutek, kde se nachází bedna s kostýmy. Zajímavým koutkem je pracovní stůl, který obsahuje plastové a dřevěné nářadí jako je pila, šroubovák nebo kladivo – tento koutek patřil mezi nejoblíbenější.

Centrum má k dispozici rádia, notebooky a televizi, které ale příliš často k výchovně – vzdělávacím procesům nevyužívají.

Velmi pěkná je zahrada, která odpovídá počtu dětí zapsaných do toho denního centra. Děti mají k dispozici čtyři houpačky, dřevěnou skluzavku a prolézačku s lanem, pískoviště, pneumatiky,

brány a lavičky. Na zahradě se také nachází dřevěný altán, ve kterém děti mají venkovní náčiní, jako jsou kbelíky, lopatky, plastové bábovky na písek, boby, tříkolky a odrážedla, plastová kolečka, míče, obruče, auta a kuželi.

Při porovnání těchto dvou institucí musím zdůraznit, že veřejné centrum Kortusuon je vybaveno mnohem větším počtem hraček a didaktických pomůcek, které ovšem odpovídá počtu dětí, jež je do denního centra Kortusuon zapsáno. Pedagogové z obou center vybavení průběžně obnovují a doplňují, často si půjčují a odměňují hračky s jinou dětskou skupinou, aby se nestaly pro děti stereotypní. Obě centra využívají audiovizuální techniky, jako jsou notebooky, rádia, či promítací přístroje. Ovšem ve veřejném centru Kortusuon je audiovizuální zařízení používáno častěji. **Tablety** děti využívají každý den, procvičují na nich například nácvik písmen, čtení nebo hry rozvíjející paměť a myšlení.

Obě dětská centra disponují **prostornou zahradou**, která obsahuje dřevěné herní prvky, ale také vybavení (venkovní hračky), které děti využívají pro venkovní činnosti. Venkovní vybavení obou zařízení považují za velmi kvalitní a prostorné. Ve Finsku dbají učitelé na dostatečné množství času stráveného venku. Děti tak mají na zahradě mnoho příležitostí k pohybovým aktivitám.

České mateřské školy jsou vybaveny hračkami, pomůckami, náčiním, materiály a doplňky odpovídajícím počtu dětí i jejich věku. Stejně tak jak je tomu ve Finsku, tak i čeští pedagogové hračky a pomůcky průběžně obnovují a doplňují je. Navzájem si je mezi třídami půjčují, aby se nestaly pro děti stereotypními.

Dětský nábytek a vybavení je přizpůsobeno antropometrickým požadavkům dětí. Odpovídá počtu dětí a je zdravotně nezávadný a bezpečný.

Na budovu mateřské školy by měla bezprostředně navazovat zahrada či hřiště. Venkovní prostory by měly být vybavené tak, aby umožňovaly dětem rozmanité pohybové aktivity. V rámci praxí jsem se setkala s velmi kvalitním venkovním vybavením mateřských škol, které disponovalo velkým množstvím hracích prvků a náčiní, určeného k venkovním aktivitám.

5.5. Harmonogram dne

Veřejné centrum denní péče Kortusuon otvírá v 06:30. Děti se shromažďují ve třídě předškolních dětí, protože právě tato třída disponuje tělocvičnou, kde mají děti dostatečný prostor pro volnou hru. V 07:30 si děti odvádí učitelky jednotlivých tříd, kde mají prostor pro

volnou hru, až do 08:30–09:00hod. Během volné hry, je dětem servírována snídaně, kterou si v případě zájmu mohou dát.

Zhruba od 08:30 – 09:30 probíhají řízené činnosti ve třídách, kde jsou děti nejmladší (1–3 roky). Tyto činnosti probíhají nejčastěji formou individuální práce. Učitelka si postupně ke stolečku bere 2–3 děti a tvoří s nimi různé výtvarné či kreativní činnosti. Zbytek dětí má prostor pro volnou hru. Ve třídě nejmladších dětí ale probíhají i skupinové činnosti, které jsou nejčastěji formou hudebně pohybových cvičení a probíhají každý den. Od 9:30 je hygiena a přebalování dětí, kterých je v této věkové skupině poměrně velké množství. Děti se poté připravují na pobyt venku, kdy učitelky se snaží vést děti k samostatnosti při oblékání. Pobyt venku nejmladších dětí je přibližně hodinu, tzn. že se děti vrací do centra v 11:00hod. Během pobytu venku neprobíhají žádné řízené činnosti, děti mají prostor pro volnou hru a využití venkovního náčiní a vybavení. Následuje převléknutí dětí a hygiena (toalety, přebalování). Oběd se nejmenším dětem podává v 11:30hod. Učitelky dětem jídlo naservírují, ale poté jsou vedeny k tomu, aby jedly samostatně. Učitelky se stravují společně s dětmi. Od 12:00–14:00 probíhá spánek a relaxace. Učitelky dětem předčítají finské nebo anglické pohádky. Okolo 14:00 se děti probouzí a je jim servírována svačina. Po svačině mají prostor na volnou hru až do příchodu rodičů. Jen zřídka chodí děti z nejmladší skupiny v odpoledních hodinách na zahradu, protože po celém dni v dětském centru jsou často velmi unavené.

Harmonogram dne ve skupině starších dětí (3–5 let) a v předškolní třídě (6–7 let) se svou náplní liší. Po vyzvednutí učitelkami jednotlivých tříd mají děti do 09:00 prostor pro volnou hru. Dětem je stejně jako těm v nejmladší třídě servírována snídaně. Poté probíhají řízené činnosti a pobyt venku. Každá skupina dětí je kvůli velkému počtu vždy rozdělena na dvě části. Jedna část třídy zůstává uvnitř, kde probíhá řízená činnost. Druhá polovina jde na zahradu nebo procházku po okolí, kde je dětem poskytován prostor pro volnou hru. Po hodině se děti vystřídají. Ta skupina dětí, která byla venku, jde dovnitř a je s nimi vedena ta stejná řízená činnost, jako se skupinou předchozí. Skupina dětí, která byla uvnitř, jde ven, kde má prostor pro volnou hru.

Systém dělení tříd mne velmi překvapil. Pozitiva vidím v tom, že je dětem poskytována při řízených činnostech větší individuální péče. Ovšem často se stávalo, že děti byly smutné, když se musely do skupin dělit, a tak opustit své kamarády. Myslím si, že by bylo vhodné dělení skupin

nepraktikovat každý den, ale jen ve výjimečných situacích. Děti by se měly vzdělávat převážně společně a zvykat si na to, aby se vzájemně respektovaly a naslouchaly si.

Řízené činnosti probíhají formou skupinových i individuálních aktivit. Dětem jsou nabízeny výtvarné i pohybové aktivity. Často ale také probíhala cvičení na rozvoj sluchového i zrakového vnímání. Učitelé využívají především metody slovní, které se projevují prací s knihou, dramatizací, anebo diskuzí, která byla v těchto skupinách dětí velmi častá. Děti často pracovaly na výtvarných aktivitách či pracovních činnostech, které byly variabilitou nástrojů a materiálů velmi kreativní. Hudebních činností bylo užito jen zřídka, což bylo způsobeno především neznalostí hry na hudební nástroj učitelek ze skupiny dětí (3–5) a (6–7 let).

Již v tomto věku jsou obě věkové skupiny dětí seznamovány s čísly a písmeny hravou formou, a to především pomocí didaktických knih, které obsahují příběhy s čísly nebo písmeny. Jednotlivé příběhy jsou poté učitelkou a dětmi rozebírány. Dětem v posledním ročníku předškolního vzdělávání jsou navíc minimálně jednou týdně nabízeny pracovní listy, díky kterým procvičují nácvik písmen.

V 11:30 se začíná servírovat oběd pro skupiny starších dětí a třídu předškoláků. Nejprve obědvají ty děti, které jsou uvnitř a již skončily s řízenou činností. Učitelky postupně volají děti z venku, které čekají, až se ve třídách uvolní místo. I když mi toto řešení přišlo ze začátku chaotické, v průběhu pozorování se ukázalo, že jsou na tuto formu organizace děti zvyklé. Často si půjčily knihu a v šatně si ji prohlížely nebo četly, dokud je učitelka nevyzvala k obědu. Při obědě si děti servírují jídlo samy. Učitelky vedou děti k tomu, aby si vzaly takové množství, které sní, učí se tak neplýtvat jídlem. Učitelky obědvají společně s dětmi.

V čase od 12:00–14:00 probíhá spánek a relaxace. Ovšem starší děti se často probouzejí už ve 13:30. Aby nevbudily ostatní děti, jsou zvyklé provozovat aktivity, které svým průběhem nevyrušují ostatní děti (kreslení, omalovánky, deskové hry, pexeso). Ve 14:00 se podává svačina. Když se všechny děti občerství, jdou se obléknout a až do vyzvednutí rodiči tráví čas na zahradě.

Veřejné denní centrum Kortesoona zavírá v 17:00.

Soukromé centrum denní péče Touhula Aarresaari je otevřeno od 07:00. Děti se schází ve třídě určené pro předškolní děti, která je propojená s tělocvičnou. Děti tak často využívají náčiní určené k pohybovým aktivitám (padák, žebřiny, žíněnky). V 08:00 se děti rozdělují do jednotlivých tříd, kde mají prostor pro volnou hru. V 08:30 je podávána snídaně.

V 09:00 se děti v jednotlivých skupinách schází v ranním kruhu, do té doby by rodiče měli přivést své děti do centra, ovšem je to pouze doporučení, ale není tak striktně stanoveno. Ve třídě nejmladších dětí (0–3) probíhá ranní kruh pouze formou pozdravu. Děti se ve školce přivítají a společně si řeknou finskou básničku, která se průběžně obměňuje.

Ve třídě starších dětí (3–5) a předškolní třídě (6–7) probíhá ranní kruh formou diskuze na určité téma. Každé dítě dostává prostor k vyjádření se.

Po ranním kruhu probíhá do 10:30 řízená činnost, která obsahuje především vyrábění, výtvarné, hudební nebo pohybové aktivity. V tomto centru jsou často využívány především hudební a pohybové činnosti, které jsou každodenní součástí denního programu. Starším dětem a předškolákům jsou často nabízené pracovní listy, s nácvikem písmen a čísel. Po řízené činnosti následuje volná hra. V porovnání s veřejným centrem Kortesuon jsou velmi málo využívány metody práce s knihou a dramatizace.

Malé (0–3) a starší děti (3–5) jdou v 10:30 ven. Čas tráví na zahradě, nebo mimo venkovní prostory centra. Venkovní aktivity nejsou řízené, a tak dětem poskytují prostor, pro volnou hru. Děti, které chodí do předškolní třídy (6–7let), zůstávají uvnitř, často jsou pro ně organizovány pohybové činnosti v tělocvičně a v 11:00 mají oběd. Učitelky toho centra neobědvají společně s dětmi. Dávají si oběd až v čase, kdy všechny děti odpočívají. Oběd je dětem vydáván v jídelně, děti si říkají, jak velkou porci chtějí, aby předešly plýtváním jídla.

Mladší děti jsou venku zpravidla do 11:30, poté se střídají s předškolními dětmi. Předškolní děti jdou na hodinu ven, mezitím mladší a starší děti obědvají a poté jdou spát. Ve 13:00 se děti navštěvující předškolní třídu vrací zpátky do centra a v tichosti se přesouvají do tělocvičny, kde už mají připravená lehátka sloužící k odpočinku.

Ve 14:00 se děti postupně probouzí, v jídelně jim je podávána svačina. Po svačině jdou všechny děti společně ven a jsou tam až do té doby, co je vyzvednou rodiče.

Soukromé denní centrum je otevřeno od 07:00 do 17:00hod.

Obě předškolní zařízení poskytují dětem hodně prostoru pro volnou hru a poznávání okolí. Učitelé obou zařízení vedou děti k samostatnosti a individualitě, ale zároveň dbají na spolupráci, a proto často využívají skupinové práce, které děti vedou ke schopnosti spolupracovat a komunikovat se svými kamarády.

Největší rozdíl spatřuji ve využití IT technologií, konkrétně tabletů. V předškolní třídě veřejného centra Kortesuon, mohou děti využívat tablety každý den. Vhodně zvolené didaktické programy, mohou děti obohatit v tom, že se naučí respektovat nastavená pravidla pro používání IT (interval střídání dětí). Ovšem více než pozitiva spatřuji v častém používání tabletů spíše rizika. Častým užíváním IT technologií hrozí deformace pohledu na realitu, kde následně dítě nebude schopno oddělit fikci a reálný svět. IT technologie také často omezují představivost a vlastní fantazii dítěte, protože technologie jsou často nastaveny pouze k jedinému správnému řešení. Další hrozbou je vývoj v oblasti hrubé a jemné motoriky, kdy ovládání IT technologií nepodporuje komplexní psychomotorický vývoj dítěte.

V komparaci s českým předškolním vzděláváním vidím zásadní rozdíl v množství času stráveném venku. Finská denní centra dbají na venkovní pobyt i přes časté chladné a nepříznivé počasí, které ovšem není pro pedagogy ani děti překážkou.

5.6. Výchovně-vzdělávací procesy

Výchovné a vzdělávací procesy ve vybraných zařízeních se příliš neodlišují.

Všechny instituce poskytující předškolní péči a vzdělávání se musí řídit cíli a obsahem výchovně vzdělávacích činností vycházející z národního vzdělávacího programu, ale také ze vzdělávacího plánu města Jyväskylä, z čehož vyplývá, že se náplň vzdělávacích činností z formálního hlediska **zásadně neliší**.

Za velmi inspirativní považuji, že obě centra uchovávají práce dětí, aby byly přístupné jejich rodičům. Pedagogové vedou dětem jejich vlastní **portfolia**, díky kterým mohou nejen oni, ale i rodiče sledovat, jak se jejich dítě v různých oblastech rozvíjí.

Ve zkoumaných institucích mají také velmi zajímavý systém plánování vzdělávacích činností pro děti, na kterých se podílejí učitelky pracující v týmech. Jejich úkolem je všimnout si toho, co děti zajímá a baví je. Učitelé se jich také sami ptají, co se chtějí naučit a co mají rády. Při tvorbě činností a aktivit tak hraje důležitou roli **názor dítěte**. Pedagogičtí pracovníci v obou denních centrech plánují denní program na základě zájmů a potřeb dětí. Z toho vyplývá, že pedagogové dětem aktivně naslouchají, ale i pozorují jejich zájmy, na jejichž základě poté nabízejí vzdělávací činnosti. Pedagogové jsou pro děti přirozenou autoritou, kterou respektují a mají k ní úctu.

Na rozdíl od České republiky se všechny instituce poskytující předškolní výchovu a vzdělávání musí řídit národním vzdělávacím programem a vzdělávacím plánem města. Díky tomu jsou děti rozvíjeny ve všech oblastech, a tudíž jsou kvalitně připraveny na vstup do povinného základního vzdělávání.

System plánování vzdělávacích činností je v České republice zásadně odlišný než ve Finsku. Během svých praxí v ČR, jsem se často setkávala s tím, že učitelé neplánovali činnosti na základě zájmů dětí, nýbrž na zájmu svém. Myslím, že vhodným řešením by bylo, plánovat činnosti alespoň z poloviny zaměřené na zájmy dětí, ale zároveň i na konkrétní oblasti, které jsou stanoveny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.

5.7. Integrace dětí se SVP

Jelikož je Finsko proslulé velkým počtem dětí se speciálními vzdělávacími potřebami integrovanými do běžných tříd, byla i jednou z otázek rozhovoru orientována na možnosti podpory dětí se SVP. Z odpovědí respondentek **veřejného centra** jsem usuzovala, že integraci dětí považují za velmi důležitou, na druhou stranu ale často neví, jak docílit individuálního přístupu k těmto dětem za stávajících podmínek ve škole (velký počet dětí).

V **soukromém denním centru** Touhula nemají žádné děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ovšem z odpovědí respondentek vyplývá, že je integrace dětí se SVP nahlížena jako přínosná oboustranně, protože každý z nás je něčím výjimečný a odlišný.

Respondentky obou institucí předškolního vzdělávání a péče si uvědomují **důležitost začleňování** dětí se SVP do běžných tříd, neboť dává dětem větší šanci realizovat se, posílit své sebevědomí a lépe se zařadit do běžného života. Integraci vnímají jako příležitost i pro děti bez postižení, které se díky tomu mohou připravit na budoucí život ve společnosti bez předsudků.

Integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do českých mateřských škol často brání vysoké počty dětí ve třídách a nedostatečné vzdělání učitelek. Problémem je také nedostatek asistentů, kteří by byli dětem se SVP k dispozici. Často hraje nemalou roli také strach ostatních rodičů, ale i pedagogů z přítomnosti postiženého dítěte v běžné třídě mateřské školy. Naše společnost by měla změnit pohled na integraci dětí se SVP do běžných tříd především z toho důvodu, aby byla zajištěno rovné a kvalitní vzdělávání všem dětem, bez ohledu na jejich postižení.

6. Vyhodnocení výzkumných otázek

První výzkumná otázka se zabývá nastavením strukturní stránky práce vybraných institucí. Prostory a vybavení předškolních zařízení byly v souladu s požadavky hygienickými, ale také s pedagogickými a metodickými normami nezbytnými pro realizaci cílů stanovených v národním vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Mezi hlavní požadavky patří dostatek prostoru, vhodný nábytek a vybavení.

Nábytek v prostoru, kde probíhá předškolní vzdělávání, obsahoval prostor pro nezbytné publikace, materiály, umělecká díla dětí či pracovní listy dětí. Stoly, židle, skříňky a police jsou **přizpůsobeny věku a potřebám dětí.** Prostory obou institucí jsou organizovány tak, že je v nich možné organizovat jak skupinové, tak individuální činnosti.

Pro naplnění cílů finského národně vzdělávacího programu by předškolní zařízení měla disponovat prostředky pro umělecké vyjadřování (výtvarné potřeby, pomůcky k dramatické výchově), dětskou literaturu (encyklopedie, obrázkové knihy), prostředky k hudebnímu vyjádření (hudební nástroje, zvukové nahrávky), pomůckami pro výzkum (lupy, magnety, metr), různými materiály, sloužícími k vyrábění (krabice, látky, lepidla, nůžky) i audiovizuálními pomůckami (rádio, televize).

K strukturním podmínkám se vztahuje i úroveň kvalifikace pedagogického personálu v jednotlivých institucích. Pedagogičtí zaměstnanci obou denních center dosáhli nejčastěji středního odborného vzdělání v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Ovšem v obou institucích jsou vedoucími učiteli pouze ty osoby, které dosáhli bakalářského titulu v oblasti rané péče a vzdělávání. Mají tak zodpovědnost za dětskou skupinu a ostatní řadoví učitelé, s nimi často konzultují náplň činností a aktivit pro děti.

Obě instituce poskytující předškolní vzdělávání, v nichž jsem prováděla svůj výzkum, **splňují požadavky** pro splnění cílů stanovených v národním vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání a v místním vzdělávacím plánu města Jyväskylä. Instituce poskytují dětem prostory pro umělecká díla či skříňky, kde mají děti uložené pracovní listy (viz. příloha č.6.). Prostory obou institucí disponují zájmovými koutky, které dětem umožňují jak individuální, tak skupinové činnosti.

Veřejné centrum denní péče nabízí dětem větší variaci pomůcek pro jejich rozvoj, nicméně i soukromé centrum denní péče Touhula Aarresaari disponuje pomůckami pro splnění cílů

národního vzdělávacího programu s výjimkou dostatečného množství dětské literatury, které je zde značně malé.

Druhá výzkumná otázka zjišťuje nastavení procesuální stránky vybraných institucí.

Pedagogové ve sledovaných institucích mají rozsáhlou autonomii při výběru metod a materiálů pro výuku. Ty ale musí být v souladu s cíli, které definují závazné dokumenty pro instituce předškolního vzdělávání. Pracovní **metody** v předškolním vzdělávání jsou založeny jak na skupinových, tak i individuálních aktivitách, které podporují rozvoj každého dítěte. Předškolní vzdělávání má poskytnout prostředí pro učení, které bude u dětí podněcovat zvědavost, zájem a motivaci k učení.

Cílem předškolních institucí je naučit děti péče o sebe samého (péče o zdraví, hygienické návyky, respektování pravidel), úcty k ostatním lidem ve společnosti (tolerance, porozumění, spolupráce), ale také k pozitivnímu vztahu k životnímu prostředí.

Jelikož se obě instituce řídí vzdělávacím plánem města Jyväskylä, formulace jejich vzdělávacích cílů byly téměř stejné. Ovšem metody, které sloužily k naplnění jednotlivých cílů, se v některých oblastech lišily. Ve veřejném denním centru Kortesuon pedagogové kvůli většímu počtu dětí využívali spíše **skupinových aktivit**, které děti podněcují k zájmu a motivaci k učení. Výjimkou byly třídy nejmladších dětí (0–3), kde se činností věnují převážně individuálně. V soukromém denním centru Touhula Aarresaari využívali pedagogové díky menšímu počtu dětí jak **skupinových, tak individuálních aktivit**, které jsou zaměřeny na naplnění cílů vzdělávacího plánu města Jyväskylä.

Třetí otázkou bylo, jak se jednotlivá zařízení vyrovnávají s výzvami v současném předškolním vzdělávání ve Finsku. Když se zaměřím na současné výzvy finského předškolního vzdělávání, veřejné centrum Kortesuon jim velmi zdatně čelí. Nejen že integruje děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také přijímá děti z kulturně odlišných zemí, a tudíž se musí postavit výzvě vzdělávat a vychovávat dítě s odlišným mateřským jazykem. Kvůli rostoucímu počtu přistěhovalců a žadatelů o azyl je důležité podpořit odlišnou kulturu a posilovat vzájemný respekt a otevřenost. Naopak v soukromém centru denní péče Touhula Aarressari nebylo integrováno ani jedno dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, i přesto že si pedagogové uvědomují, že integrovaná výuka připravuje děti na život v rozmanité společnosti. Stejně tak nebylo do vzdělávání v tomto centru zapsáno dítě s odlišným mateřským jazykem, což může být způsobeno tím, že si instituce stanovuje podmínky přijetí.

Nicméně úroveň komunikace v anglickém jazyce byla u pedagogického personálu centra Touhula Aarresaari v porovnání s pedagogy veřejného centra Korttesuon velmi nízká, což také může být důvodem, proč instituci nenavštěvují děti s odlišným mateřským jazyk.

Čtvrtá výzkumná otázka přináší inspirace ve finském předškolním vzdělávání, kterou lze najít pro řešení aktuálních otázek v kontextu českého předškolního vzdělávání. Za velmi inspirující považuji především integraci dětí se SVP do běžných tříd. Díky praxi jsem mohla vidět, že ve Finsku kladou důraz na to, že by děti se SVP neměly být posílány do segregovaných prostředí, ale měly by být integrovány do běžných tříd. Pedagogové navštívených institucí si uvědomovali **podstatu integrace** dětí se SVP a především to, že tyto děti potřebují flexibilitu, individuální péči a pochopení, což si učitelé v České republice často neuvědomují. Díky integraci dětí se SVP se děti učí přijímat a tolerovat fakt, že každý z nás je něčím odlišný, ale přesto si jsme všichni rovnocenní.

Velmi přínosné jsou **individuální vzdělávací plány**, které jsou tvořeny pro každé dítě zvlášť. Pedagogové i rodiče, poté mohou sledovat plnění jednotlivých cílů či zlepšování dovedností dítěte, které jsou v plánu stanoveny. Za inspirativní považuji, že na tvorbě IVP se podílejí také rodiče, čímž se dle mého názoru prohlubují pozitivní vztahy mezi pedagogem a rodičem, protože se snaží najít nejlepší možné řešení pro rozvoj dítěte. Celkově jsem spolupráci s rodiči v těchto institucích hodnotila jako velmi otevřenou. Pedagogové organizují mnoho nabídek pro děti s rodiči, a především se rodičům snaží vyjít vstříc v procesu adaptace, kdy mohou rodiče chodit do předškolní instituce i několik dní společně s dítětem do té doby, než si na prostředí zvykne.

Jako poslední bych chtěla zmínit systém **plánování vzdělávacích činností pro děti**, který byl v navštívených předškolních zařízeních zcela odlišný od převažujícího přístupu v České republice. Během studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy jsem měla možnost v rámci praxe navštívit několik předškolních institucí, kde činnosti pro děti byly z velké části řízené a organizované podle zájmu učitelek. Ve Finsku tomu bylo zcela naopak. Úkolem učitelek bylo si všimnout a ptát se dětí na to, co je zajímavé a co by se chtěly naučit. Činnosti tak byly z velké části plánovány na základě zájmů dětí, což poté odpovídalo nadšení a motivaci dětí do aktivit a činností, připravených podle jejich přání.

7. Diskuze

Záměrem teoretické části bakalářské práce bylo seznámení se s možnostmi výchovy, péče a vzdělávání dětí ve Finsku. Tyto poznatky byly následně prověřovány v praktické části, kde jsem popisovala specifika fungování dvou předškolních institucí ve Finsku.

Při získávání dat prostřednictvím jednotlivých výzkumných metod jsem se potýkala s problémem jazykové bariéry. Pedagogové ze soukromého centra denní péče často nebyli schopni podrobně odpovědět na mé otázky, protože jim to neumožňovala úroveň jejich komunikačních schopností v anglickém jazyce. Na druhou stranu oceňuji snahu, kterou do odpovědí vložili, i přesto že často dlouho hledali slova, která by vyjádřila jejich mínění. Odpovědi na některé otázky jsou proto o něco stručnější, než jsem předpokládala.

Během kvalitativního výzkumu jsem navštívila a pozorovala práci pedagogů ve dvou předškolních institucích. Velkým překvapením pro mne bylo, že pedagogický personál se skládal z osob velmi mladého věku. To se – podle mého názoru – promítalo do aktivit a činností připravených pro děti, které byly velmi kreativní a tvůrčí. Setkávala jsem se s personálem s odlišnou odbornou kvalifikací. Musím podotknout, že pedagogové s vysokoškolským titulem měly odbornější znalosti v oblasti vývoje dítěte v předškolního věku. Lépe dokázali reagovat na individuální potřeby dětí, a především poskytovali rodičům v případě jejich zájmu odborné rady v oblasti výchovy a vzdělávání.

Ve vybraných institucích mne velmi překvapil způsob plánování činností pro děti, který se odvíjel od jejich zájmů. Dle mého názoru, je důležité, aby byl dětský názor vyslyšen a aby aktivity a činnosti byly zájmům dětí přizpůsobené ve vhodné míře. Ovšem kladu si otázku, jak poté děti zvládají náplň učiva základního vzdělávání, ve kterém se oblasti učení pravděpodobně neodvíjejí od zájmů dětí.

Závěr

Péče o děti předškolního věku je v posledních letech velice diskutovaným tématem mezi odborníky i laickou veřejností. Dítě během předškolního vzdělávání získává sebevědomí, přizpůsobuje se v sociální komunitě i multikulturní společnosti, osvojuje si etické hodnoty i dobré základy pro celoživotní učení. Ve spojitosti s problematikou zajištění vzdělávání a péče pro děti předškolního věku probíhá debata o vhodných formách, legislativním rámci i kvalifikaci personálu.

Cílem bakalářské práce bylo popsat jednotlivé formy výchovy, vzdělávání a péče na území Finska a vyzdvihnout nejzásadnější rozdíly v komparaci s Českou republikou.

Teoretická část poskytla základní informace o finském vzdělávacím systému, který se odlišuje především tím, že základní povinné vzdělávání probíhá až od sedmi let věku dítěte. Před nástupem do základního vzdělávání je dětem poskytováno předškolní vzdělávání, které od srpna 2015 musí povinně absolvovat děti ve věku 6–7 let na minimálně 700 hodin v roce před nástupem do základního vzdělávání.

Autorka se ve své práci věnuje charakteristice jednotlivých institucí, poskytující předškolní vzdělávání, výchovu a péči ve Finsku. Nejčastější formou služeb jsou denní centra, která nabízí vzdělávání dětí ve věku od 1–7 let. Na rozdíl od České republiky musí být cíle a obsah vzdělávání nejen denních center, ale i ostatních soukromých i veřejných poskytovatelů vzdělávání předškolních dětí v souladu s národním vzdělávacím programem pro děti raného a předškolního věku. Instituce navíc musí rovněž respektovat i cíle vzdělávacího plánu města, což přináší jednotné kvalitní vzdělávání pro děti předškolního věku.

V teoretické části byly přiblíženy i požadavky na kvalifikaci pedagogického personálu v předškolních institucích. Vedoucí učitelé předškolních tříd musí získat vzdělání v rámci bakalářského studia, jehož průběh se svým obsahem podobá bakalářskému studiu učitelství pro matřeské školy na českých pedagogických fakultách.

Empirická část práce nabízí kvalitativní výzkum, v němž byla data získána pomocí zúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy působící v předškolních institucích. Tato část poukazuje na společné a odlišné znaky dvou sledovaných zařízení. Velkým překvapením byl pro mne velmi podobný až totožný obsah vzdělávání v obou sledovaných institucích, což je způsobeno tím, že se zařízení musí povinně řídit

vzdělávacím plánem města, jenž vychází z národně vzdělávacího programu pro děti předškolního věku. Největší rozdíly naopak spatřuji ve velikostech vnitřních prostorů a počtu dětí v předškolní třídě, která je povinná před zahájením základního vzdělávání. Jednotlivá zařízení se také odlišují vybavením didaktických pomůcek. Jejich množství je dle mého názoru ovlivněno počtem dětí v těchto institucích.

V závěru autorka poukazuje na možné inspirace finským předškolním vzděláváním, které by byly podnětem pro řešení aktuálních otázek předškolního vzdělávání v České republice. Jedná se především o individuální vzdělávací plány, které obsahují plnění cílů a rozvoj dovedností jednotlivých dětí. Za velmi inspirující považuji také integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Její podstatou je naučit se přijímat a tolerovat fakt, že i přesto, že každý z nás je něčím odlišný, jsme si všichni rovnocenní. Na rozdíl od Finska je v České republice často důležitost integrace nepochopena.

Bakalářská práce mi přinesla vhled do fungování předškolního vzdělávání ve Finsku, které se stalo inspirací pro mou budoucí profesi učitelky v mateřské škole, a to především z pohledu individuálního přístupu k dětem a integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které bych se ráda v budoucnu podrobně věnovala.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

DVOŘÁK, Dominik, Tomáš JANÍK, Jan PRŮCHA, et al. *Srovnávací pedagogika: proměny a výzvy*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7290-860-8.

EINARSDOTTIR, Johanna a Judith T. WAGNER. *Nordic childhoods and early education: philosophy, research, policy, and practice in Denmark, Finland, Iceland, Norway, and Sweden*. Greenwich, Conn.: IAP-Information Age Pub., c2006. ISBN 9781593113506.

FINNISH NATION AGENCY FOR EDUCATION. (2017). *National core curriculum for early childhood education and care 2016*. Helsinki: Finnish National Agency for Education. ISBN 978-952-13-6328-3.

JEŽKOVÁ, Věra a Eliška WALTEROVÁ. *Vzdělávání v zemích Evropské unie*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1997. ISBN 80-86039-19-6.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

MÄÄTTÄ, K., Uusiautti, S., Björn, P. M., Lämsä, T., Kakkuri, I., Karvonen, P., Malinen, K. (2013). *Early child care and education in Finland*. London: Routledge. ISBN 1-59311-350-1.

OPETUSHALLITUS, (2016). *National core curriculum for pre-primary education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education. ISBN 978-952-13-6261-3.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PRŮCHA, Jan. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015a. ISBN 978-80-262-0870-9.

PRŮCHA, Jan a Pertti KANSANEN. *Školní vzdělávání ve Finsku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015b. ISBN 978-80-246-3184-4.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

SYSLOVÁ, Zora, Irena BORKOVCOVÁ a Jan PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-354-8.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-68-6.

Elektronické zdroje

EURES, Living and working conditions – cost of living [online] 2019. [cit.2019-04-8].
Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8697&acro=living&lang=en&parentId=7809&countryId=FI&living=>

EURYPEDIA, Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Finland.

Dostupné na:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

EURYDICE, Teachers and Education Staff [online] 2019a. [cit. 2019-02-15] Dostupné z:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teachers-and-education-staff-24_en

EURYDICE, 2018. The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures [online] 2019b. [cit.2019-04-11]. Dostupné z:

https://www.email.cz/download/k/wYuhYcj7XhoEDILGNpTWBxDVcYNReBvxxwC_G_JwomdVZIBVjiuorBOLRJNvuXTBny-k88zc/Structures_2018_19_diagrams.pdf

EURYDICE, Types of Higher Education Institutions [online] 2019c. [cit.2019-03-07]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/types-higher-education-institutions-25_en

EURYDICE, Organisation of early childhood education and care [online] 2019d. [cit.2019-01-20] Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-early-childhood-education-and-care-other-pre-primary-education_en

FINNISH NATIONAL AGENCY FOR EDUCATION, EDUFI | valtiolle.fi. [online]2019a. [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://www.valtiolle.fi/en-US/Employers_and_employees/Ministry_of_Education_and_Culture/Finnish_National_Agency_for_Education

FINNISH NATIONAL AGENCY FOR EDUCATION, Adult education [online] 2019b. [cit. 2019-03-3]. Dostupné z: https://www.oph.fi/english/education_system/adult_education

FINNISH NATIONAL AGENCY FOR EDUCATION, Basic education [online] 2019c. [cit.2019-03-3] Dostupné z: https://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/basic_education

FINLEX, Varhaiskasvatuslaki 540/2018 [online] 2019 [cit. 2019-3-10]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

KELA, The Social Insurance Institution of Finland, Henkilöasiakkaat - kela.fi [online] 2019a. [cit.2019-04-10]. Dostupné z: https://www.kela.fi/documents/12099/12170/pahkina_eng.pdf/8a0f2c3f-f8c1-4d53-b8fb-8dba2b8e7a0d

KELA, Amount of the child home care allowance, Henkilöasiakkaat - kela.fi [online] 2019b. [cit.2019-04-10]. Dostupné z: <https://www.kela.fi/web/en/home-care-allowance-amount-and-payment>

KELA, Yksityisen hoidon tuki, Henkilöasiakkaat - kela.fi [online] 2019c. [cit.2019-04-12]. Dostupné z: <https://www.kela.fi/yksityisen-hoidon-tuki>

MAREŠ, Jiří. Tvorba případových studií pro výzkumné účely, *Pedagogika*, roč. 65, č. 2, 2015, s. 113–142.[online] 2019. [cit.2019-04-12]. Dostupné z: <http://userweb.pedf.cuni.cz/wp/pedagogika/>

MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE, PISA survey and Finland's results – factors behind Finland's success in the PISA surveys, Finland. [online] 2019a. [cit.2019-04-10]. Dostupné z: <https://minedu.fi/en/pisa-2015-en>

MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE, OKM, Finland. Early childhood education and care services - [online] 2019b. [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <https://minedu.fi/en/early-childhood-education-and-care-services>

MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS AND HEALTH, Child and Family Policy in Finland, [online] 2018. [cit.2018-11-26]. Dostupné z: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69916/URN_ISBN_978-952-00-3378-1.pdf

MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/39798/>

MŠMT, Statistická klasifikace [online]. 2018b [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statiticka-klasifikace>

OECD (2017), Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care [online] 2019. [cit. 2019-04-11]. OECD Publishing, Paris. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276116-en>

OECD (2018), Engaging Young Children: Lessons from Research about Quality in Early Childhood Education and Care, Starting Strong [online] 2018. [cit. 2018-02-16]. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264085145-en>

ONNISMAA, E.-L. 2017. “Finland – ECEC Workforce Profile.” In Workforce Profiles in Systems of Early Childhood Education and Care in Europe, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm

PEDA.NET, Jyväskylän varhaiskasvatussunnitelma [online] 2019. [cit.2019-04-02]. Dostupné z: <https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/vasu2017>

SCHREYER, I. and P. Oberhuemer. 2017. “Finland – Key Contextual Data”. In Workforce Profiles in Systems of Early Childhood Education and Care in Europe, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm

STATISTICS FINLAND, Population structure [online] 2018a. [cit. 2018-11-26]. Dostupné z: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html

STATISTICS FINLAND – Educational finances 2016. Tilastokeskus [online] 2018b. [cit. 2018-11-26]. Dostupné z: http://www.stat.fi/til/kotal/2016/kotal_2016_2018-05-09_tie_001_en.html

Přednášky

HEIMOVAARA, Elisa. Higher Education in Finland [přednáška]. University of Jyväskylä, Faculty of Education and Psychology, 16. 11. 2018.

HEIMOVAARA, Elisa. Upper Secondary Education [přednáška]. University of Jyväskylä, Faculty of Education and Psychology, 2. 11. 2018.

IKONEN, Pasi. Basic Education [přednáška]. University of Jyväskylä, Faculty of Education and Psychology, 9. 11. 2018.

KUORELAHTI, Matti. Special Education and Support Mechanism in Finnish Schools [přednáška]. University of Jyväskylä, Faculty of Education and Psychology, 5. 10. 2018.

PARVIAINEN, Piia. Early Childhood Education and Care in Finland [přednáška]. University of Jyväskylä, Faculty of Education and Psychology, 24. 10. 2018.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Respondentské otázky.....	78
Příloha č. 2. – Přepis rozhovorů	80
Příloha č. 3. – Záznamové pozorovací archy	95
Příloha č. 4. – Kódování rozhovorů	100
Příloha č. 5. – Myšlenkové mapy	102
Příloha č. 6. – Fotografie vybraných institucí	104
Příloha č. 7. – Plánek vnitřních prostorů	124
Příloha č. 8. – Individuální studijní plán	125

Přílohy

Příloha č. 1 – Respondentské otázky

1. Jak hodnotíte venkovní i vnitřní prostředí předškolní instituce?

Doplňující otázky:

- Jak hodnotíte vybavenost, pomůcky a hračky ve škole?
- Můžete si vybrat, jaké didaktické pomůcky/hračky byste chtěla do své třídy?
- Je něco, co byste chtěla doplnit/změnit?

2. V čem vidíte hlavní cíle předškolního vzdělávání?

Doplňující otázky:

- Jak v předškolních třídách probíhá příprava na základní vzdělávání?
- V čem se liší program dětí v předškolních třídách (6–7let a dětí ve starších třídách (3–5let).
- Jaké využíváte didaktické pomůcky pro přípravu na základní vzdělávání?
- Považujete zavedení povinného předškolního roku za užitečné? Proč?

4. Jak probíhá adaptace dětí do mateřské školy?

Doplňující otázky:

- Jak usnadňujete dětem adaptaci na nové prostředí?
- Jaká je doba adaptace, průběh atd.?

5. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Doplňující otázky:

- Upřednostňujete individuální nebo skupinové aktivity?
- Nabízíte dětem i pracovní listy?

6. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Doplňující otázky:

- Jak plánujete svou práci s dětmi? Vycházejí podněty pro činnosti spíše ze strany dětí (přímépodněty, pozorování jejich zájmu) nebo spíše z plánování činností na základě předem stanovených témat?
- Jsou rodiče o programu dnů informováni? Mají možnost se do plánování zapojit a využívají?

7. Kdo se podílí na tvorbě individuálních studijních plánů (IVP)?

Doplňující otázky:

- Co všechno IVP obsahují?
- Probíhá poté nějaké vyhodnocování IVP?

8. Jak pracujete s dětmi se SVP?

Doplňující otázky:

- Jak probíhá zvláštní podpora dětí se SVP?
- V čem vnímáte přínos integrace dětí se SVP?

9. Jak probíhá pobyt venku?

Doplňující otázky:

-Jaký je poměr pobytu uvnitř/venku?

-Kde trávíte nejčastěji pobyt mimo prostory třídy/areál?

-Jak často s dětmi opouštíte areál školy?

-Máte nějaká omezení pro pobyt venku např. nepříznivé počasí?

10. Jste spokojena s počtem dětí, s nimiž pracujete? Potřebovala byste něco změnit?

11. Nabízí vaše instituce dětem nějaké doplňkové volnočasové činnosti

12. Požaduje po vás zaměstnavatel další sebevzdělávání (kurzy, semináře, další studium)?

-Sebevzděláváte se nějakým způsobem ze své vlastní vůle?

13. Máte profesní zkušenost i s jiným typem zařízení?

-V čem vidíte odlišnost Vašeho zařízení oproti ostatním institucím nabízejícím péči o děti v předškolním věku?

14. Jak byste hodnotila vztah předškolní instituce a veřejnosti?

-Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

-Jak se rodiče staví k povinnému vzdělávání?

15. Čím se podle vás nejvíce liší předškolní vzdělávání ve Finsku od ostatních zemí? Máte osobní zkušenost s předškolním vzděláváním v nějaké jiné zemi?

16. Jak vnímáte klima ve vaší třídě?

Doplňující otázka:

-Jak probíhají tzv. Children´s meetings?

17. Jak probíhá ve vaší insituci forma kontroly Vaší práce?

18. Co jsou podle Vás největší současné výzvy předškolního vzdělávání ve Finsku?

Příloha č. 2. – Přepis rozhovorů

Rozhovor 28.10. 2018 (Jyväskylä)

Dotazník pro respondenty: Učitelka 1.a

1. Pracovní pozice v dětské centru: Vedoucí učitelka dětské skupiny
2. Počet dětí, v níž dotyčný vykonává pedagogickou činnost: 12
3. Věk dětí ve skupině: 0-3 roky

Rozhovor

1. Jak hodnotíte venkovní i vnitřní prostředí školy?

Vnitřní podmínky školy hodnotím velmi dobře. Naše skupina dětí je poměrně malá, takže prostory jsou pro nás dostačující. Venkovní prostředí je ideální, škola disponuje velkou zahradou, s kvalitním vybavením.

1.1. Jak hodnotíte vybavenost, pomůcky a hračky ve škole? Případně můžete si vybrat jaké didaktické pomůcky/hračky byste chtěla do své třídy?

Myslím si, že naše třída dětem nabízí spoustu hraček a didaktických pomůcek. Pokud se nám líbí nějaké hračky jako je třeba lego, nebo různé stavebnice, tak o nich ředitelovi řekneme a ten nám je pořídí. Vlastně si můžeme pořídít hračky, které jsou potřebné pro tuto skupinu, samy si je koupíme a ředitel nám to poté proplatí.

1.2. Je něco, co byste chtěla doplnit/změnit?

Líbilo by se mi, kdybychom měli samostatnou místnost jen na hraní, protože v jedné místnosti máme stoly, kde jíme, tudíž si tady děti mohou hrát jen u stolů, nebo v malém koutku a ve druhé místnosti děti spí.

2. V čem vidíte hlavní cíle předškolní výchovy

Učí se tu spoustu věcí, už jen to že jsou s jinými dětmi, hrají si s jinými hračky než doma, učí se tady mnoho dovedností. Pro děti z bilingvních rodin je to také přínosné v tom ohledu, že se naučí finsky.

3. Jak probíhá adaptace dětí do mateřské školy?

Předtím než dítě nastoupí do mateřské školy, mohou rodiče s dětmi přijít na návštěvu. Rodiče tak tráví čas s dětmi, mohou si spolu ve školce hrát, zapojovat se do řízených činností. Mohou být klidně s dětmi ve školce celý den, dívat se, jak probíhá oběd, aktivity a spánek. Ale většinou chodí odpoledne, kde stráví společně s námi chvíli uvnitř a pak si hrají venku na zahradě.

3.1. Jak usnadňujete dětem adaptaci na nové prostředí?

Momentálně v naší skupině nemáme dítě, které by celé dny plakalo, ale už jsem byla na praxi v jedné škole, kde jeden chlapec proplakal každý den, protože se mu stýskalo po rodičích. Ale den ode dne to bylo lepší, věnovali jsme mu více pozornosti, chovali jsme ho, posazovali jsme si ho na klín, chtěli jsme mu dokázat, že se ve školce může cítit v bezpečí. Někdy je to velmi těžké, ale obvykle děti brečí jen před rodiči, potom když rodiče odejdou, tak tady děti mají tolik hraček a věcí co dělat, takže zapomenou na to, že se jim po rodičích stýská.

3.2. Jaká je doba adaptace?

Vždy záleží na dětech, jak dlouhou dobu na adaptaci potřebují, rodiče jsou u nás vítáni a mohou být s dětmi ve třídě, jak dlouho chtějí, speciálně u malých dětí.

4. Jaké vzdělávací příležitosti nabízíte dětem?

Gymnastiku, výtvarné a hudební činnosti, různé vyrábění, zkrátka všechno, co s dětmi chceme dělat. Nemáme příliš striktní řád, co vše s dětmi dělat.

4.1. Upřednostňujete individuální nebo skupinové aktivity?

S malými dětmi spíše pracujeme individuálně. Některé děti si hrají a my si vezmeme třeba dvě až tři děti ke stolu a děláme s nimi nějaké ruční nebo výtvarné práce individuálně. Ale jsme i ve skupinách, když si zpíváme, čteme pohádky nebo otvíráme vánoční kalendář. Často chodíme společně do knihoven, divadel a na různé akce pro děti.

4.2. Nabízíte dětem i pracovní listy?

Zkoušíme s dětmi dělat i pracovní listy, ale naše děti jsou na to ještě velmi malé.

5. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Nemáme týdenní témata.

5.1. Jak plánujete svou práci s dětmi? Vycházejí podněty pro činnosti spíše ze strany dětí (přímé podněty, pozorování jejich zájmu) nebo spíše z plánování činností na základě předem stanovených témat?

Máme učitelké porady, kde plánujeme činnosti pro děti. Každý máme svého mentora, společně s ním plánujeme činnosti a aktivity pro děti. Za výhodu považuji to, že se navzájem tak inspirujeme. Aktivity se hodně zaměřují na to, co děti chtějí dělat a co mají rády. Zkoušíme děti poslouchat a povídat si s nimi o tom, co by chtěly dělat. Pokud vidíme, že děti rádi modelují a baví je to, poskytneme jim tuhle aktivitu častěji. Všimáme si toho, co děti mají a dělají rádi a podle toho potom volíme takové činnosti, aby je bavily.

5.2. Jsou rodiče o programu dnů informováni? Mají možnost se do plánování zapojit a využívají jí?

Ano, vždy den předem píšu na každý den seznam aktivit, které s dětmi budeme dělat a vyvěsím je na nástěnku, takže si je rodiče mohou přečíst. Také rodičům píšeme každý měsíc dopis o tom, jak měsíc probíhal, co děti děly a co nového se naučily. Do plánování se mohou zapojit pomocí individuálních studijních plánů.

6. Kdo se podílí na tvorbě individuálních studijních plánů (IVP)?

Individuální plány dělám já společně ještě s druhou hlavní učitelkou, této skupiny (ve skupině jsou 2 hlavní učitelky, 2 asistentky). Na tvorbě se podílí také rodiče. S každým rodičem si musíme promluvit, společně přemýšlíme nad tím, co by mělo být cílem pro dítě. Mluvíme také o tom, v čem by se dítě mělo zlepšit a udělat pokroky. Musíme hodně spolupracovat a mluvit s rodiči.

6.1. Co všechno IVP obsahují?

Především cíle, jakých by mělo dítě dosáhnout v průběhu toho, co navštěvuje školku. Jsou v něm uvedeny slabé a silné stránky dítěte. Musím podotknout, že tvorba IVP zabírá dost času, s každým rodičem musíme mluvit zvlášť a pak musíme vše sepsat.

6.2. Probíhá poté nějaké vyhodnocování IVP?

Evaluace probíhá na jaře, mluvíme s rodiči o tom, v čem se dítě zlepšilo, jak dítě naplňovalo cíle a hned tvoříme cíle pro další IVP, ten totiž tvoříme 2x během školního roku, a to na jaře a na podzim.

7. Jak pracujete s dětmi se SVP?

V mé skupině momentálně žádné děti se speciálními vzdělávacími potřebami nemáme.

7.1. V čem vnímáte přínos integrace dětí se SVP

Inkluze je náročná, ale myslím, že je přínosná. Tyto děti potřebují jen více času a porozumění.

7.2. Jak probíhá zvláštní podpora dětí se SVP?

Často se s těmito dětmi komunikuje pomocí obrázků, díky nim se jim ukazuje, co a jak se dělá, nebo jak probíhá denní režim ve školce. Ale nejsem si jistá, je to pro mě složitá otázka. Nesetkala jsem se nikdy s těžkým postižením, jako třeba slepé dítě, ale pokud bychom měli slepé dítě ve školce, tak musí mít svého vlastního asistenta.

8. Jak probíhá pobyt venku?

Ven chodíme každý den. Velkou výhodou je velká zahrada, kterou máme k dispozici. Tam trávíme s dětmi nejvíce času.

8.1. Jaký je poměr pobytu uvnitř/venku?

Ráno jsme obvykle venku okolo jedné hodiny a patnácti minut, ale záleží to na tom, kdy začneme děti oblékat. S malými dětmi je tento proces především v zimních měsících trochu zdouhavý. Třídy starších dětí chodí na zahradu i v odpoledních hodinách. Naše třída ale často zůstává odpoledne ve školce a to především, když je počasí deštivé nebo fouká vítr. Děti už jsou po celém dni unavené, a tak potřebují relaxovat. Je to pro ně dlouhé, když jsou ve školce celý den. Někdy zkrátka zůstaneme odpoledne uvnitř, záleží na situaci a také na tom, kolik dětí a jaké děti ve školce zrovna jsou.

8.2. Kde trávíte nejčastěji pobyt mimo prostory třídy/areál?

Někdy chodíme na procházky do lesa, který se nachází kousek od naší mateřské školy. Často se ale jdeme projít jen v okolí školky. Občas jdeme i do druhé školy, které je nedaleko nás a po domluvě si můžeme hrát u nich na zahradě (pozn. tyto dvě školy mají stejného ředitele).

8.3. Jak často s dětmi opouštíte areál školy?

Nechodíme zas tak často, záleží na situaci. Ale pokoušíme se na tyto výlety chodit minimálně jednou měsíčně. Třeba zrovna dnes jsme měli jít na výlet do lesa, ale bohužel jedna z našich učitelek je nemocná, a proto se musíme podřídit situaci a zůstat s dětmi na zahradě

8.4. Máte nějaká omezení pro pobyt venku např. nepříznivé počasí?

Nemáme nějak striktně stanovené limity, vždy záleží na rozhodnutí učitelek. Pokud je ale více jak -15° tak zůstáváme ve školce a ven nejedeme. Také pokud opravdu hodně prší tak nechodíme ven a děláme s dětmi nějaké pohybové aktivity uvnitř.

9. Jste spokojena s počtem dětí, s nimiž pracujete? Potřebovala byste něco změnit?

Nyní jsem velmi spokojená. Ve třídě máme 13 dětí a jsme 4 dospělí, tato skupina je velmi klidná. Všude jinde je problém s velkým počtem dětí ve třídách. Já jsem ale s velikostí mé skupiny spokojená.

10. Nabízí mateřská škola dětem nějaké doplňkové volnočasové činnosti

Blízko naší školy je další školka, která má bazén a saunu, takže tam po dohodě chodíme. Často bereme děti na výlety do přírody, na farmy, kde děti mohou na vlastní oči vidět krávy nebo koně. Na farmy jezdíme autobusem, je to většinou celodenní výlet.

11. Požaduje po vás zaměstnavatel další sebevzdělávání (kurzy, semináře, další studium)?

Někdy jsou nám nabízeny semináře, pokud chci, tak se jich mohu účastnit. Jsou nám nabízeny i různé kurzy, kterých se můžeme účastnit, zrovna nedávno jsem na jednom byla, který se týkal tvorby aktivit pro děti mladšího věku.

11.1. Sebevzděláváte se nějakým způsobem ze své vlastní vůle?

Čtu si knihy, když potřebuji zjistit nějaké informace nebo inspiraci na aktivity.

12. Máte profesní zkušenost i s jiným typem zařízení?

Toto je moje první zaměstnání ve školce. Pracovala jsem chvíli se starými lidmi, ale to bylo něco úplně odlišného.

13. V čem vidíte odlišnost Vašeho zařízení oproti ostatním institucím nabízejícím péči o děti v předškolním věku?

Nemyslím si, že bychom byli něčím velmi odlišní, mateřské školy ve Finsku jsou velmi podobné. Máme tady učitelku v předškolní třídě, která mluví na děti jen anglicky. My se také snažíme na děti mluvit někdy anglicky, ale jen základní věci jako je jídlo či barvy. To je asi jedna z věcí, která není úplně obvyklá pro ostatní mateřské školy, ale většina škol je na stejné úrovni.

14. Jak byste hodnotila vztah školy a veřejnosti?

Vztahy jsou velmi pozitivní

14.1. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

Zakládáme si na dobrých vztazích s rodiči, protože spolupráce s nimi je pro nás velmi důležitá. Pořádáme také události pro rodiče s dětmi, zrovna brzy máme vánoční setkání, kdy rodiče mohou přijít do školky a s dětmi si vyrobit nějaké vánoční výrobky.

15. Čím se podle vás nejvíce liší předškolní vzdělávání ve Finsku od ostatních zemí?

Nejsem si jistá, popravdě nevím toho moc o předškolním vzdělávání v ostatních zemích. Myslím si, že máme kvalitní vysokoškolské vzdělávání. Možná že jsme výjimeční tím, že máme individuální plány pro děti, ale opravdu nevím.

16. Jak vnímáte klima ve vaší třídě?

Máme velmi dobré vztahy. Je trochu zvláštní, že já jsem tady nejstarší (pozn. 24let). Jsme poměrně mladá skupina a velmi si rozumíme, především proto že máme velmi podobné názory na naší práci.

17. Jak probíhá ve vaší mateřské škole forma kontroly Vaší práce?

Nikdo nás nekontroluje. Možná kontrolují, zdali dodržujeme správný počet dětí ve skupině a počet dospělých na počet dětí, ale nikdo nás nechodí kontrolovat kvůli tomu, jak s dětmi pracujeme. Vše děláme tak jak cítíme, že je správné. Nepotřebujeme, aby nás někdo kontroloval.

18. Co jsou podle Vás největší současné výzvy předškolního vzdělávání ve Finsku?

Myslím, že v současné době se nepotkávám s ničím, co bych chtěla výrazně změnit, ale samozřejmě že v některých školách mají velké skupiny dětí, to pak je velmi těžké. Například předškolní třída v naší mateřské škole je opravdu velká, přestože prostory třídy jsou velmi malé.

Děkuji za rozhovor

Dotazník pro respondenty: Učitelka 1.b

1. Pracovní pozice v dětské centru: Vedoucí učitelka předškolní třídy
2. Počet dětí, v níž dotyčný vykonává pedagogickou činnost: 27
3. Věk dětí ve skupině: 6-7 let

Rozhovor

1. Jak hodnotíte venkovní i vnitřní prostředí školy?

Nejsem spokojená s velikostí tříd. Zrovna naše předškolní třída má vcelku malé vnitřní prostory na to, kolik dětí ve třídě máme. Děti máme rozdělené do dvou skupin, protože jich ve třídě máme dohromady 27. Jedna skupina zůstává uvnitř a druhá jde ven a potom se prohodíme. Prostory tak využíváme trochu jinak, nemůžeme vždycky být všichni dohromady.

1.1. Jak hodnotíte vybavenost, pomůcky a hračky ve škole? Případně můžete si vybrat jaké didaktické pomůcky/hračky byste chtěla do své třídy?

Na každý rok máme balíček peněz a samy se můžeme rozhodnout, jak peníze využijeme během roku. Myslím si, že máme dostatek hraček a didaktických pomůcek, často si je i půjčujeme nebo vyměňujeme s ostatními skupinami – třídami. Někdy si něco půjčíme od nich a oni zase od nás. Myslím, že děti v předškolní třídě jsou hodně motivovány k tomu, aby věci dělaly samy a aby si hrály samy. Proto máme také spoustu materiálů na různé vyrábění a tvoření, děti si tu nehrají jen s hračky, hodně vyrábějí, to je moc baví.

1.2. Je něco, co byste chtěla doplnit/změnit?

Určitě méně dětí ve třídě a větší vnitřní prostory.

2. V čem vidíte hlavní cíle předškolní výchovy

Dětem to přinese do života denní řád. Ve školce se připravují na život a na školní docházku. Tím ale nemyslím jen učení se písmen a čísel, je to sice důležitá část předškolního vzdělávání, nejdůležitější je ale volná hra. Díky předškolní výchově se děti socializují, poznávají nové přátele, učí se zodpovědnosti a jak se postarat sám o sebe a o své věci.

3. Jak v předškolních třídách probíhá příprava na základní vzdělávání?

Povinný předškolní rok je velmi důležitý. Hodně se soustředujeme na to, co děti chtějí a co potřebují. Naším hlavním záměrem je připravit děti na školu. Máme tady děti se speciálními vzdělávacími potřebami, pro které je dle mého názoru předškolní rok velmi důležitý. Děti si musí zvyknout na to, být ve společnosti jiných dětí, aby byly připraveny na školní docházku.

3.1. V čem se liší program dětí v předškolních třídách (6–7let a dětí ve starších třídách (3–5let).

Program se trochu liší, ale některé aktivity máme podobné jako děti, které chodí do třídy 3-5 let. V naší mateřské škole pořádáme jednou týdně aktivity pro všechny 5leté děti a děti předškolní. Probíhá to tak, že jsme uvnitř školky a děláme věci jako čtení, počítání, psaní. Neučíme je to, dopodrobna, jen chceme, aby o těchto věcech měli potuchu a věděly o nich.

3.2. Jaké využíváte didaktické pomůcky pro přípravu na základní vzdělávání?

Máme speciální materiály pro předškolní děti. Vycházíme z knihy, kde jsou různé příběhy. Během celého školního roku čteme tyto předškolní příběhy, jsou to příběhy o písmenech, touto cestou děti písmena učíme – story way. Čísla a počty procvičujeme pomocí matematických her, ale vždy při učení využíváme hru. Děti se zajímají o písmena a čísla, jsou pro ně zajímavá a my jim přeci nemůžeme říct ne ne to se ještě nebudeme učit, to se budete učit až ve škole. Proto využíváme metody učení hrou a děti tak s písmeny a čísly seznamujeme už před začátkem základního vzdělání.

3.3. Považujete zavedení povinného předškolního roku za užitečné? Proč?

Ano určitě, ale zavedením povinného předškolního roku jsem nevnímala nějaké velké změny. Už před jeho zavedením navštěvovalo mateřskou školu velké procento dětí v předškolním věku. Dle mého názoru je to pro děti

užitečné především z důvodu rozvíjení znalostí a dovedností a také socializace. Ve školce mají spousty podnětů a hraček, které je rozvíjí.

4. Jak probíhá adaptace dětí do mateřské školy?

Každá rodina má možnost přijít se svými dětmi do našeho Day care centra, aby se podívali, jak tady probíhá náš denní program. Rodiče tady mohou být s dětmi, klidně i celý den. Předškolní děti to ale zvládají bez problému. Velmi důležitá je adaptace u malých dětí, kdy rodiče chodí s dětmi do školy třeba každý den, celý týden, než si děti zvyknou na nové prostředí.

4.1. Jak usnadňujete dětem adaptaci na nové prostředí?

Vždy se snažíme, aby adaptace dítěte do nového prostředí probíhala co nejlépe. Když přijde někdo nový, tak často hrajeme různé seznamovací hry, abychom se lépe poznali a aby děti nového člena skupiny přijaly a také se o něm něco dozvěděly.

4.2. Jaká je doba adaptace?

Vždy záleží na dětech, někdo potřebuje více času, někdo méně.

5. Jaké vzdělávací příležitosti nabízíte dětem?

S dětmi realizujeme různá hudební cvičení, pohybové aktivity, ale také činnosti, kde děti musí spolupracovat se svými kamarády, být tak s ostatními a navzájem se podporovat a důvěřovat si.

5.1. Upřednostňujete individuální nebo skupinové aktivity?

Skupinové činnosti vyplňují převážnou část všech aktivit. Řídíme se podle národního kurikula, kde jsou skupinové práce důležité pro zvládnutí základních dovedností v mateřské škole. Často s dětmi děláme různé soutěže ve družstvech, jako jste mohla vidět dnes ráno. (4 družstva, děti závodili v různých dovednostech, skok po jedné noze, plazení, skákání snožmo)

Ale samozřejmě že některé děti potřebují více podpory, takže musíme o hodně přemýšlet i o pracích individuálních.

5.2. Nabízíte dětem i pracovní listy?

Pracovní listy bereme z knihy, kde čteme předškolní příběhy po celý rok a děti se pomocí nich učí písmena. Po každém příběhu je tam pracovní list, kde se děti naučí nové písmeno. Nejdříve si s dětmi řekneme slova, která začínají na to dané písmeno, třeba zrovna včera jsme měli písmeno „O“ a děti musely přemýšlet o tom, jaká slova na to písmeno začínají. Jejich nápady zapíšu na papír, takže děti vidí, jak je to napsané a potom přemýšlíme nad rytmem, jak slova vytleskat podle slabik. Potom děti stříhají různé tvary osově souměrnosti. Vždycky vystříhnou nějakou věc, který právě začíná na to dané písmeno. Děti se naučí písmena různými cestami, vždy je to ale zábavnou cestou. Podle mě je pro ně nejvíce důležité umět vytleskat slovo správně podle slabik

6. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Není to tak, že bychom měli každý měsíc jiné téma. Držíme svátky jako den matek, den otců, Vánoce či Velikonoce. V tomto období hodně vyrábíme, povídáme si různé příběhy právě o těchto svátcích, třeba zrovna teď máme vánoční kalendář, který jsme společně s dětmi vytvořili. Každý den otevřeme jedno okénko a v něm je napsaný úkol, který děti musí splnit. Nemáme tedy týdenní nebo měsíční témata. Není to tak, že bychom řekli tento týden se budeme bavit o barvách nebo o stromech, možná že před pár lety to tak bylo, že jsme se rozhodli že v září budeme s dětmi probírat barvy, v dnešní době to už tak ale není.

6.1. Jak plánujete svou práci s dětmi? Vycházejí podněty pro činnosti spíše ze strany dětí (přímé podněty, pozorování jejich zájmu) nebo spíše z plánování činností na základě předem stanovených témat?

Každá třída má svou hlavní učitelku, která má zodpovědnost za plánování činností, ale na přípravě se podílíme všichni. Máme své týmy, se kterými musíme spolupracovat, týmovou poradu máme jedenkrát za dva až tři týdny. Na poradách diskutujeme o tom, co budeme s dětmi dělat, o tom rozhodujeme samy. Vždy si stanovujeme cíl a co je důležité děti naučit během podzimu, zimy a jara. Plánujeme také společně akce pro rodiče. V našem kurikulu máme stanovené, že se samozřejmě musíme ptát dětí, co by chtěly dělat a co by se chtěly nového naučit. Z toho důvodu nemůžeme rozhodovat úplně o všech věcech a aktivitách pro děti, protože názor dětí je také velmi důležitý. Zkrátka s dětmi hodně diskutujeme a podle toho potom uzpůsobujeme činnosti a aktivity pro ně.

6.2. Jsou rodiče o programu dnů informováni? Mají možnost se do plánování zapojit a využívají ji?

Vždy píšeme jednou měsíčně dopis rodičům, kde popisujeme, co jsme s dětmi dělali, co se naučily a nastíníme jim, jaké aktivity s dětmi plánujeme na příští měsíc, vždy je ale upozorníme, že se mohou aktivity změnit podle potřeb dětí. Do plánování se mohou rodiče zapojit, tuto možnost ale nevyužívají.

7. Kdo se podílí na tvorbě individuálních studijních plánů (IVP)?

V tuto dobu už máme všechny IVP hotovy, je jich opravdu hodně. Já a Annu (druhá hlavní učitelka) tyto plány tvoříme společně se spoluprací rodičů.

7.1. Co všechno IVP obsahují?

Máme speciální dotazník, který nám rodiče musí na začátku školního roku vyplnit. Poté co list vyplní, tak nad ním společně s rodiči diskutujeme a sepíšeme individuální plán, kde stanovujeme cíle, které by měly být dítětem naplněny.

7.2. Probíhá poté nějaké vyhodnocování IVP?

Na jaře se s rodiči sejdeme znovu, někdy se k nám mohou připojit a diskutovat s námi i děti. Mluvíme o tom, jaké cíle byly naplněny a co se děti nového naučily. Rodičům ukazujeme portfolia dětí, které obsahují jejich výrobky a pracovní listy. Společně zjišťujeme, zdali byly naplněny cíle, které jsme si na podzim stanovili a jaře vytváříme nový IVP, kde stanovíme nové cíle.

8. Jak pracujete s dětmi se SVP?

Na začátku podzimu máme schůzku s učitelem speciální pedagogiky, se kterým diskutujeme o tom, které děti budou potřebovat nějakou speciální podporu.

8.1. Jak probíhá zvláštní podpora dětí se SVP?

Ve Finsku máme 3 různé druhy podpory. Základní podpora se týká každého dítěte, není to pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, protože zkrátka každé dítě potřebuje každodenní podporu. Druhý stupeň je pro děti, které jsou například hyperaktivní nebo naopak mají opožděný vývoj. S takovými dětmi často využíváme obrázky, které zobrazují, co se bude dělat během dne – snídaně, hra, pobyt venku, spánek. Třetí stupeň podpory je pro ty, kteří potřebují zvláštní podporu, takové dítě je v naší třídě jen jedno. Individuální plán pro děti se SVP je mnohem obsáhlejší, protože musíme více rozepsat, co s dítětem budeme dělat a jak ho budeme rozvíjet. Patří do toho i psychologické a psychiatrické vyšetření, či fyzioterapie.

8.2. V čem vnímáte přínos integrace dětí se SVP?

Pozitivní je, že každé dítě má stejná práva. Mají právo si hrát se stejnými hračky a dělat stejné aktivity. Ale někdy je to opravdu těžké, protože zrovna my máme tak velkou skupinu dětí a máme děti s různými poruchami, i když ne tak závažnými. Proto by bylo lepší méně menších skupin dětí, kde děti se SVP budou integrované a bude se jim tak poskytovat větší a kvalitnější podpory a péče.

9. Jak probíhá pobyt venku?

Jak už jsem řekla na začátku, naše třída se každé ráno dělí na dvě skupiny. Jedna skupina jde na hodinu a půl ven, druhá skupina je uvnitř, po hodině a půl se skupiny promění. Ven chodíme také odpoledne, to už se nedělíme, jdeme celá třída. Vždy po svačině, okolo půl 3 jdeme s dětmi opět na zahradu, kde jsme až do té doby, co si je tam vyzvednou rodiče.

9.1. Jaký je poměr pobytu uvnitř/venku?

To záleží na aktivitách, které s dětmi daný den děláme. Ale kvůli tomu že máme malé vnitřní prostory, tak trávíme venku opravdu hodně času.

9.2. Kde trávíte nejčastěji pobyt mimo prostory třídy/areál?

Často chodíme do lesa, jednou týdně máme také k dispozici tělocvičnu, která se nachází v základní škole, nedaleko naší mateřské školy. To nám velmi pomáhá, tělocvična je velká, a tak prostory s tak velkou skupinou dětí, jako máme my, výborně využíváme.

9.3. Jak často s dětmi opouštíte areál školy?

Nemohu říct, jak často chodíme mimo školku, protože to záleží na měsíci, ale minimálně 3x za měsíc jdeme někam mimo školku. Některé měsíce máme plavací dny, kdy chodíme do bazénu, který máme kousek od našeho Day care centra.

9.4. Máte nějaká omezení pro pobyt venku např. nepříznivé počasí?

Jsme venku za každého počasí. U nás ve Finsku nezáleží na počasí, ale na oblečení, kvalitní oblečení je pro nás velmi důležité.

10. Jste spokojena s počtem dětí, s nimiž pracujete? Potřebovala byste něco změnit?

Absolutně ne, samozřejmě že nejsem. Myslím, že vhodná by byla tak polovině dětí, než máme. S předškolními dětmi musíme během roku udělat tolik věcí, ale s tak velkým počtem dětí je to někdy opravdu náročné. Mít 27 dětí v předškolní třídě je opravdu příliš.

11. Nabízí mateřská škola dětem nějaké doplňkové volnočasové činnosti

Chodíme plavat do vedlejšího Day care centra, v tom máme velkou výhodu. Některé Day care centra chodí jen jednou za rok do bazénu, který je ve městě. Do bazénu chodíme 4x na podzim a v 4 x na jaře, což je mnohem lepší než jen jednou za rok. S dětmi také často navštěvujeme divadla.

12. Požaduje po vás zaměstnavatel další sebevzdělávání (kurzy, semináře, další studium)?

Samozřejmě záleží na nás, co chceme dělat, máme spousta příležitostí jít na nějaké semináře nebo školení, ale většinou je to časově náročné a naší práci za nás nikdo jiný neudělá. Někdy jsou semináře povinné, kam jít musíme. Již jsem absolvovala seminář o tělesné výchově a pohybových aktivitách s dětmi.

12.1. Sebevzděláváte se nějakým způsobem ze své vlastní vůle?

Popravdě musím říct, že ne.

13. Máte profesní zkušenost i s jiným typem zařízení?

Ano, mám. Pracovala jsem ve stejné lokalitě. Škola se skládala ze čtyř různých budov, já pracovala s malými dětmi. Byly to děti mladší tři let, což je samozřejmě velmi odlišné od předškolní třídy. Poté jsem asi 6 let pracovala ve skupině pro děti ve věku 3-5 let, takže teď jsem první rok v předškolní třídě.

13.1. V čem vidíte odlišnost Vašeho zařízení oproti ostatním institucím nabízejícím péči o děti v předškolním věku?

Při srovnání s ostatními day care centry máme v této lokalitě hodně dětí z odlišných zemí. Naše školka se totiž nachází v lokalitě, kde je hodně zahraničních studentů, kdy se spousta z nich rozhodla, po absolvování školy ve Finsku zůstat. Snažili jsme se tak přizpůsobit potřebám rodičů a dětem nabízíme také angličtinu, v tom se určitě od jiných zařízeních lišíme.

14. Jak byste hodnotila vztah školy a veřejnosti?

Zakládáme si na tom, abychom si udržovali dobré vztahy.

14.1. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

S rodiči máme velmi dobré vztahy, téměř každé den s nimi mluvíme, rodiče se samy ptají, co jsme s dětmi dělali a jak se jejich dítěti vedlo ve školce. Samozřejmě že se rodiče ptají, proč nějaké aktivity dělají, nebo co se stalo, když je jejich dítě smutné.

14.2. Jak se rodiče staví k povinnému vzdělávání?

Ve Finsku je to normální, zkrátka děti po 5 roce jdou do předškolní třídy, je to normální postup a zavedením povinného předškolního roku příliš nic nezměnilo. Už tak byla docházka předškolních dětí velmi vysoká. Rodiče jsou za to rádi, některé předškolní třídy jsou v Day care centrech a některé ve školách.

15. Čím se podle vás nejvíce liší předškolní vzdělávání ve Finsku od ostatních zemí?

To jste mne zaskočila, nevím, opravdu si nejsem jistá. Možná jsem jiný tím, že předškolní vzdělávání u nás probíhá mnoha cestami. Zkrátka děti posouváme dopředu různými aktivitami a hodně pracujeme ve skupinách.

16. Jak vnímáte klima ve vaší třídě?

Mezi učiteli máme velmi dobré vztahy. Je to velmi důležité mít dobré vztahy mezi sebou, především když pracujeme ve stejné třídě. Navzájem si pomáháme, když se jedna z nás necítí dobře, nebo se nám nepovede nějaká činnost, navzájem se podpoříme, jsme zkrátka tým, který spolu neustále spolupracuje. Musím říct, že v celém našem Day care centru máme velmi dobré vztahy, a především komunikace je velmi dobrá.

16.1. Jak probíhají tzv. Children´s meetings?

Děti je berou velmi vážně. Probíhá to tak, že děti jsou rozdělené do týmů a diskuze probíhá postupně, ne všechny týmy najednou, to by byl velký zmatek. Například na podzim jsme diskutovali o tom, co by děti chtěly dělat během školního roku, co by se chtěly naučit. A děti nám samozřejmě říkaly, jak by chtěly jít plavat, do divadla a krmit zvířata do lesa. Vše si vždycky zapíšeme, napíšeme to na velké papíry a ty poté vyvěsíme ve třídě. Každý z nich může říct, co by chtěl v průběhu roku dělat. Některé aktivity samozřejmě není možné realizovat, a tak dětem vysvětlíme proč a snažíme se najít nějakou alternativu. Je to moc hezké, s dětmi diskutujeme a ptáme se na jejich názor. Je to jedna z nových věcí v našem novém kurikulu, že děti s námi vlastně plánují jejich roční program.

17. Jak probíhá ve vaší mateřské škole forma kontroly Vaší práce?

Samozřejmě že ředitel má zodpovědnost za to, co s dětmi děláme, ale jeho důvěra v nás je velmi dobrá. Někdy máme poradu o tom, co s dětmi děláme a diskutujeme o tom. Ale důvěra je v tomhle ohledu velmi důležitá. Nikdy se nestalo, aby přišel k nám do třídy a díval se na to, co s dětmi děláme. Samozřejmě že by mohl, ale důvěruje nám.

18. Co jsou podle Vás největší současné výzvy předškolního vzdělávání ve Finsku?

Myslím si, že děti se musí stihnout naučit spousta věcí v předškolním věku, problémem je velký počet dětí ve třídách, a tudíž se nějakým věcem nemůžeme věnovat tak individuálně, jak by bylo vhodné. To je asi ta největší potřeba změnit. Udělat menší skupiny, to je moje představa, protože potom se dětem můžeme věnovat více individuálně a trávit s nimi více času.

Děkuji za rozhovor

Dotazník pro respondenty: Učitelka 2.a

1. Pracovní pozice v dětské centru: Vedoucí učitelka předškolní třídy

2. Počet dětí, v níž dotyčný vykonává pedagogickou činnost: 12

3. Věk dětí ve skupině: 6-7 let

Rozhovor

1. Jak hodnotíte venkovní i vnitřní prostředí školy?

Myslím, že prostory školy jsou pro nás dostatečně velké, na množství dětí, jaké tady máme.

1.1. Jak hodnotíte vybavenost, pomůcky a hračky ve škole? Případně můžete si vybrat jaké didaktické pomůcky/hračky byste chtěla do své třídy?

Děti mají ve školce spoustu hraček a vybavení, se kterým si mohou během dne hrát. Když máme nějaké přání, řekneme ho naší ředitelce a ta se nám pokouší hračky nebo nezbytné pomůcky sehnat.

2. V čem vidíte hlavní cíle předškolní výchovy?

Připravit děti na základní vzdělávání, naučit je základy čtení a psaní, ale také dobrého chování.

3. Jak v předškolních třídách probíhá příprava na základní vzdělávání?

Předškolní třídě se děti učí písmena, musí se naučit celou abecedu, nebo vlastně nemusí se to nutně naučit, ale my je to naučit chceme. Naším cílem je, aby o těch písmenech měly alespoň představu.

3.1. V čem se liší program dětí v předškolních třídách (6–7let a dětí ve starších třídách (3–5let)?

Především v tom, že v předškolní třídě se děti učí písmena a čísla, jsou vedeni k samoobsluze a pracují často ve skupinách, aby se naučily spolupracovat, s malými dětmi se pracuje více individuálně.

3.2. Jaké využíváte didaktické pomůcky pro přípravu na základní vzdělávání?

Máme ve školce hodně deskových her, především na rozvoj logiky anebo máme také hodně deskových her, díky kterým se děti učí čísla.

3.3. Považujete zavedení povinného předškolního roku za užitečné? Proč?

Ano, protože během dne ve školce se toho děti mohou naučit spoustu, určitě více než doma, někteří rodiče nemají čas na to, aby děti rozvíjely, proto je školka tím nejlepším prostředím k rozvoji. Už před tím, než se stal povinný předškolní rok uzákoněný, navštěvovalo hodně dětí předškolní třídy, protože si rodiče uvědomují jejich důležitost.

4. Jak probíhá adaptace dětí do mateřské školy?

Rodiče mohou přijít s dětmi do školy, pár hodin tady s dětmi mohou být, někdy tu jsou s dětmi i celý den, ale většinou jen pár hodin ráno.

4.1. Jak usnadňujete dětem adaptaci na nové prostředí?

Tím že jsme malá školka, tak si tady děti rychle zvyknou. Snažíme se vytvořit pěkné prostředí, hodně vyzdobené chodby, všude dáváme obrázky dětí, cítí se tu potom lépe, protože to tu nevypadá jako ve škole.

4.2. Jaká je doba adaptace?

To nelze říct, každé dítě potřebuje jinou délku adaptace.

5. Jaké vzdělávací příležitosti nabízíte dětem?

Trávíme opravdu hodně času venku, ve školce pak děti mají dostatek prostoru na volnou hru a řízené činnosti, kdy děti něco vyrábí. Zrovna nedávno jsme vyráběli finské vlajky, protože jsme slavili státní svátek, který se týkal vzniku Finské republiky.

5.1. Upřednostňujete individuální nebo skupinové aktivity?

S mladšími dětmi pracujeme více individuálně, u starších dětí dbáme na to, aby pracovali více často ve skupinách

5.2. Nabízíte dětem i pracovní listy?

Ano, předškolní děti mají pracovní listy, díky kterým procvičují čísla a písmena.

6. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Řídíme se kalendářem, soustředíme se na svátky, jako jsou například Velikonoce, Vánoce a další významné svátky. Na toto téma potom vyrábíme a soustředujeme aktivity.

6.1. Jak plánujete svou práci s dětmi? Vycházejí podněty pro činnosti spíše ze strany dětí (přímé podněty, pozorování jejich zájmu) nebo spíše z plánování činností na základě předem stanovených témat?

Hodě se děti ptáme, co chtějí dělat. Když se děti chtějí naučit třeba něco o lidském těle, tak uděláme projekt a na základě toho se děti naučí o lidském těle, pro nás je důležité to, aby to děti zajímalo. Máme třeba rozmyšleno, že ve středu budeme něco tvořit, ale pokud nám děti dají najevo, že by chtěly dělat něco jiného, tak naše plány změníme. Ve Finsku to probíhá tak, že děti si tak trochu vybírají, co chtějí dělat a zapojují se do plánování. Ptáme se jich na jejich názor a podle toho se jim přizpůsobujeme. Rozhodně nemáme plán, že v pondělí budeme dělat to a to, v úterý to a to. Třeba když jdeme do lesa, ptáme se i děti do jakého lesa by chtěly jít.

6.2. Jsou rodiče o programu dnů informováni? Mají možnost se do plánování zapojit a využívají jí?

Každý den jsme s rodiči v kontaktu, když děti přivádí do školky nebo si je odvádí. Samy se nás ptají, co jsme dneska s dětmi dělali. Navíc dětem vedeme portfolia, kde zakládáme všechny práce a fotografie. Rodiče si je mohou kdykoliv prolistovat.

7. Kdo se podílí na tvorbě individuálních studijních plánů (IVP)?

Pro každé dítě musíme napsat IVP, vždy hlavní učitelka třídy píše individuální plán, ale také diskutujeme mezi sebou a radíme se, především ve dvojicích, v kterých spolupracujeme. Na tvorbě IVP se podílí také rodiče.

7.1. Co všechno IVP obsahují?

Pro každé dítě stanovíme nějaké cíle, kterých by mělo v průběhu půli roka dosáhnout a jak by jich mělo dosáhnout.

7.2. Probíhá poté nějaké vyhodnocování IVP?

Po půli roce na jaře plán vyhodnotíme IVP a vytvoříme nový.

8. Jak pracujete s dětmi se SVP?

Zatím tedy nejsou žádné děti se SVP nejsou. Dle mého názoru, se už ale u některých projevují příznaky poruchy chování a v budoucnu budou potřebovat speciální podporu.

8.1. V čem vnímáte přínos integrace dětí se SVP?

Děti se SVP by neměly být segregovány do speciálních škol, kde budou vyrůstat jen s postiženými dětmi. Dle mého názoru je integrace přínosná oboustranně, děti se SVP se učí od dětí, které jsou zdravé a zdravé děti se učí tomu, že každý z nás je něčím výjimečný a odlišný.

9. Jak probíhá pobyt venku?

Venku trávíme opravdu hodně času, nejdříve chodí ven děti mladší, starší se mezi tím naobědvají, poté se vyměníme. Mladší děti jdou na oběd a poté jdou spát, starší děti jdou ven.

9.1. Jaký je poměr pobytu uvnitř/venku?

Ráno jsme venku okolo jedné hodiny a odpoledne jsme venku od půl třetí až do té doby co si děti nevyzvednou rodiče. (školka zavírá v 5 hodin).

9.2. Kde trávíte nejčastěji pobyt mimo prostory třídy/areál?

Chodíme často do lesa, v zimě potom bruslit a také na běžky.

9.3. Jak často s dětmi opouštíte areál školy?

Chodíme mimo školu docela často, jednou týdně chodíme do lesa a jednou týdně chodíme do tělocvičny, kde s dětmi děláme různé sportovní aktivity.

9.4. Máte nějaká omezení pro pobyt venku např. nepříznivé počasí?

Jdeme ven, i když sněží, prší nebo je velký mráz. Vždy jdeme alespoň na chvíli, je důležité, aby děti měly kvalitní oblečení.

10. Jste spokojena s počtem dětí, s nimiž pracujete? Potřebovala byste něco změnit?

Jsem docela spokojená. Mám v předškolní třídě 12 dětí, což si myslím, že je ideální počet.

11. Nabízí mateřská škola dětem nějaké doplňkové volnočasové činnosti?

Ano, nabízíme aktivity nejen pro děti, ale i pro celé rodiny. Například příští víkend máme tady rodinnou snídani, celá rodina může přijít s dětmi a společně posnídat. Příští týden máme zase vánoční večírek, kdy máme připravené pro děti s rodiči různé venkovní i vnitřní aktivity. Rodiny přijdou odpoledne a mohou si to tady s dětmi do večera užít. Před pár lety jsme měli přespání ve školce, ale pouze na jednu noc. Ale už to neděláme.

12. Požaduje po vás zaměstnavatel další sebevzdělávání (kurzy, semináře, další studium)?

Ano, můžeme se zúčastnit různých seminářů či přednášek.

12.1. Sebevzděláváte se nějakým způsobem ze své vlastní vůle?

Upřímně moc ne.

13. Máte profesní zkušenost i s jiným typem zařízení?

Já ne, když jsem ukončila školu, tak jsem ihned začala pracovat pro tuto mateřskou školu.

14. V čem vidíte odlišnost Vašeho zařízení oproti ostatním institucím nabízejícím péči o děti v předškolním věku?

To jde těžko porovnat, neměla jsem možnosti vidět ostatní mateřské školy, ale myslím si, že naše zařízení je speciální tím, že naše prostředí je takové rodinné.

15. Jak byste hodnotila vztah školy a veřejnosti?

Máme velmi dobré vztahy. Díky akcím pro děti a rodiče, které pořádáme, se s nimi vídáme často.

15.1. Jak se rodiče staví k povinnému vzdělávání?

Uvědomují si jeho důležitost, návštěvnost předškolních tříd je proto opravdu vysoká.

16. Čím se podle vás nejvíce liší předškolní vzdělávání ve Finsku od ostatních zemí?

Možná tím, že s dětmi trávíme opravdu hodně času venku.

17. Jak vnímáte klima ve vaší třídě?

Máme dobré vztahy, jsme malá školka, což považuji za výhodu. Hodně spolu komunikujeme.

18. Jak probíhá ve vaší mateřské škole forma kontroly Vaší práce?

Řídíme se pokyny programu pro město Jyväskylä, spadáme pod ně, a proto nás mohou kontrolovat, ale zaměřují se spíše na organizační věci.

19. Co jsou podle Vás největší současné výzvy předškolního vzdělávání ve Finsku?

V některých školách mají opravdu hodně dětí v jedné třídě, ale my taková problém našťastí nemáme.

Děkuji za rozhovor

Dotazník pro respondenty: Učitelka 2.b

1. Pracovní pozice v dětské centru: Řadová učitelka (zdravotní sestra)

2. Počet dětí, v níž dotyčný vykonává pedagogickou činnost: 11

3. Věk dětí ve skupině: 0-3

Rozhovor

1. Jak hodnotíte venkovní i vnitřní prostředí školy?

Podle mého názoru je prostředí školy ideální. Zejména venkovní prostory zahrady jsou velmi pěkné, protože už jsem viděla mnohem horší.

1.1. Jak hodnotíte vybavenost, pomůcky a hračky ve škole? Případně můžete si vybrat jaké didaktické pomůcky/hračky byste chtěla do své třídy?

Výhodou v naší škole je, že jsme menší rodinná školka, tudíž děti mohou chodit mezi třídami a hračky si navzájem půjčovat. Děti tak mají pestrý výběr hraček i pomůcek. Jako učitelky můžeme požádat naši paní ředitelku o pomůcky, které potřebujeme, jedná se například o barevné papíry, lepidla, nebo různé materiály na vyrábění. Většinou hračky už ale nepotřebujeme, myslím, že jich děti mají dostatek a pomůcky si po dohodě s ostatními učiteli navzájem půjčujeme mezi třídami.

2. V čem vidíte hlavní cíle předškolní výchovy?

Dle mého názoru je nejdůležitější socializace, spolupráce s ostatními dětmi a také práce s různým médiem.

3. Jak v předškolních třídách probíhá příprava na základní vzdělávání?

Předškolní děti učíme dovednostem, které musí znát před nástupem do základního vzdělávání. Učíme je čísla, písmena, ale také sociální dovednosti, jak být se svými kamarády a jak s nimi spolupracovat.

3.1. V čem se liší program dětí v předškolních třídách (6–7let a dětí ve starších třídách (3–5let)?

Když porovnáme třídu mladší dětí a předškolních, tak to trochu odlišné je, v předškolní třídě děti dělají věci více individuálně.

3.2. Jaké využíváte didaktické pomůcky pro přípravu na základní vzdělávání?

Využíváme především pracovní listy, obsahují různá cvičení, která připravují děti na základní vzdělávání.

3.3. Považujete zavedení povinného předškolního roku za užitečné? Proč?

Předškolní rok je určitě užitečný, děti tady mají spoustu času na hraní, ale také na rozvoj sociálních dovedností.

4. Jak probíhá adaptace dětí do mateřské školy?

Doporučujeme, aby rodiče šli do školky se svými dětmi, aby si to tu společně prohlédli a pohráli si tu.

4.1. Jak usnadňujete dětem adaptaci na nové prostředí?

Snažíme se pro ně vytvořit prostředí, kde se budou cítit bezpečně, máme skupiny s vcelku malým počtem dětí, takže se snadno děti navzájem rychle poznají.

4.2. Jaká je doba adaptace?

Do té doby, než si tady dítě zvykne, není to nijak časově omezeno

5. Jaké vzdělávací příležitosti nabízíte dětem?

Aktivita zaměřené na sport, hudební aktivity, kde děti zpívají nebo hrají na hudební nástroje. Hodně s dětmi vyrábíme a malujeme.

5.1. Upřednostňujete individuální nebo skupinové aktivity?

Realizujeme s dětmi oboje

5.2. Nabízíte dětem i pracovní listy?

Děti z předškolní třídy dostávají pracovní listy jednou až dvakrát týdně.

6. Máte naplánovaný týdenní program dnů předem? Roční plán apod.?

Plánujeme to, ale ne příliš striktně, nemáme přesně rozplánované dny a činnosti, které v daný den budeme s dětmi dělat

6.1. Jak plánujete svou práci s dětmi? Vycházejí podněty pro činnosti spíše ze strany dětí (přímé podněty, pozorování jejich zájmu) nebo spíše z plánování činností na základě předem stanovených témat?

Jsme po skupinách a společně plánujeme či se bavíme o tom, co budeme s dětmi dělat. Třeba Nora a Annie jsou dvojice, takže spoluprací spolu a plánují činnosti pro svou skupinu dětí. Činnosti většinou plánujeme během oběda, kdy děti spí.

6.2. Jsou rodiče o programu dnů informováni? Mají možnost se do plánování zapojit a využívají jí?

Výrobky a práce dětí vyvěšujeme různě po školce a v šatnách, takže rodiče mohou vidět, co jsme s dětmi dělali.

7. Kdo se podílí na tvorbě individuálních studijních plánů (IVP)?

Individuální plány má na starost hlavní učitelka, dané třídy. Do individuálního plánu zasahují i děti, protože jejich hlas je také důležitý. Děti nám řeknou, co by rádi dělaly, naučily se a to se do IVP zapíšeme. Dále komunikujeme s rodiči, který se na tvorbě IVP také podílí.

7.1. Co všechno IVP obsahují?

Obsahují silné a slabé stránky dítěte, cíle, kterých by dítě mělo dosáhnout

7.2. Probíhá poté nějaké vyhodnocování IVP?

Ano, na jaře.

8. Jak pracujete s dětmi se SVP?

V naší mateřské škole nemáme zatím žádné dítě se SVP.

8.1. V čem vnímáte přínos integrace dětí se SVP

Přínos je asi v tom, že i tyto děti mají právo být s ostatními normálními dětmi.

Měli bychom se je naučit přijímat, i když nejsou stejné jak ostatní.

9. Jak probíhá pobyt venku?

Dopoledne jsme venku okolo hodiny až hodiny a půl, záleží na počasí a tom, zdali pro děti máme vymyšlené nějaké aktivity. Když jdeme mimo areál školy, jsme venku třeba i dvě hodiny.

9.1. Jaký je poměr pobytu uvnitř/venku?

Ven chodíme každý den, záleží vždy na nás, jak jsme venku dlouho.

9.2. Kde trávíte nejčastěji pobyt mimo prostory třídy/areál?

Blízko školy je spousta parků a lesů

9.3. Jak často s dětmi opouštíte areál školy?

Jednou týdně jdeme mimo areál školy

9.4. Máte nějaká omezení pro pobyt venku např. nepříznivé počasí?

Vždy záleží na nás, jestli půjdeme ven nebo ne.

10. Jste spokojena s počtem dětí, s nimiž pracujete? Potřebovala byste něco změnit?

Ano, jsem spokojená.

11. Nabízí mateřská škola dětem nějaké doplňkové volnočasové činnosti

Lyžování, bruslení, plavání. Máme toho opravdu hodně.

12. Požaduje po vás zaměstnavatel další sebevzdělávání (kurzy, semináře, další studium)?

Podporuje nás v tom, když se chceme sebevzdělávat a navštěvovat nějaký seminář nebo kurz.

12.1. Sebevzděláváte se nějakým způsobem ze své vlastní vůle?

Někdy si hledám aktivity pro děti na internetu

13. Máte profesní zkušenost i s jiným typem zařízení?

Nemám, pracovala jsem dříve jako ošetřovatelka.

13.1. V čem vidíte odlišnost Vašeho zařízení oproti ostatním institucím nabízejícím péči o děti v předškolním věku?

Jsme malá školka, ale nám to vyhovuje. Jsme tu jako rodina

14. Jak byste hodnotila vztah školy a veřejnosti?

Máme dobré vztahy.

14.1. Jak se rodiče staví k povinnému vzdělávání?

Předškolní rok připravuje děti na základní vzdělávání, povinný rok je zdarma, a tak ho navštěvuje hodně dětí.

15. Čím se podle vás nejvíce liší předškolní vzdělávání ve Finsku od ostatních zemí?

To nevím, musíme se řídit národním kurikulem, ale to je asi i v ostatních zemích.

16. Jak vnímáte klima ve vaší třídě?

Máme tady hezkou atmosféru.

17. Jak probíhá ve vaší mateřské škole forma kontroly Vaší práce?

Musíme následovat naše národní kurikula, ale není to tak, že by někdo přišel z ministerstva školství a sledoval jaké metody a formy práce s dětmi ve třídě používáme.

18. Co jsou podle Vás největší současné výzvy předškolního vzdělávání ve Finsku?

Možná více učitelů na jednu skupinu.

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 3. – Záznamové pozorovací archy

Název předškolního zařízení: Kortesuson Päiväkoti

Pedagogický personál: 10 učitelek, 1 speciální pedagog

Nepedagogický personál: 7 zdravotních sester, 3 asistenti pedagoga

Celkový počet dětí v předškolním zařízení: 95

Počet dětí ve třídách: dáno zákonem, u dětí do 3 let je poměr dětí na jednoho dospělého 4:1, v jedné skupině je 12 dětí, u dětí nad 3 roky je poměr dětí na dospělého 8:1, jedné skupině je většinou 21 dětí a tři dospělí.

Kritérium rozdělení dětí do tří: podle věku, 0-3 let, 3-5 let, 6-7 let

Vnitřní prostory	
Sborovna pro učitele	Ano, velká místnost se stolem a židlemi. Spíše to na mne působilo jako zasedací místnost.
Ředitelna	Ano, menší místnost, vedle sborovny. Ředitel v tomto Day care centru byl pouze v úterý.
Tělocvična	Velká tělocvična se ve škole nenachází, každá třída ale měla místnost, kde děti měly prostor na pohybové aktivity. Za výhodu považuji, že škola má možnost využívat tělocvičnu při základní škole, která se nachází nedaleko školy.
Umývárny + toalety	Ke každé třídě náleží toalety, které jsou spojeny s umývárnou. V každé umývárně jsou obrázky s postupem, jak si správně mýt ruce.
Šatny	Každá třída má svou šatnu, v šatnách se také nachází sušičky na oblečení, rukavice a boty
Kabinet pro učitele	Není, učitelé mají pouze společnou sborovnu a kuchyňku, kde jsou během toho, kdy děti spí.
Kabinet pomůcek	Každá třída má malý kabínek, kde se nachází všechny výtvarné pomůcky, materiály na vyrábění a sportovní pomůcky.
Jidelna	Není, děti jedí ve svých třídách.
Další poznámky	Každá třídy je rozdělena do dvou propojených místností. V první místnosti se nacházejí stoly, kde děti obědvají, vyrábí a malují. Druhá místnost je určena pro odpočinek, všechny třídy mají skříně, ve kterých jsou uloženy postele, tudíž ráno i odpoledne, kdy jsou postele uloženy ve skříních, mají děti v této místnosti dostatečný prostor na hraní a pohybové aktivity.
Prostorové uspořádání třídy	
Vybavení třídy	Lego, plastové stavebnice, dřevěné koleje s vláčky, dřevěné puzzle, pexesa, stolní hry, knihy, plyšové hračky, plastové houpačky, dřevěné skládačky, chrastítka, dřevěné hračky, plastová zvířata, plastová auta – různé velikosti, panenky, kočárky, míče. Lezecká stěna, žíněnky, žebřiny, lavičky.
Didaktické pomůcky	Knihy s příběhy o písmenech obsahující pracovní listy, globus, společenské hry (šachy, hall klack, duomix, geometrix), matematické hry (figurix, colorama), hry na procvičování barev (colour match express, colorama).

	Dřevěné skládačky (mapy, moje tělo, zvířata, čísla), dřevěné počítadlo, magnetická písmena, hudební pomůcky (piano, kytara, dřívka, chrastítka), velké tabule – dá se na ně psát křídou.
Zájmové herní koutky	Koutek s kuchyňkou – plastové nádobí, plyšové a plastové jídlo, součástí koutku kasa na prodávání a nákupní košík. Na chodbě u šatny velký dřevěný dům pro panenky, součástí je spousta barbín, oblečků, různých látek a dřevěného nábytku do domku. Sportovní náčiní – brány, míče, florbalové hokejky, kuželi, molitany, provazy a lana, švihadla, žíněnky, přenosný basketbalový koš. Dramatický koutek – loutky, maňasci a kostýmy
Audiovizuální technika	Promítací přístroj, rádio, notebooky, tablety
Zvláštní místnosti, poznámky	Třídy starších dětí (4-5) a předškolní třída (6-7) měly zvláštní místnost na výtvarné aktivity a vyrábění. V této místnosti se nachází různé materiály a pomůcky na výtvarné činnosti a vyrábění jako jsou štětce, vodovky, tempery, pastelky, fixy, korálky, bavlna, látky, barevné papíry, víčka, čtvrtky, nůžky, lepidla, izolopy či gumy. V místnosti jsou skříně, které jsou z bezpečnostních důvodů uzamčené, v těch se nachází kleště, kladívka, hřebíky, pilky, dráty, tavicí pistole, ředidla, barevné spreje, vrtačky, sešivačky, děrovačky, šrouby a matice, svíčky, podložky a ochranné oblečení. Ve třídě jsou velké komody, ve kterých má každé dítě svůj šuplík, v něm má každé své fixy, pastelky, nůžky, lepidla, lepenku, bíle a barevné papíry, malou pixlu s bonbóny (dostávají je po obědě) a také své portfolio s výrobky a pracovními listy.
Venkovní prostory	
Vybavení zahrady	Zahrada je rozdělena na dvě části, pro děti starší (4-7) a pro děti mladší (1-3). Vybavení pro starší děti: dřevěný altán s náčiním, pískoviště, 2x houpačka, 2x skluzavka, dřevěný hrad, hrazdy, malý dřevěný domek, stůl, lavičky, fotbalové hřiště s bránami, pneumatiky, pařezy, uměle vytvořený kopec na sáňkování. Vybavení pro mladší děti: dřevěný altán s náčiním, pískoviště, 2x houpačka, skluzavka, dřevěná mašina, stůl, lavičky.
Vybavení pro venkovní aktivity	Plastové bábovky na písek, kbelíky, lopatky, míče, chůdy, boby, sáňky, plastová auta, dřevěné vozíky, tříkolky, odrážedla.
Výchovné a vzdělávací procesy	
Program dne	Příchod dětí od 6:30, všechny děti jsou v jedné třídě, v 7:30 jsou rozdělovány do jednotlivých tříd. Od 7:30 do 9:00 čas na volnou hru, v 8:00- 8:30 je servírována snídaně. V čase od 8:30 do 11:30 řízené činnosti a pobyt venku. 12:00 – 14:00 čas na spánek a relaxaci. V 14:00 mají děti svačinu, poté jdou starší děti na zahradu, mladší děti chodí v odpoledních hodinách na zahradu jen zřídka, už jsou totiž velmi unavené, a tak zůstávají ve školce do té doby, než si je vyzvednou rodiče.
Příchody a odchody dětí	Příchod možný od 6:30, rodiče by měli děti přivést do 9:00hod. Day care centre se zavírá v 17:00.
Cíle a obsah výchovně-vzdělávacích činností	Cíle a obsah výchovně vzdělávacích činností vychází z národního kurikula pro děti mladšího školního věku a národním kurikulem pro

	děti předškolního věku. Škola se také musí řídit programem pro vzdělávání města Jyväskylä.
Druhy vzdělávacích činností	Skupinové i individuální aktivity, výtvarné činnosti, pohybové aktivity. Cvičení na rozvoj sluchového i zrakového vnímání. Pracovní listy, s nácvikem písmen.
Organizace vzdělávacích činností	Činnosti probíhají ve skupinách i individuálně. Mladší děti pracují v celé skupině (13 dětí). Předškolní třída (27 dětí) je rozdělena do dvou skupin – jedna skupina je venku, druhá skupina je uvnitř školy, po hodině a půl se promění.
Metody pedagogické práce	Metody slovní – práce s knihou, vyprávění, diskuze, dramatizace Metody názorně demonstrační – hudební činnosti, koláže z přírodnin, využití audiovizuálních pomůcek – videa, filmy Metody praktické – pracovní činnosti, výtvarné činnosti, pohybové dovednosti.
Formy pedagogické práce	Skupinová i organizovaná výuka, projektová výuka, otevřené vyučování
Plánování výchovně – vzdělávacích činností	Není striktně stanovený plán výchovně vzdělávacích činností. Aktivity se zaměřují na potřeby dětí. Učitelé se jich samy ptají, co chtějí dělat a co mají rády.
Diagnostika a hodnocení dítěte	Probíhá pomocí individuálních studijních plánů (IVP), na jeho tvorbě se podílí učitelé, rodiče i samotné děti.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 0-3	Malá skupina max. 13 dětí. K dětem přistupují individuálně. Důležitý je pro ně proces adaptace, umožňují rodičům s dětmi být ve školce, jak dlouho potřebují.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 4-5	Již v tomto věku se děti seznamují s čísly a písmeny hravou formou. V této třídě děti pracují jak individuálně, tak ve skupinách, aby se naučily spolupráce a sociálním dovednostem.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 6-7	Děti jsou vedeny k samostatnosti a zodpovědnosti. Pomocí didaktických pomůcek se děti učí čtení, psaní a počítání hravou formou.
Pojetí a specifika práce dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	Spolupráce se speciálním pedagogem, využití speciální pomůcek pro rozvoj jemné motoriky, zrakového či prostorového vnímání.
Spolupráce s rodiči	Velmi dobrá, podílí se společně na tvorbě IVP.
Práce pedagogického personálu:	Tvorba IVP, příprava aktivit a činností podle zájmů dětí.

Název předškolního zařízení: Touhula Aarresaari

Pedagogický personál: 4 učitelky

Nepedagogický personál: 3 zdravotní sestry

Celkový počet dětí v předškolním zařízení: 43

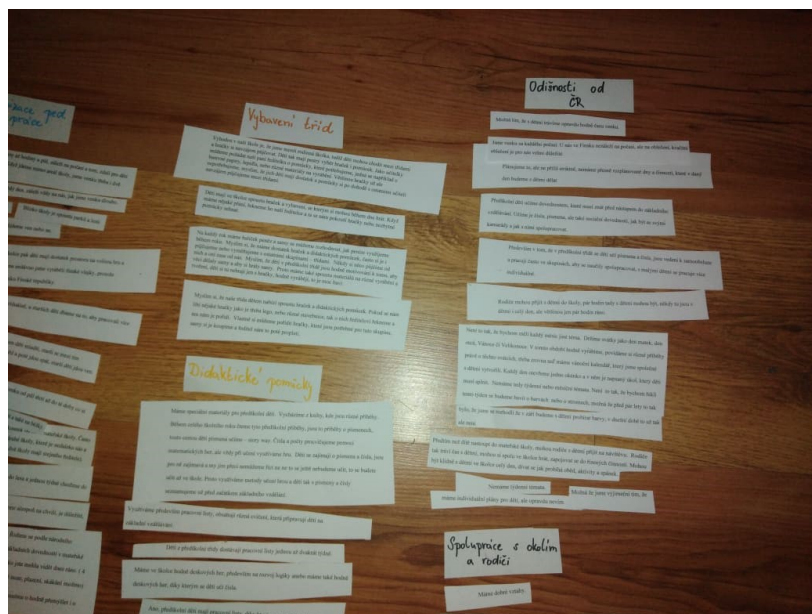
Počet dětí ve třídách: 11 dětí ve třídě pro děti od 0-3 let, 20 dětí ve třídě pro děti ve věku 3-5 let, 12 dětí v předškolní třídě

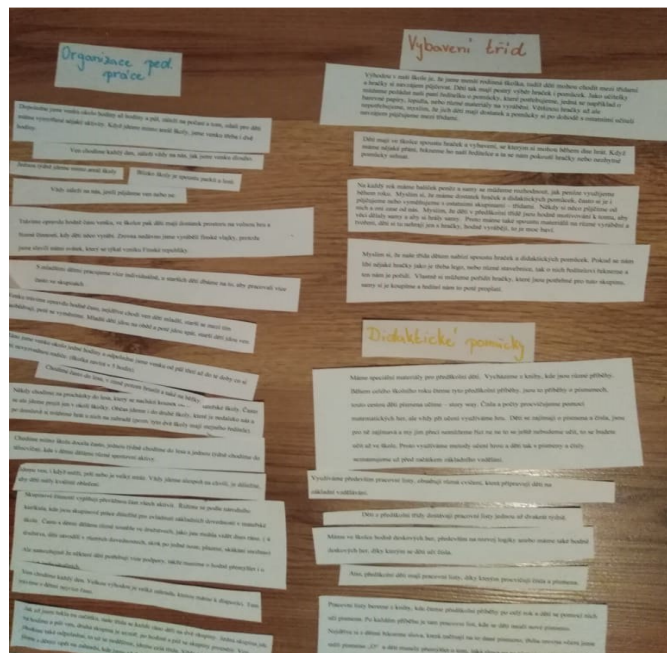
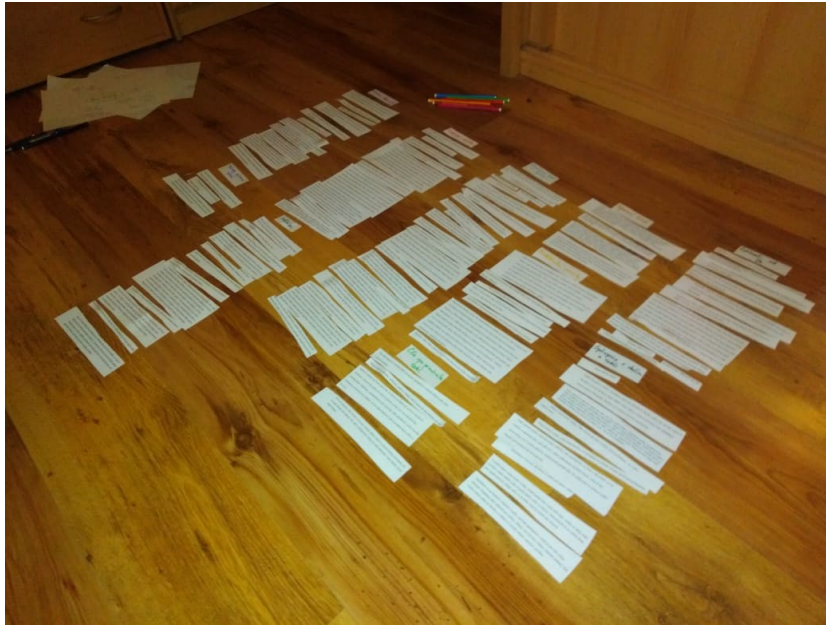
Kritérium rozdělení dětí do tří: podle věku, 0–3 let, 3–5let, 6–7 let

Vnitřní prostory	
Sborovna pro učitele	Sborovna pro učitele je spojená s ředitelnou.
Ředitelna	Spojená se sborovnou pro učitele
Tělocvična	Ano, velká tělocvična – nachází se v ní žebřiny, matrace, velké gymnastické míče, lavičky, padák, florbalové hokejky, brány, basketbalový koš, míče, trampolína, obruče.
Umývárny + toalety	Třída malých dětí (0-3) má své vlastní toalety + umývárny, mladší děti (4-5) + předškolní děti (6-7) mají toalety a umývárny spojené.
Šatny	Ve školce se nachází velká chodba, kde děti mají šatny, každá třída má své skříně, ale nejsou nějak zvláště odděleny, v šatnách se nachází sušáky na bundy a rukavice.
Kabinet pro učitele	Není, pouze společná sborovna společně s ředitelnou.
Kabinet pomůcek	Ano, v tělocvičně, ale pouze na sportovní náčiní. Ostatní materiály na vyrábění či výtvarné činnosti se nachází ve třídách, nebo ve sborovně.
Jídelna	Ano, samostatná místnost, kde se děti po skupinách stravují.
Další poznámky	Tělocvična slouží zároveň jako místo na spaní pro všechny děti. Děti spí na lehátkách, ve skladě se sportovním náčiním jsou skříně, kde každé dítě má svou pokrývku – označeno jménem dítěte. V tělocvičně se také nachází piano a další hudební nástroje.
Prostorové uspořádání třídy	
Vybavení třídy	Stolní hry, puzzle, skládačky, autodráha s auty, panenky, kočárky pro panenky, houpací kůň, plastová zvířata, lego, různé druhy stavebnic – dřevěné, plastové, karetní hry, plastová zvířata, razítka, modelína, plastové domečky pro panenky, dřevěné bludiště, dřevěné koleje s mašinami, bubínky, xylofon, tamburíny, chrastítka, flétny.
Didaktické pomůcky	Velké tabule na psaní + křídly i fixy, deskové hry, obkreslovací šablony (písmena, čísla, zvířata), dopravní značky, didaktické deskové hry (Junior Colorino, Duomix, Scrabble Junior), písmenové skládačky, dřevěné kostky s písmeny.
Zájmové herní koutky	Dřevěný dům pro panenky + panenky s oblečením Knižní koutek – knihovna a vedle ní gauč, kde si děti mohou číst Kuchyňka – s plastovým nádobím a jídlem Dramatický koutek – bedna s různými kostýmy Pracovní stůl – plastové a dřevěné nářadí (pila, šroubovák, kladivo)
Audiovizuální technika	Rádio, notebooky, televize
Zvláštní místnosti, poznámky	Třída malých dětí se rozdělovala do dvou částí, jedna byla v přízemí a druhá vedla do podkroví, kde děti mají velký prostor na hraní.
Venkovní prostory	
Vybavení zahrady	4x houpačka, dřevěná skluzavka, pískoviště, dřevěná prolézačka s lanem, pneumatiky, brány, lavička, dřevěný altán

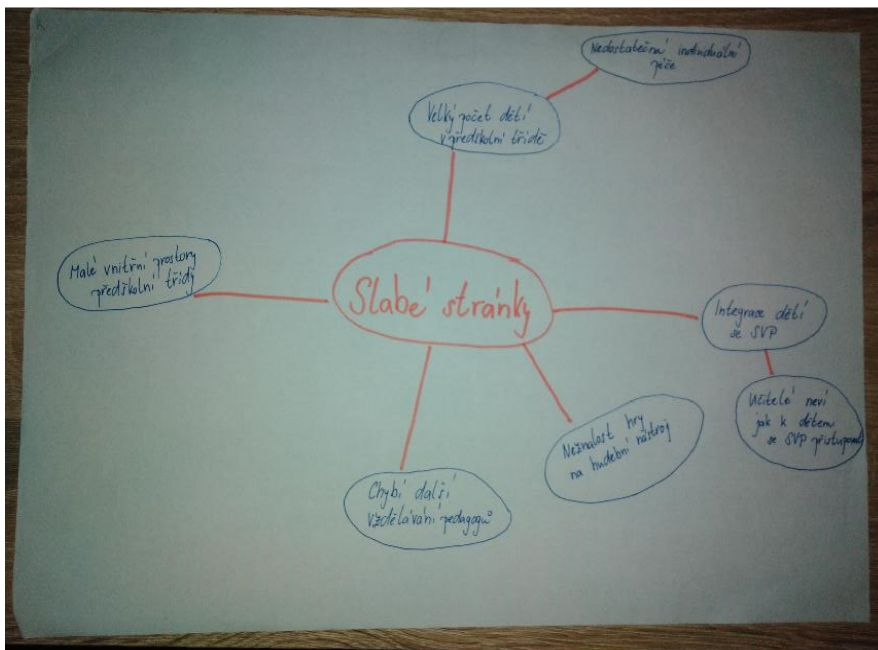
Vybavení pro venkovní aktivity	Kbelíky, lopatky, plastové bábovky na písek, boby, tříkolky a odrážedla, plastová kolečka, míče, obruče, auta – plastové tatry, kuželi.
Výchovné a vzdělávací procesy	
Program dne	Škola je otevřena od 07:00hod. Děti jsou v jedné společné třídě, v 08:00 se rozdělují do svých tříd. V 08:30 snídaně pro děti. Do 09:00 je volná hra, v 09:00 ranní kruh, do té doby by rodiče měli přivést své děti do školy, ale není tak striktně stanoveno. Od 09:00 do 10:30 řízená činnost – vyrábění, výtvarné, hudební nebo pohybové aktivity. Mladší děti jdou v 10:30 ven, starší děti zůstávají ve škole a v 11:00 mají oběd. Mladší děti jsou venku do 11:30, poté se střídají s předškolními dětmi. Předškolní děti jdou na hodinu ven, mladší děti obědvají a poté jdou spát. Ve 14:00 mají děti svačinu, po svačině jdou všechny děti společně ven a jsou tam až do té doby, co je vyzvednou rodiče.
Příchody a odchody dětí	Škola je otevřena od 07:00 do 17:00
Cíle a obsah výchovně-vzdělávacích činností	Cíle a obsah výchovně vzdělávacích činností vychází z národního kurikula pro děti mladšího školního věku a národním kurikulem pro děti předškolního věku. Škola se také musí řídit programem pro vzdělávání města Jyväskylä.
Druhy vzdělávacích činností	Skupinové i individuální aktivity, výtvarné a pracovní činnosti, pohybové aktivity a hudební činnosti. Pracovní listy, s nácvikem písmen a čísel.
Organizace vzdělávacích činností	Činnosti jsou individuální i skupinové.
Metody pedagogické práce	Metody slovní – práce s knihou, vyprávění, diskuze, dramatizace Metody názorně demonstrační – hudební činnosti, tvoření ze sněhu Metody praktické – pracovní činnosti, výtvarné činnosti, pohybové dovednosti
Formy pedagogické práce	Skupinová i organizovaná výuka, projektová výuka, otevřené vyučování
Plánování výchovně – vzdělávacích činností	Na plánování se podílí učitelky, pracují v týmech – ve dvojicích. Všimají si toho, co děti baví a zajímá, podle toho poté volí aktivity.
Diagnostika a hodnocení dítěte	Probíhá pomocí individuálních studijních plánů (IVP), na jeho tvorbě se podílí učitelé, rodiče i samotné děti.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 0-3	S dětmi pracují velmi individuálně, nabízí dětem hodně prostoru pro volnou hru a poznávání okolí. Děti mají k dispozici hodně hraček a prostoru, který jim umožňuje poznávat svět okolo.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 4-5	V této třídě často probíhají pohybové a hudební činnosti, které děti v mnoha ohledech rozvíjí. Učitelky vedou děti ke spolupráci, a proto často využívají skupinové práce, aby se děti naučily spolupracovat a komunikovat se svými kamarády.
Pojetí a specifika práce s věkovou skupinou 6-7	Vedou děti k samostatnosti a individualitě. Pomocí pracovních listů procvičují písmena a čísla.
Pojetí a specifika práce dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	V této škole nemají děti se SVP
Spolupráce s rodiči	Každodenní kontakt s rodiči, při přebírání a vyzvedávání dětí, hodně spolu komunikují – rodiče se ptají, co s dětmi dělali, jak se dítěti ve škole dařilo. Škola pořádá hodně akcí pro rodiče s dětmi, a proto jsou tak v častém kontaktu.
Práce pedagogického personálu:	Tvorba IVP, vytváření činností a aktivit na základě zájmů dětí

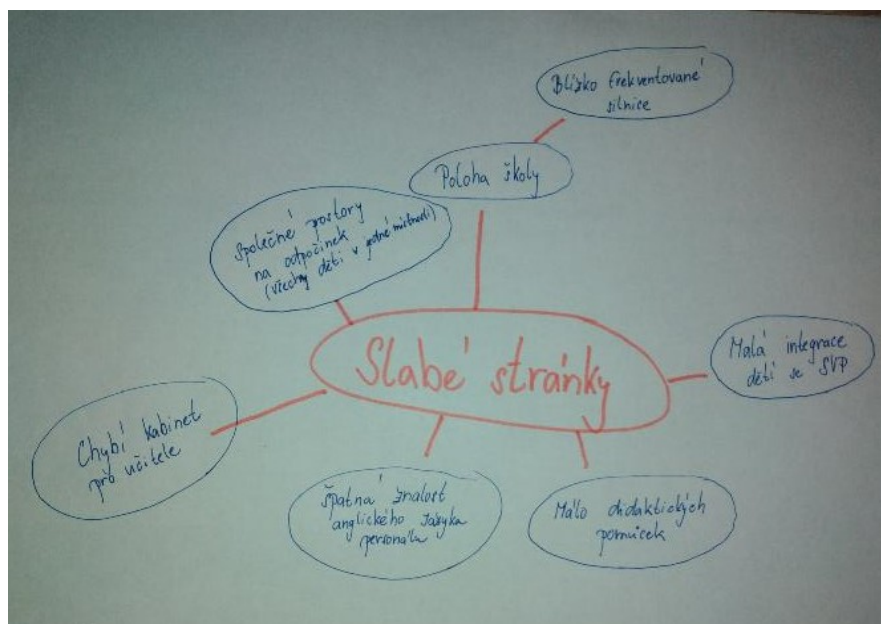
Příloha č.4. – Kódování rozhovorů

Příloha č.5. –Myšlenkové mapy

Příloha č. 6. – Fotografie vybraných institucí

Veřejné centrum denní péče Kortesuo

Obrázek 3. Veřejné centrum denní péče Kortesuo

Obrázek 4. Postory pro hraní dětské skupiny 0–3 roky

Obrázek 5. Prostory dětské skupiny 0–3 roky pro stravování a vyrábění

Obrázek 6. Šatna dětí 0–3 roky, každé dítě má svou značku (zvíře, začínající na stejné písmeno jako křestní jméno dětí)

Obrázek 7. Značky jsou vyobrazeny i na dětských židlích

Obrázek 8. Prostory pro stravování a vyrábění dětské skupiny 3–5 let

Obrázek 9. Zájmové koutky dětské skupiny 3–5 let (dřevěný domek, stavebnice, hudební nástroje)

Obrázek 10. Každé z dětí má své místo, které je označeno nálepkou s jeho jménem

Obrázek 11. Prostory pro volnou hru dětské skupiny 3–5 let.

Obrázek 12. Prostory na spaní dětské skupiny 3–5 let, postele jsou umístěny ve skříních.

Obrázek 13. Šatna dětí se sušáky na bundy či rukavice

Obrázek 14. Třída předškolních dětí 6–7 let.

Obrázek 15. Děti se stravují postupně u stolů ve třídě

Obrázek 16. Každé z dětí má svůj šuplík s křestním jménem, ve kterém se nachází psací potřeby a portfolio.

Obrázek 17. Koutek na hraní ve třídě předškolních dětí

Obrázek 18. Prostory pro výuku a pohybové činnosti předškolních dětí

Obrázek 19. Děti odpočívají v tělocvičně, kde jsou postele uloženy ve velkých skříních. Ty se vyndávají pouze v době spánku, což umožňuje prostory pro pohybové činnosti po zbytek dne (tento systém vestavěných postelí ve skříních je ve všech třídách).

Obrázek 20. Šatna předškolních dětí, skříňky jednotlivých dětí jsou označeny jmenovkou a jejich fotografií.

Obrázek 21. Místnost určená na vyrábění (craft room), určená pro děti předškolní třídy 6–7 let.

Obrázek 22. Místnost na výtvarné činnosti a vyrábění (Craft room), disponuje velkým množstvím výtvarných potřeb a materiálů, určené pro výtvarné a řemeslné techniky

Obrázek 23. V komodách jsou didaktické pomůcky, které děti využívají ke vzdělávání

Obrázek 24. Chodby dětčího centra poskytují velké množství dětské literatury a pohybového vyžití

Obrázek 25. Centrum Kortesuon nabízí velké množství odborné i dětské literatury a prostorů, pro skladování pomůcek.

Obrázek 26. Venkovní prostory skupiny dětí 0–3 roky.

Obrázek 27. Venkovní prostory pro skupiny dětí ve věku 3–7let.

Obrázek 28. Dřevěné hrací prvky pro děti

Obrázek 29. Zahrada centra Kortesuon nabízí velké prostory pro venkovní aktivity.

Obrázek 30. V dřevěném altánu se nachází různé druhy venkovního náčiní

Soukromé centrum denní péče Touhula

Obrázek 31. Soukromé denní centrum Touhula

Obrázek 32. Vstupní hala centra Touhula

Obrázek 33. Společné šatny dětských skupin 0–3 a 3–5let.

Obrázek 34. Prostory třídy dětské skupiny 0–3 roky.

Obrázek 35. Prostory v podkroví pro hraní dětí 0–3 roky.

Obrázek 36. Do podroví se děti dostanou po dřevěných schodech

Obrázek 37. Třída disponuje velkými skříněmi, na které mohou děti malovat křídou. Ve skříních se nachází výtvarné potřeby, či Orffovi hudební nástroje pro děti

Obrázek 38. Toalety pro věkovou skupinu dětí 0–3 roky.

Obrázek 39. Třída pro dětskou skupinu dětí ve věku 3–5let.

Obrázek 40. Třída je určena pro děti ve věku 3–5 let a její prostory pro vzdělávání dětí

Obrázek 41. Prostory určené pro vzdělávání předškolních dětí ve věku 6–7 let.

Obrázek 42. Vybavení soukromého centra Tohula Aarressari dětskou a odbornou literaturou je velmi malá.

Obrázek 43. Tělocvična slouží k pohybovým aktivitám, ale zároveň i jako prostor pro odpočinek dětí.

Obrázek 44. Součástí tělocvičny je sklad, kde se nachází náčiní k pohybovým aktivitám, ve skříních se nachází lůžkoviny.

Obrázek 45. Ve skladu se nachází velké množství sportovního náčiní.

Obrázek 46. Prostory jídelny, kde se děti dle harmonogramu stravují.

Obrázek 47. Toalety pro skupinu dětí ve věku 3–5let a 6–7 let.

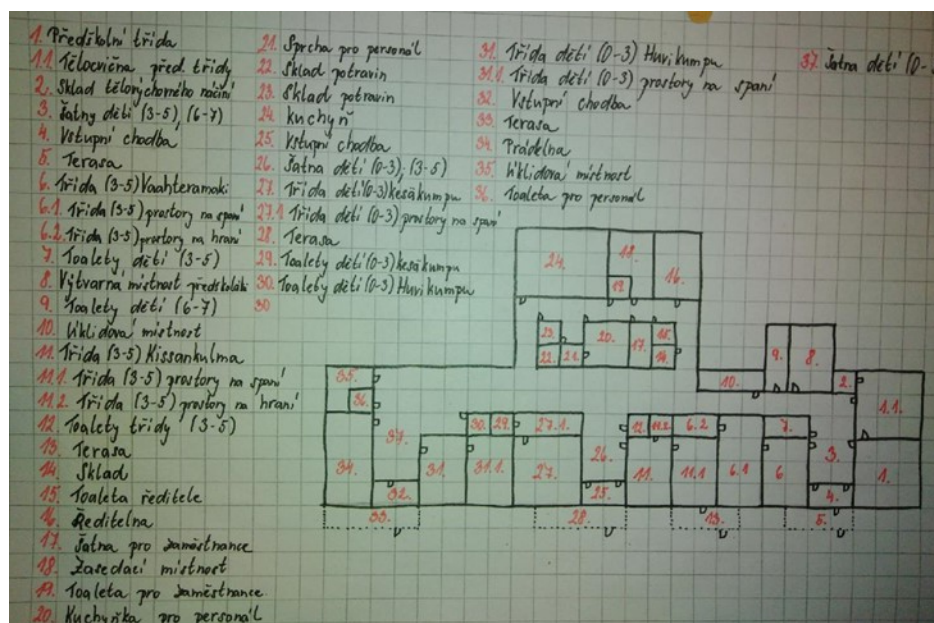

Obrázek 48. Soukromé centrum Touhula disponuje prostornou zahradou.

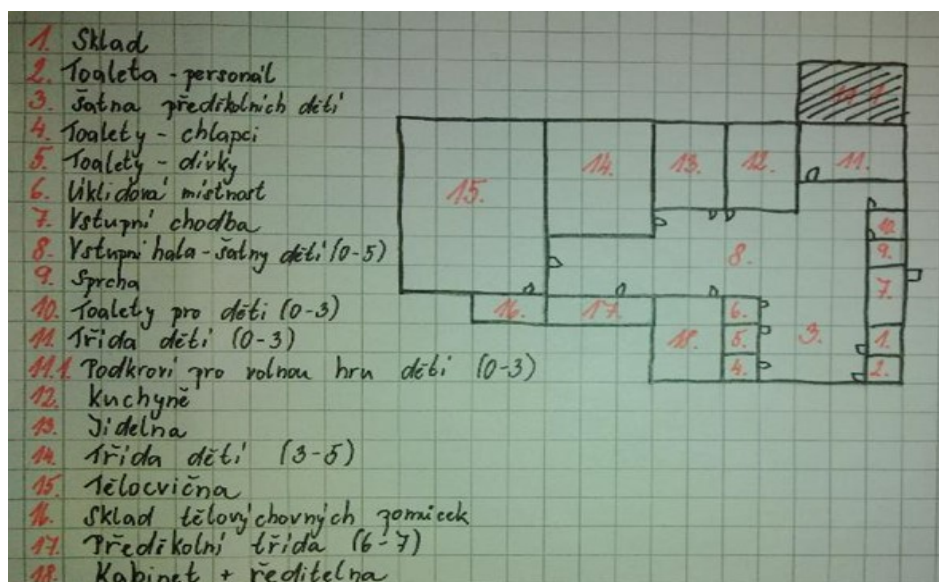

Obrázek 49. V dřevěném altánu se nachází velké množství venkovních hraček.

Příloha č.7. – Plánek vnitřních prostorů

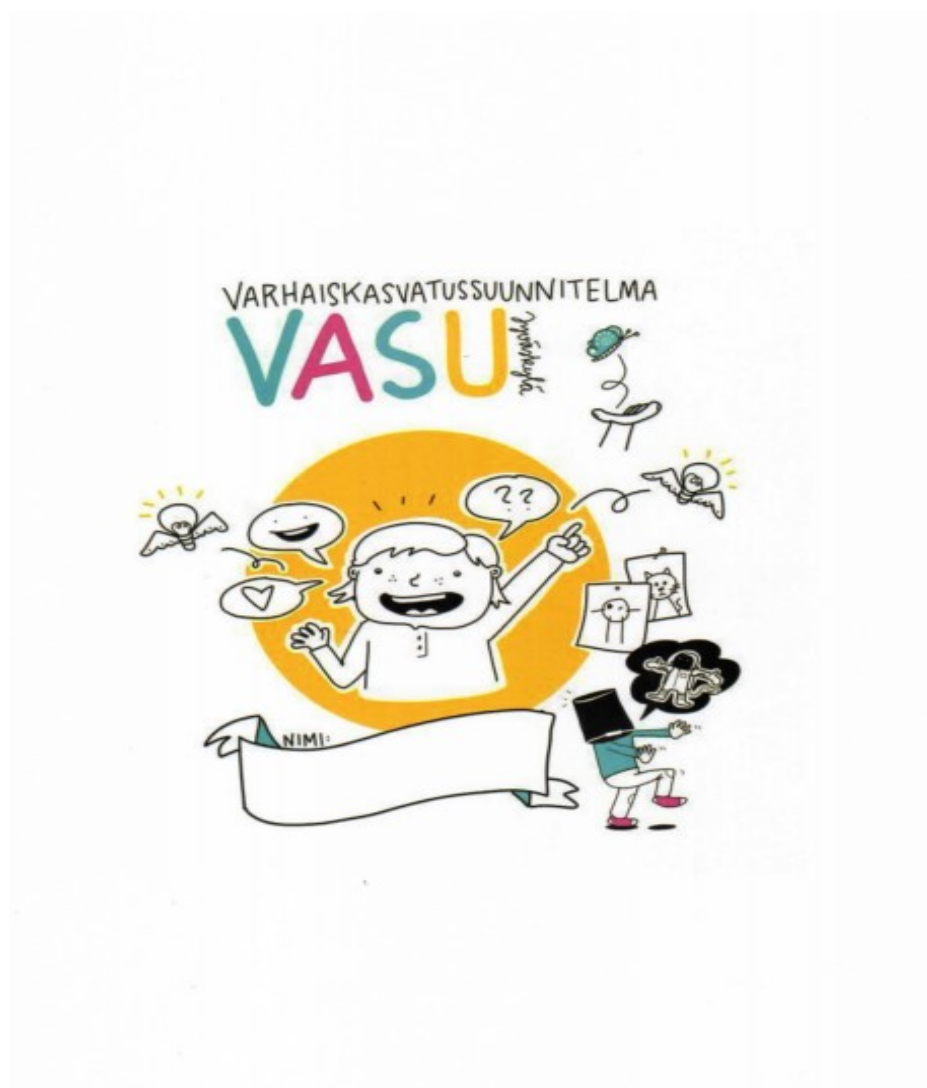

Obrázek 50. Vnitřní prostory veřejného denního centra Kortesuson

Obrázek 51. Vnitřní prostory soukromého denního centra Touhula

Příloha č. 8. – Individuální studijní plán

Early Childhood Education Plan

To be filed
Confidential

Child's name and date of birth:
Name and contact information of the guardian(s) and other members of the family:
Name and contact information of the provider of early childhood education:

Strengths, competencies and interests related to the child's development and learning

Date	Child's opinion and wishes

Date	Jointly discussed matters

Support for the child's development, learning and well-being: objectives, pedagogical practices and assessment of progress achieved

Date	Objectives	Pedagogical practices

Date	Assessment of progress achieved

Summary page

Date	Agreed further measures and responsibilities

Plan preparation/evaluation:

date   participants   party/job title

The child receives: intensive support special support

Next VASU discussion:

date   participants   party/job title

The child receives: intensive support special support

Next VASU discussion:

date   participants   party/job title

The child receives: intensive support special support

Next VASU discussion:

Intensive/special support discontinued date:

Required attachments:

- Consent for disclosure of information
- Medical care plan
- Parent's description of the child when the child's mother tongue is not Finnish